

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

UZMANLIK TEZİ

ULUSAL POLİTİKA BELGELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YAKLAŞIMININ
DEĞİŞİMİ VE DÜNYA İLE KIYASLANMASI

DAMLA İŞİL AKYILDIZ

DANIŞMAN
ÇALIŞMA UZMANI ÇİĞDEM SARIKAYA

DAMLA İŞİL AKYILDIZ

UZMANLIK TEZİ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ KABUL

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü Çalışma Uzman Yardımcısı Damla Işıl AKYILDIZ tarafından hazırlanan “**Ulusal Politika Belgelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yaklaşımının Değişimi ve Dünya ile Kıyaslanması**” başlıklı bu çalışma, 28/08/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakan Yardımcısı,
Prof. Dr. Lutfihak ALPKAN

İmza

Üye

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü,
İbrahim ESENKAR

İmza

Üye

Personel Dairesi Başkanı,
Uğur KAYA

İmza

Üye

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdür Yardımcısı,
Eylül AYDIN KUTLU

İmza

Üye

Veri Yönetimi ve Strateji Daire Başkanı,
Tolga MURATDAĞI

İmza

TEŞEKKÜR

Çalışma Uzman Yardımcılığım süresince desteklerini sürekli hissettiğim yöneticilerimizden Genel Müdürümüz Sn. İbrahim ESENKAR'a, Genel Müdür Yardımcılarımız Sn. Erhan TAYLAN'a, Sn. Eylül AYDIN KUTLU'ya ve Sn. Ömer ŞAHİN'e, Daire Başkanımız Sn. Tolga MURATDAĞI'na değerli yorumlarıyla tez çalışmama yön veren tez danışmanım Çalışma Uzmanı Çiğdem SARIKAYA'ya ve tez süresi boyunca desteklerini benden esirgemeyen tüm çalışma arkadaşlarıma ve aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Damla Işıl AKYILDIZ

Ulusal Politika Belgelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yaklaşımının Değişimi ve Dünya ile Kıyaslanması

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

Çalışma Uzmanlık Tezi

Ankara, 2025

İş sağlığı ve güvenliği; çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal refahının en üst düzeyde teşvik edilmesi ve sürdürülmesi, çalışanların sağlığının korunması, iş yeri ortamının koşullarının iyileştirilmesi gibi konularla ilgilenen bir bilim dalıdır. Toplumda iş sağlığı ve güvenliğini düzenleme araçlarından birisi de politika belgeleridir. Politika belgeleri aracılığıyla İSG alanında belirlenen öncelikli hedef, strateji ve eylemler ortaya konmaktadır.

Araştırmada, Türkiye’de yayımlanan politika belgelerinden, Kalkınma Planları başta olmak üzere; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan Stratejik Planlar ve Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgelerinde yer alan İSG ile ilgili hedefler, stratejiler ve eylemler incelenmiştir. Kalkınma Planları beş yıllık dönemi, Stratejik Planlar zaman zaman değişiklik gösterse de beş yıllık dönemi, Ulusal İSG Politika Belgelerinden 1. Politika Belgesi 3 yıllık dönemi 2. ve 3. Politika Belgesi 5 yıllık dönemi kapsayacak şekilde yayımlanmıştır. Dünya’dan doküman incelemeleri yapılırken ILO, Avustralya, Büyük Britanya, İspanya, Japonya, Macaristan’ın iş sağlığı ve güvenliği politika belgelerinde yer alan hedef, strateji ve eylemler incelenmiştir.

Türkiye’de yayımlanan politika belgelerinde İSG hedeflerinin geçmişten günümüze nasıl değiştiği değerlendirilmiş ve ILO, Avustralya, Büyük Britanya, İspanya, Japonya ve Macaristan’ın güncel politika belgelerinde yer alan İSG konuları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

İSG Politika Belgeleri düzenlenirken toplumsal ihtiyaçlara cevaplar bulmanın yanı sıra, ILO’nun sözleşmeleri ve tavsiye kararları da dikkate alınarak; ülkenin gereksinimlerine uygun şekilde, Dünya ülkelerinin İSG politikalarına bakış açısı da değerlendirilerek hazırlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları, Ulusal Politika Belgesi

ABSTRACT

Damla Işıl AKYILDIZ

Changes in Occupational Health and Safety Approach in National Policy Documents and Comparison with the World

Ministry of Labor and Social Security

Directorate General of Occupational Health and Safety

Thesis of Labour Expert

Ankara, 2025

Occupational health and safety is a branch of science that deals with issues such as encouraging and maintaining the physical, mental and social well-being of employees at the highest level, protecting the health of employees, and improving the conditions of the workplace environment. One of the tools for regulating occupational health and safety in society is policy documents. Priority targets, strategies and actions determined in the field of OSH are revealed through policy documents.

In the research, the targets, strategies and actions related to OSH included in the policy documents published in Turkey, primarily Development Plans; Strategic Plans published by the Ministry of Labor and Social Security and National Occupational Health and Safety Policy Documents were examined. Development Plans were published to cover a five-year period, Strategic Plans, although they change from time to time, covered a five-year period, and the 1st Policy Document of the National OSH Policy Documents covered a 3-year period, and the 2nd and 3rd Policy Documents covered a 5-year period. While document reviews were conducted from around the world, the targets, strategies and actions included in the occupational health and safety policy documents of ILO, Australia, Great Britain, Spain, Japan and Hungary were examined.

It was evaluated how OSH targets have changed from the past to the present in the policy documents published in Turkey, and evaluations were made on OSH issues included in the current policy documents of the ILO, Australia, Great Britain, Spain, Japan and Hungary.

While preparing OSH Policy Documents, in addition to finding answers to social needs, ILO conventions and recommendations should also be taken into consideration; in accordance with the needs of the country, the perspective of world countries on OSH policies should also be evaluated.

Keywords: National Policy, Occupational Health and Safety Policies

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLolar VE ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: TÜRKİYE’DE İSG POLİTİKALARI.....	3
1.1. POLİTİKA VE ÜST POLİTİKA BELGELERİ	3
1.2. TÜRKİYE’DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKALARININ BAŞLANGICI VE DEĞİŞİMİ	5
1.2.1. Cumhuriyet’ten Önceki Dönem	5
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi	5
2.BÖLÜM: DÜNYA’DA İSG POLİTİKALARI.....	9
2.1. ULUSAL İSG POLİTİKALARI.....	9
2.2. DÜNYA’DA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN POLİTİKALARININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ.....	9
2.2.1. Sanayi Devrimi ve Sonrası	10
2.3. KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE ILO’NUN İSG POLİTİKALARI.....	12
2.3.1. ILO’nun Kuruluşu ve İSG Politikaları	12
2.3.2. İkinci Dünya Savaşından Sonra ILO ve İSG Politikaları	12
2.3.3. 2000’li Yıllarda ILO ve İSG.....	14
2.4. ILO’NUN İSG ALANINDA DÜZENLEMİŞ OLDUĞU SÖZLEŞMELER VE TAVSİYE KARARLARI	15
2.4.1. İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi (No. 161-1985).....	18
2.4.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi (No.155-1981)	18
2.4.3. İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi (No.187-2006) ...	19
2.5. İSG AÇISINDAN ILO TÜRKİYE İLİŞKİLERİ.....	19
2.5.1. ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi 2022 Raporu.....	20
3.BÖLÜM: ARAŞTIRMA VE BULGULAR	23

3.1. TÜRKİYE.....	27
3.1.1. Kalkınma Planlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Yaklaşımının Değişimi.....	28
3.1.1.1. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	28
3.1.1.3. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	29
3.1.1.4. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).....	29
3.1.1.5. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)	30
3.1.1.6. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)	32
3.1.2. Stratejik Planlarda İş Sağlığı ve Güvenliği (ÇSGB)	34
3.1.2.1. 2009-2013 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı	35
3.1.2.2. 2014-2018 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı	39
3.1.2.3. 2017-2021 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı	40
3.1.2.4. 2019-2023 Dönemi AÇSHB Stratejik Planı	41
3.1.2.5. 2022-2023 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı	41
3.1.2.6. 2024-2028 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı	42
3.1.3. Ulusal İSG Politika Belgeleri	45
3.1.3.1. Ulusal İSG Politika Belgesi-1 (2006-2008).....	45
3.1.3.2. Ulusal İSG Politika Belgesi -2 (2009-2013).....	47
3.1.3.3. Ulusal İSG Politika Belgesi-3 (2014-2018).....	48
3.2. İSG POLİTİKA BELGELERİ ÜLKE İNCELEMELERİ	55
3.2.1. ILO Küresel İSG Stratejisi ve Uygulanmasına Yönelik Eylem Planı (2024-2030).....	55
3.2.1.1. Hedefler	55
3.2.1.2. Eylem planı	57
3.2.1.3. İzleme ve takip	59
3.2.2. Avustralya.....	59
3.2.2.1. Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi (2023-2033).....	60
3.2.2.2. Stratejik hedefler	60
3.2.2.3. Eylemler.....	62
3.2.2.4. İzleme ve takip	63
3.2.3. Büyük Britanya.....	63
3.2.3.1. İnsanları ve Yerleri Korumak HSE Stratejisi 2022-2032	64
3.2.3.2. Stratejik hedefler	65
3.2.4. İspanya.....	66
3.2.4.1. İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi (2023-2027).....	67

3.2.4.2. Stratejik hedefler ve eylemler	68
3.2.4.3. İzleme ve takip	70
3.2.5. Japonya	70
3.2.5.1. Japonya 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı (2023-2027)	71
3.2.5.2. Hedefler	71
3.2.5.3. Eylemler	73
3.2.5.4. İzleme ve takip	74
3.2.6. Macaristan	75
3.2.6.1. Macaristan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası 2024-2027	76
3.2.6.2. Stratejik hedefler	76
3.3. İNCELENEN POLİTİKA BELGELERİNDE İSG KONULARININ KARŞILAŞTIRILMASI	81
TARTIŞMA VE SONUÇ	87
KAYNAKÇA	96
ÖZGEÇMİŞ	101

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
HSE	İngiltere İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu
ILC	Uluslararası Çalışma Konferansı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
INSST	Ulusal Mesleki Güvenlik ve Sağlık Enstitüsü
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGGM	İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
İSGÜM	İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğü
JISHA	Japonya Endüstriyel Güvenlik ve Sağlık Derneği
KKD	Kişisel Koruyucu Donanım
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurulu
OİRA	Çevrimiçi Etkileşimli Risk Değerlendirmesi
OSGB	Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi
PGD	Piyasa Gözetimi ve Denetimi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SWA	Güvenli Çalışma Avustralya
UİSGK	Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi
WBGT	Isı Baskısı İndeksi
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

TABLÖLAR VE ŞEKİLLER DİZİNİ

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1: Üst Politika Belgelerinin Temel Özellikleri.....	4
Tablo 2.1: Türkiye Tarafından Onaylanan ILO Sözleşmeleri	20
Tablo 3.1: Araştırmada Kullanılan Dokümanlar	26
Tablo 3.2: Kalkınma Planlarında İSG Konularının Dönemlere Dağılımı	34
Tablo 3.3: ÇSGB Stratejik Planlarında İSG Konularının Dönemlere Dağılımı	45
Tablo 3.4: Ulusal İSG Politika Belgelerinde İSG Konularının Dönemlere Dağılımı	53
Tablo 3.5: Türkiye Politika Belgelerinde İSG Konularının Yıllar İçerisinde Değişimi .	54
Tablo 3.6: İncelenen Ülkelerin Temel Politika Belgesi Bilgileri	82
Tablo 3.7: İncelenen Dokümanların İSG Hedefleri Karşılaştırma Tablosu	83
Tablo 3.8: İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesine Yönelik Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırılması.....	84
Tablo 3.9: Meslek Hastalıklarının Önlenmesine Yönelik Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırılması.....	85
Tablo 3.10: Sektörel Yaklaşım ile İlgili Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırması.....	86

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1: 2022 Dünya Ölümlü İş Kazası Verileri (Yüz Bin Oran).....	25
Şekil 3.2: 2013-2022 Dönemi Ölümlü İş Kazası Verileri	27
Şekil 3.3: 2013-2022 Dönemi Avustralya Ölümlü İş Kazası Verileri	60
Şekil 3.4: 2013-2022 Dönemi Büyük Britanya Ölümlü İş Kazası Verileri	64
Şekil 3.5: 2013-2022 Dönemi İspanya Ölümlü İş Kazası Verileri	67
Şekil 3.6: 2013-2022 Dönemi Japonya Ölümlü İş Kazası Verileri	71
Şekil 3.7: 2013-2022 Dönemi Macaristan Ölümlü İş Kazası Verileri.....	75

GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği, çalışan sağlığı, iş yeri güvenliği ve çevre sakinlerinin güvenliğini ve sağlığını kapsar. Bu nedenle hem bireysel hem de toplumsal düzeyde iş sağlığı ve güvenliğin yeterli şekilde sağlanması önemlidir (Karaahmetoğlu, 2022). İş sağlığı ve güvenliği;

Çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal refahının en üst düzeyde teşvik edilmesi ve sürdürülmesi,

Çalışma koşullarının neden olduğu sağlık kayıplarının önlenmesi,

Çalışanların sağlığa zararlı risklerden korunması,

İşyeri ortamının çalışanların fizyolojik ve psikolojik yeteneklerine uyarlanması ile ilgili geniş bir disiplindir (Montero, 2009).

İş sağlığı ve güvenliği; kanun, yönetmelik, uluslararası sözleşmeler, standartlar ve politika belgeleri aracılığıyla düzenlenmektedir. Politika belgelerinde yer alan iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ile ilgili konular, ülkelerin konu ile ilgili stratejik önceliklerini yansıtan temel araçlardır.

Araştırma kapsamında Türkiye’de yayımlanan politika belgelerinden Kalkınma Planları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları ve Ulusal İSG Politika Belgeleri incelenmiştir. 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963 yılında yayımlanmıştır. 1996 yılına kadar yayımlanan planlarda işçi sağlığı, işçi-işveren ilişkileri gibi konulara yer verilse de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili doğrudan hedeflere yer verilmemiştir. 7. Kalkınma Planıyla birlikte doğrudan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hedefler konulmaya başlamıştır. 7. Kalkınma Planında günümüze yayımlanan kalkınma planlarında uluslararası normlara, teknolojik gelişmelere uygun şekilde mevzuat düzenlemesi gerekliliği, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin geliştirilmesi, İSG kültürünün topluma kazandırılması, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin iyileştirilmesi, iş kazası istatistiklerinin toplanması ve doğru şekilde analiz edilmesi gibi konulara yer verilmiştir. 2009 yılında ilk defa yayımlanan ÇSGB Stratejik Planları ve 2006-2014 yılları arasında yayımlanan Ulusal İSG Politika Belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği müstakil kanununun çıkarılması, mevzuatın güncellenmesi, meslek hastalığı tanısı sayısının artırılması, sektöre

özgü çalışmalar yapılması, teknolojik gelişmelerin takip edilmesi gibi konulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında dünya ülkelerinin politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği konularının güncel durumu da incelenmiştir. İnceleme COVID-19 sonrası dönemi kapsayan 2022 ve sonrasında yayınlanmış politika belgeleri üzerinden yapılmıştır. İncelenen ülke örnekleri seçilirken ILO'nun SDG göstergelerinden “Cinsiyete ve göçmen statüsüne göre ölümcül ve ölümcül olmayan iş kazalarının sıklık oranları” değerlendirmeye alınmıştır. 2022 yılı itibarıyla söz konusu göstergeden “Ölümlü iş kazalarının sıklık oranlarına” ilişkin dünya ortalaması 2,5 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın altında yer alan, iş sağlığı ve güvenliği alanında iyi olan ülkelere örnekler seçilerek araştırmada kullanılmıştır (ILOSTAT data explorer, 2022). AB üye ülkeleri AB çerçevesine uyumlu politika belgesi hazırladığı için üye ülkelere bir stratejik plan bir politika belgesi olmak üzere iki ülke örneği araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada, Türkiye'nin geçmişten günümüze politika belgelerinde İSG yaklaşımının nasıl değiştiği, iş sağlığı ve güvenliği alanında küresel ölçekte önemli katkılar sağlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün kuruluşundan günümüze İSG politikalarının nasıl değiştiği ve İSG alanında yayımlanmış olduğu önemli sözleşmeler ve tavsiye kararları ile incelenen ülkelerin güncel politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği konuları incelenerek, karşılaştırmalar yapılmıştır.

1.BÖLÜM: TÜRKİYE’DE İSG POLİTİKALARI

1.1. POLİTİKA VE ÜST POLİTİKA BELGELERİ

Politika; bir grup insan, bir işletme örgütü, bir hükümet veya bir siyasi parti tarafından resmi olarak kabul edilen, belirli durumlarda ne yapılacağına dair bir fikir veya plan kümesidir (Policy, 2025). Politika belgeleri ise bu fikir ve planların doküman haline getirilmesidir.

Üst politika belgeleri; Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Programı, Orta Vadeli Program ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ile idareyi ilgilendiren ulusal, bölgesel ve sektörel strateji belgeleridir (Kılavuz ve Rehberler, 2021). Tüm bu üst politika belgelerinin tanımlarına aşağıda yer verilmektedir.

Kalkınma Planı: “Millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararına, gerektirdiği önceliklerle yöneltmek ve iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek üzere hazırlanan politika belgesidir (Kalkınma Planları, 1963)”.

Cumhurbaşkanlığı Programı: “Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan programlardır”.

Orta Vadeli Program: “Üç yıllık hazırlanmak üzere;

- Makro politikaları, temel ekonomik büyüklükleri,
- Toplam gelir ve gider tahminlerini, bütçe dengesi ve borçlanma durumu ile
- Kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren üst politika belgesidir (Orta Vadeli Program, 2025)”.

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı: Cumhurbaşkanlığı tarafından düzenlenen makroekonomik, mali ve sektörel politikalar ile bunların uygulanmasına yönelik aşamaların belirlendiği yıllık programlardır (Yıllık Programlar, 2024).

Stratejik Plan: 5018 Sayılı Kanun Md.3’e göre “Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı” ifade eder (Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 2003). Bölgelere, sektörlerle ve temalara özgü olarak hazırlanan stratejik planlara ise bölgesel, sektörel ve tematik

stratejik plan denilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda müstakil olarak hazırlanan İSG politika belgeleri tematik politika belgesi kapsamındadır.

Üst politika belgelerinin; belge türü, hazırlayan kurum, zaman dilimi ve kapsam bazında bilgilerini içeren özet tabloya aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 1.1: Üst Politika Belgelerinin Temel Özellikleri

Belge Türü	Hazırlayan Kurum	Zaman Dilimi	Kapsam
Kalkınma Planı	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	5 yıl	Ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler
Orta Vadeli Program	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı	3 yıl	Makroekonomik hedefler ve bütçe ile ilgili hususlar
Yıllık Program	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	1 yıl	Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Programın uygulama adımları
Stratejik Plan	Bakanlıklar, Kamu Kurumları	İlgili Kurumlar tarafından belirlenir	Kurumların amaç, hedef ve stratejileri

Kalkınma planından başlamak üzere üst politika belgeleri, amaçlarına göre farklı konulara hizmet etmekte olup kalkınma planları, orta vadeli programlar ve yıllık programlar birbirleriyle uyumlu ve tutarlı olarak hazırlanır. Stratejik planlar; kalkınma planında belirlenen amaç, hedef ve politikalar ile benzer yönlendirmeleri dikkate almak zorundadır. Stratejik planların kalkınma planlarında yer alan politikalarla birebir aynı olması gerekmemektedir. Stratejik planlar üst politika belgelerinde yer almayan hususları da içerebilir (Kılavuz ve Rehberler, 2021).

1.2. TÜRKİYE’DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKALARININ BAŞLANGICI VE DEĞİŞİMİ

1.2.1. Cumhuriyet’ten Önceki Dönem

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin ilk hükümler Dilaver Paşa Nizamnamesi (1865) ve Maadin Nizamnamesinde (1869) yer almaktadır.

1865 Dilaver Paşa Nizamnamesi, Ereğli kömür sahasındaki üretimi korumak ve artırmak amacıyla çıkarılmıştır. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili hükümler içeren ilk yazılı düzenleme olması nedeniyle önemli bir yere sahiptir. Ancak nizamnamenin temel amacı, kömür üretiminin sürekliliğini ve verimliliğini artırmak için işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmektir.

1869 tarihli Maadin Nizamnamesi ile Dilaver Paşa Nizamnamesindeki eksiklikler tamamlanmıştır. İş kazalarına karşı tedbirlerin alınması, madenlerde bir doktor ve gerekli ilaçların bulundurulması zorunlu hale gelmiştir. İş kazası geçiren işçilerin ailelerine, ölmeleri halinde, madenleri işletenlerin, mahkeme tarafından kararlaştırılacak bir tazminat ve yardım parası ödemesi öngörülmüştür (Mülayim, 2024).

Türkiye’nin ilk medeni kanunu olan Mecelle’de (1869) iş sağlığı ve güvenliği alanında işçinin, işverenin hatası yüzünden zarara uğraması halinde işverene bu zararı ödeme yükümlülüğü getirilmiştir (Baybora, 2019).

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi

1921 tarihli Ereğli Kömür Havzası Kanunu, çalışma hayatına koruyucu kurallar getirmiştir. Yasanın en önemli sosyal politika düzenlemesi günlük çalışma süresini 8 saatle sınırlamasıdır. Önemli özelliklerinden bir diğeri ise Ereğli bölgesindeki maden işçileri için zorunlu dayanışma sandıklarının kurulmasının hükme bağlanmasıdır. İşçi ve işverenlerden alınan aidatlarla oluşturulacak olan bu sandıklar kendi mensuplarına hastalık, yaşlılık ve iş göremezlik durumunda yardımda bulunacaklardır. İş kazası geçiren işçilerle iş kazası sonucu hayatını kaybeden işçilerin yakınlarına tazminat hakkı da yasayla kabul edilmiştir (ÖZBEK, 2006).

1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresi’nde işçilerin korunması amacıyla bazı kararlar alınmıştır.

1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda, işverenlerin işçiyi gözetme borçlarına ve işverenlerin iş kazası ve meslek hastalığından doğan hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümler yer almaktadır.

1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nda, çalışma hayatında kadınların ve çocukların korunması, en az 50 işçi çalıştıran işyerlerinde hekim bulundurma zorunluluğu, belirli büyüklükteki işyerlerinde revir ya da hastane yapılması yükümlülüğüne ilişkin hükümler bulunmaktadır.

1936 tarih ve 3008 sayılı İş Kanunu içerisinde temel iş sağlığı ve güvenliği hükümleri yer almıştır. Kanunun uygulanmasını sağlamak amacıyla çok sayıda tüzük çıkarılmıştır.

1945 tarih ve 4763 sayılı Kanun ile Çalışma Bakanlığı kurulmuştur (Baybora, 2019). 1945 sonrasında sosyal politika gündemi, özellikle Çalışma Bakanlığı'nın kurulmasıyla çalışma hayatı ve iş güvenliğiyle ilgili sorunlar etrafında şekillenmeye başlamıştır (ÖZBEK, 2006). 09.07.1945 günü kabul edilen ve 01.01.1946 günü yürürlüğe giren 4792 sayılı kanun ile İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuştur.

1945 tarih ve 4772 sayılı kanun ile İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. İşyerinde veya işle ilgili olarak geçirilen kazalar ve meslek hastalıklarında sigortalıya sağlık yardımı yapılması, çalışmadığı takdirde iş göremezlik ödeneği verilmesi karara bağlanmıştır (ÖZBEK, 2006).

1968 yılında Ankara merkez olmak üzere İstanbul, Adana ve İzmir'de Çalışma Bakanlığı'na bağlı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü (İSGÜM) kurulmuştur. İş kazalarının önlenmesi ve meslek hastalıklarının tanınması ve önlenmesinde teknik destek hizmeti sağlamıştır (FİŞEK, 2006).

1971 yılında 1475 sayılı İş Kanunu çıkarılmıştır. Sanayileşmenin devam ettiği 70, 80 ve 90'lı yıllarda ise, 1475 sayılı İş Kanunu ve bu çerçevede çıkarılmış olan tüzük ve yönetmelikler, iş sağlığı ve güvenliği alanının gereksinimlerine belli ölçüde cevap verebilmiştir (Baybora, 2019).

İş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanan kapsamlı değişiklikler 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu'nun çıkarılmasıyla başlamıştır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun beşinci bölümü İSG düzenlemelerine ayrılmıştır. 1475 Sayılı İş Kanunu'nda konu "işçi sağlığı

ve iş güvenliği” olarak ele alınırken 4857 sayılı İş Kanunu’nda “İş Sağlığı ve Güvenliği” olarak ele alınmaya başlamıştır. Çalışanları yalnızca iş yerinde karşılaşılabileceği risklere karşı değil, iş yerinin dışında da karşılaşılabileceği risklere karşı korumak amaçlanmaktadır (GÜLER, 2006).

4857 sayılı İş Kanunu’nun ardından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, AB adaylık sürecinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin; çağdaş ve uluslararası normlar ve AB Direktifleri dikkate alınarak 33 adet yönetmelik yayımlanmıştır.

2005 yılında ILO’nun 155 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 161 Sayılı İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Sözleşmesi gereği ve ayrıca Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan sorunların sosyal taraflarla çözümlenebilmesi, çalışanların sağlık ve sosyal refahlarının sağlanması hedefi doğrultusunda Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi kurulmuştur. Konsey; kurulduğu dönemde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı (Başkan), İş Teftiş Kurulu Başkanı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Çalışma Genel Md., Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcisi, Sağlık Bakanlığı Temsilcisi, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Temsilcisi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Temsilcisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Temsilcisi, Devlet Planlama Teşkilatı Temsilcisi, YÖK Temsilcisi, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi, Devrimci İşçi Sendikaları Temsilcisi, Hak İşçi Sendikaları Temsilcisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Temsilcisi, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Temsilcisi, Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu, Memur Sendikaları Konfederasyonu, Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi, Türk Tabipleri Birliği Temsilcisi, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Temsilcisi, Sivil Toplum Kuruluşları Temsilcisi ve çalışma gruplarından oluşmaktadır.

2006 yılında Türkiye’nin ilk ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi yayınlanmıştır. Belge hazırlanırken AB Direktifleri, ILO sözleşmeleri dikkate alınmıştır. Devam eden dönemlerde Türkiye’nin iş sağlığı ve güvenliği alanında politikalarını belirlemek amacıyla 2009-2013 yıllarında ikinci ulusal politika belgesi ve 2014-2018 yıllarını kapsayacak şekilde üçüncü ulusal iş sağlığı ve güvenliği politika belgesi yayımlanmıştır (Politika ve Strateji, 2006).

2012 yılında ilk defa bağımsız olarak İSG konusunu ele alan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu yayınlanmıştır. Kanun ile tüm işyerlerinde, işveren ve işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlara faaliyet konularına bakılmaksızın iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Risk değerlendirmesi, acil durum planları ve çalışanların eğitimi gibi uygulamalar ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği süreçlerine katılımı teşvik edilmiştir. Tüm bu düzenlemeler ile Kanun kapsayıcı, önleyici ve katılımcı bir yaklaşım ile kurumsal bir çerçeve içinde iş yerinde iş sağlığı ve güvenliğini inşa etmeyi hedeflenmiştir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

2013'ten günümüze geçen süreçte Kanun maddeleri aşamalı olarak yürürlüğe girmiş ve tüm işyerleri ve çalışanlar Kanun kapsamına alınmıştır.

2014 yılında Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen ve 301 madencinin hayatını kaybettiği maden kazasının ardından iş sağlığı ve güvenliği konusu daha da önem kazanmış ve bu alanda önemli reformlar hayata geçirilmiştir (TOYGAR & ORHANER, 2018).

2020'de tüm Dünya'yı sarsan Covid-19 pandemisinin yaşanması ile kişisel hijyeni sağlama, kalabalık alanlardan kaçınma ve fiziksel mesafeyi koruma gibi uygulamalar, insanların çalışma biçimlerini değiştirmiştir. Pandemi nedeniyle, bireylerin işyerlerinde algıladıkları iş sağlığı ve güvenliği riskleri de artırmıştır. İşyerlerindeki risklere ilişkin bu artan farkındalık, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının değişmesine sebep olmuştur (ÇİÇEK ve diğerleri, 2023).

2025 yılında Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi 7 yıl aranın ardından 4 Temmuz 2025 tarihinde 29. toplantısını gerçekleştirmiş ve gündeme dair değerlendirmeler yapılmıştır (İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2025).

2.BÖLÜM: DÜNYA’DA İSG POLİTİKALARI

2.1. ULUSAL İSG POLİTİKALARI

Ulusal İSG politikası, bir hükümet veya kamu kuruluşunun, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki görevini yerine getirmek için sosyal ortaklara danışılarak oluşturulan eylemlerdir (ILO, The fundamental conventions on occupational safety and health, 2023).

Ulusal İSG politikaları, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki kaynakları, süreçleri ve organizasyonları yapılandırmalı ve İSG konusunda eylem alanlarını ve ana paydaşların görev ve sorumluluklarını belirlemelidir. Politikalar belirlenirken aşağıda yer alan bütünleyici maddelere önem verilmelidir:

- İSG konusunda ulusal bir program oluşturulmalıdır. Oluşturulduktan sonra uygulanmalı, izlenmeli, değerlendirilmeli ve periyodik olarak gözden geçirilmelidir.
- İşverenlere, çalışanlara ve diğer paydaşlara danışılmalıdır. Bu, tüm politikaların, sistemlerin ve programların oluşturulması, uygulanması ve gözden geçirilmesi sırasında yapılmalıdır.
- İSG programları ile politikalar hem önlemeyi hem de korumayı hedeflemelidir. Çabalar her şeyden önce iş yeri düzeyinde birincil önlemeye odaklanmalıdır.
- İşyerleri ve çalışma ortamları güvenli ve sağlıklı olacak şekilde planlanmalı ve tasarlanmalıdır.
- Politikaların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, politikalar oluşturulurken yerel koşulların ve uygulamaların dikkate alınması gerekmektedir (Alli, 2008).

2.2. DÜNYA’DA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN POLİTİKALARININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

Günümüzün sağlık ve güvenlik endişelerinin çoğu ilk olarak 2.000 yıl önce gözlemlenmiştir. İlki, yaklaşık MÖ 2100'e dayanan Hammurabi Kanunu'dur. Bu kanun, öncelikle kişisel yaralanma ve kayıplarla ilgilenmekte ve listelenen ihlallerin mağdurların zararlarını karşılamak amacıyla suçlular için bir ceza ve ödeme programı öngörmektedir. MÖ 400 ile MS 300 yılları arasında Yunan ve Romalı doktorlar, o dönemde yaygın olarak kullanılan metallere maruz kalan insanların sağlıkları konusunda araştırmalar yapmıştır.

Bunların arasında Romalı hekim ve bilim insanı Yaşlı Plinius ve Tıbbın Babası Hipokrat da vardır.

İkinci yüzyılda yaşamış bir Romalı hekim olan Galen, madencilik, tabaklama ve kimyasallarla ilişkili mesleklerle de ilgilenmiş, bu mesleklerde çalışan kişilerin yakalandığı çeşitli hastalıklara dikkat çekmiştir. Mesleki hastalıklar ve asit buharının bakır madencileri için tehlikeleri ile ilgili yazılar yazmıştır (Friend & Kohn, 2007).

Meslek hastalıklarıyla ilgili ilk kapsamlı kitap olan ve 1700 yılında yayımlanan "İşçilerin Hastalıkları" İtalyan hekim Bernardino Ramazzini tarafından yazılmıştır. İş ile sağlık sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesine önemli destek sağlamış ve o dönemde çalışanların çoğunluğunu etkileyen mesleki hastalıklarını açıklamıştır (Demirci, 2021).

2.2.1. Sanayi Devrimi ve Sonrası

Gelişen teknoloji ve Sanayi Devrimiyle güvenlik ve sağlık riskleri artmış, mekanik tekstil makineleri, dökümhane fırınları, buhar makineleri ve diğer yenilikler yeni ve daha tehlikeli bir iş yeri ortamı oluşturmuştur. İnsan duyuları duman, toksik buharlar, gürültü ve ısıdan etkilenmiş; uzun mesailer, sağlıksız koşullar ve zorlu fiziksel çalışma, kadın ve çocuk işçiler için yaralanma ve hastalık olasılığını artırmıştır (Friend & Kohn, 2007).

Percival Pott, 1788 yılında İngiltere’de baca temizleyicilerinin kanser hastası olma ihtimalini araştırmış ve bu konuda çalışmalar yapmıştır. Fabrika baca temizliğinde çocuk işçi çalıştırılması sebebiyle Baca Temizleyicileri Yasası çıkarılmıştır (Baybora, 2019).

1824’te, özellikle çalışma saatlerinin azaltılması ve kadın ve çocuk işçiliğinin korunması olmak üzere çalışma koşullarını iyileştirme amacıyla ilk işçi dernekleri ve örgütleri kurulmuştur. 1832’de, mesleki tıbbi bir disiplin olarak ele alan Charles Turner Thackrah’ın endüstriyel hastalıklar hakkındaki kitabı yayınlanmış ve bu çalışmanın bir sonucu olarak Thackrah, "Mesleki Tıbbın Babası" olarak tanınmaya başlamıştır. Çalışma koşullarını iyileştirme çabasıyla, 1833’te "Fabrika Yasası" onaylanmış ve bunun sonucunda ilk fabrika müfettişleri işe alınmıştır (Demirci, 2021).

1844 yılında fabrikalarda iş yeri hekimi bulundurulması ve sağlık açısından tehlikeli yerlerde çalışanların sağlık kontrollerinin de bu hekimler tarafından yapılması

yasal olarak düzenlenmiştir. 1847 tarihinde yürürlüğe giren “On Saat Yasası” ile çalışma süreleri azaltılmış ve iş yeri denetimi, iş müfettişliği yapısı oluşturulmuştur. 1895 tarihli bir düzenlemeyle tehlikeli bazı meslek hastalıklarının bildirimi zorunlu hale getirilmiş, 1900 yılında işe girişte ve iş sürecinde sağlık muayeneleri, tehlikeli işler için özel muayeneler, meslek hastalığı bildirimi, çalışamaz duruma gelenler ve sakatlananlara yönelik olarak özel rapor hazırlanması gerekliliği yasallaştırılmıştır.

İngiltere’de gerçekleştirilen bu düzenlemeler Avrupa’daki diğer ülkeler içinde emsal teşkil etmiştir. Almanya’da 1849, İsviçre’de 1840, Fransa’da 1842 (Villermé Raporu) yılında iş sağlığı ve iş güvenliğiyle ilgili kanunlar yasalaşmıştır (SALMAN).

Amerika Birleşik Devletleri’nde Sanayi Devrimi, 19. yüzyılın başlarında New England’daki fabrikaların ve değirmenlerin faaliyete geçmesiyle başlamıştır. Madencilik, çelik ve tekstil endüstrisindeki ölümlerin artmaya başlamasının ardından 1877’de Massachusetts, sorumluluğu işverenlere bağlayan tehlikeli makinelerde güvenlik önlemleri alınmasını gerektiren bir yasa çıkarmıştır (Friend & Kohn, 2007).

İlk uluslararası bilimsel ve mesleki dernek olan “Commission Internationale Permanente pour l’Étude des Maladies du Travail” 1906 yılında Milano’da kurulmuş olup halen küresel ölçekte bu alandaki en büyük sivil toplum örgütüdür. (International Commission on Occupational Health and Safety, ICOH). Ayrıca, 1908 yılında Milano’da ilk Mesleki Sağlık Kliniği’nin kurulmasıyla, Mesleki Tıp ileri modernizasyona geçmiştir ve bu model çeşitli ülkeler tarafından kendi kurumlarını kurarken benimsenmiştir (Demirci, 2021).

Birinci Dünya Savaşı, uluslararası iş sağlığı ve güvenliği standartlarına ulaşılması noktasındaki girişimleri engellese de İSG konularına dikkat çekilmesini sağlamıştır. Zehirli ve patlayıcı maddelere maruziyetin artması, sağlık etkilerinin daha doğru yorumlanmasına ve daha gelişmiş güvenlik önlemlerine ihtiyaç duyulmasına yol açmıştır. Son olarak, 1919 yılında Versay Antlaşmasıyla Milletler Cemiyeti ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) kurulmasıyla dünya barışı, sosyal adalet ve refah için uzun vadeli hazırlıkların güvence altına alınmasına yönelik uluslararası çabalar artmıştır (Demirci, 2021)

2.3. KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE ILO’NUN İSG POLİTİKALARI

Çalışma Örgütü (ILO), İSG alanında küresel ölçekte önemli katkılar sağlayan bir kuruluştur. İSG konusunda uluslararası sözleşmeler ve tavsiye kararları hazırlayarak ülkelerin yasal düzenlemelerine rehberlik etmektedir. ILO, aynı zamanda politika geliştirme ve teknik destek sağlayarak üye ülkelerin ulusal İSG stratejilerini oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. İSG konusunda standartlar ve rehberler yayınlayarak, işverenlere, çalışanlara ve denetim kurumlarına yol gösterici kaynaklar sunmaktadır. Ayrıca, güvenli çalışma ortamlarının yerleşmesi için “önleyici kültür” anlayışının geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

2.3.1. ILO’nun Kuruluşu ve İSG Politikaları

ILO 1919 yılında, I. Dünya Savaşı’ndan sonra Versay Antlaşmasıyla evrensel ve kalıcı bir barışın ancak sosyal adalete dayalı olarak gerçekleştirilebileceğine olan inancı yansıtmak amacıyla oluşturulmuştur (About the ILO, 1996).

Savaş sonrası uluslararası eylem gündemiyle işçilerin iş yerindeki güvenlik ve sağlıklarına yönelik risklerden korunması ihtiyacının farkına varılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği de böylelikle ILO’nun kuruluş amaçları arasında yerini almıştır.

Uluslararası Çalışma Konferansı’nın (ILC) 1919’da Washington’da düzenlenen ilk oturumunda, ILO, İSG standartlarını belirleyen;

- Şarbon Önleme Tavsiyesi, 1919 (No. 3),
- Kurşun Zehirlenmesi (Kadınlar ve Çocuklar) Tavsiyesi, 1919 (No. 4),
- Beyaz Fosfor Tavsiyesi, 1919 (No. 6) gibi belgeleri kabul etmiştir.

1920’de ILO, Endüstriyel Hijyen Bölümünü (IHS) kurmuştur. IHS, iş sağlığı ve iş hijyeni konusunda bilgi deposu olarak faaliyet göstermek ve bilim insanları, hijyenistler ve iş yeri hekimleri arasında bilgi alışverişinin odağında olmak amacıyla kurulmuştur.

2.3.2. İkinci Dünya Savaşından Sonra ILO ve İSG Politikaları

1944 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün amaç ve hedeflerini belirlemek ve üyelerinin politikalarına rehberlik etmesi amacıyla Philadelphia Bildirgesini kabul etmiştir. ILO, bildirgede tüm mesleklerde çalışanların yaşamlarının ve sağlıklarının korunması gerektiği ilkesinin geliştirilmesiyle

ilgili sorumluluğu kabul etmiştir (Information System on International Labour Standards, 1944).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından güvenlik tasarımı ve mühendisliğiyle ilişkili daha yeni disiplinlere ilgi artmaya başlamıştır. Yeni maddeler ve kimyasallar daha fazla araştırma ve önlem talebi oluşturmuştur. 1950'de ILO ve WHO ilk Mesleki Sağlık Ortak Komitesini toplamıştır. İki kurumun yetkileri arasındaki paralellik, ILO'nun iş sağlığı ve güvenliğinin tıbbi yönlerinden uzaklaşıp önlemeye doğru hareket etmesine ve İSG konularını tek bir programda birleştirmesine yol açmıştır (Azzi, 2019).

1970'te ILO, ulusal düzeylerde politikaların uygulanması ve ulusal kurumların ve iş teftiş sistemlerinin inşası için kapasite oluşturmaya destek sağlaması amacıyla bir teknik yardım programı başlatmıştır (ILO, Safety and health at the heart of the future of work, 2019).

1980'lerde Çernobil nükleer felaketinin ardından İSG'ye yönelik tutumlar, risk değerlendirmesi, önleme, tehlikeleri azaltma ve çalışanların hem fiziksel hem ruh sağlığını göz önünde bulunduran bir 'güvenlik kültürü' nün geliştirilmesine yönelmiştir (Azzi, 2019). Çernobil nükleer felaketinin ardından politikalar risk yönetimine yönelik daha sistematik yaklaşımlara odaklanmıştır. Risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve kontrolü hem büyük ve tehlikeli endüstrilerin güvenlik yönetiminde hem de bütün iş yeri uygulamalarına yönelik daha genel rehberlikte önemli bir yer tutmaya başlamıştır (ILO, Safety and health at the heart of the future of work, 2019). İş güvenliği ve endüstriyel güvenlik yaşanan Çernobil, Piper, Alpha ve Bhopal gibi büyük endüstriyel kazaların ardından birbirinden ayrılmıştır. Endüstriyel güvenlik; sistem ölçekli risklerin ve büyük teknik yapıların güvenliğini konu alırken; iş güvenliği, bireysel düzeyde meydana gelebilecek tökezleme, düşme gibi sınırlı etkili tehlikelerin önlenmesine odaklanır. Bu iki alan, ölçek ve etki bakımından farklı düzeylerde risk yönetimi gerektirir (Swuste & Coze, 2019).

1981'de ILC İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi'ni, (No. 155) kabul etmiştir. İSG ile ilgili bu temel ILO sözleşmesi çeşitli sektörleri ve genel tehlikeleri kapsamaktadır (Rohland, 2019).

1985 yılında kabul edilen İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi'nde (No. 161) iş yerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin iyileştirilmesi ve sürekli hale gelmesi,

Çalışanların fiziksel sağlığının yanı sıra ruh sağlığının da gözetilmesi gibi maddelere yer verilmiştir (ILO, Safety and health at the heart of the future of work, 2019).

2.3.3. 2000’li Yıllarda ILO ve İSG

2002 yılında 1981 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi'nin Protokolüne istinaden iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydedilmesi ve bildirilmesine ilişkin prosedürlerin oluşturulması, düzenli olarak gözden geçirilmesi ve ilgili yıllık istatistiklerin yayınlanması talep edilmiştir. Protokol, 155 No’lu İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesini desteklemektedir.

2006 yılında 155 No’lu İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 187 No’lu Mesleki Güvenlik ve Sağlık için Teşvik erevesi Sözleşmesi ile ona eşlik eden 197 No’lu Tavsiye Kararı’nın kabul edilmesiyle İSG konusunda ulusal ve iş yeri düzeyinde politikalar yayımlanmıştır. ye devletler İSG’nin sürekli iyileştirilmesini sağlayabilmek, işten kaynaklanan yaralanmaları, hastalıkları ve ölümleri önleyebilmek için, işverenlerin ve çalışanların en temsili örgütleriyle iştişare edilerek ulusal bir profil, ulusal politika, ulusal sistem ve ulusal program geliştirilmesini talep etmişlerdir. 187 No’lu Sözleşme’nin dayanağı, önleyici bir İSG kültürünün teşvik edilmesidir (Alli, 2008).

2008 yılında 43 ülke tarafından imzalanan Seul Deklarasyonu’nda; toplumun tüm kesimlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin teşvik edilmesi, 155 ve 187 No’lu ILO sözleşmeleri başta olmak üzere uluslararası normlara uygun politikalar geliştirilmesi ve İSG’nin işyerleri ve çalışanlar için iyileştirilmesine yönelik kararlar kabul edilmiştir (SEOUL DECLARATION on Safety and Health at Work, 2008).

2011 yılı Eylül ayında 33 ülke tarafından imzalanan İstanbül Deklarasyonu’nda; ülkelerin ulusal gündemlerinde İSG’ye öncelik verilmesi, dünya çapında önleyici bir sağlık ve güvenlik kültürünün oluşturulmasının teşvik edilmesi ve sürdürülmesi gibi kararlar alınmıştır (Istanbul Declaration on Safety and Health at Work, 2011).

2015 yılında ILO, “Herkes için Güvenlik ve Sağlık Programını” başlatmıştır. Program çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde faaliyet göstermektedir ve inşaat ve tarım gibi iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve ölümlerin yüksek oranda görüldüğü sektörlere ve iş sağlığı ve güvenliği risklerine karşı en savunmasız olan çalışanlara

odaklanmıştır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerde İSG'nin zorluklarına özellikle dikkat çekilmiştir (ILO, Safety and health at the heart of the future of work, 2019).

2022 yılında ILO'nun 110. Uluslararası Çalışma Konferansında 1998 yılında kabul edilen ILO Çalışma Hayatında Temel İlkeler ve Haklar Bildirgesine iş sağlığı ve güvenliğinin de dahil edilmesi kararlaştırılmıştır (ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, 2022).

ILO, kuruluşundan bu yana özellikle tüm çalışanlar için iş sağlığı ve güvenliği zorluklarının başarılı bir şekilde yönetilmesi için etkili bir çerçeve sunmaya çalışmıştır. Analizler, çalışanların katılımı ve etkili refah rejimleriyle bu kapsamlı yaklaşımı benimseyen ülkelerin daha yüksek güvenlik ve sağlık seviyelerine ulaştığını göstermektedir. Bununla birlikte, iş sağlığı ve güvenliği küresel bir zorluk oluşturmaya devam etmektedir. Günümüzde dijitalleşme, yapay zeka, iklim değişikliği, iş yerinde artan psikososyal risk etmenleri gibi konular ILO'nun gündemini oluşturmaktadır (ILO, Inception Report for the Global Commission, 2017).

2.4. ILO'NUN İSG ALANINDA DÜZENLEMİŞ OLDUĞU SÖZLEŞMELER VE TAVSİYE KARARLARI

ILO Sözleşmeleri, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak, ulusal düzeyde işçi ve işveren sendikalarına danışmayı ve iş birliği yapmayı öngörür. ILO Sözleşmelerindeki iki temel kavram “en temsili kuruluş” ve “danışma”dır. "En temsili kuruluş" kavramı, belirli kriterlere göre seçilen ve çoğunluğu temsil eden işçi ve işveren sendikalarını ifade etmektedir. Danışma, hükümetin karar alırken işçi ve işveren temsilcilerinin görüşlerini almasını gerektirir, ancak nihai kararı hükümet vermektedir (Elgstrand & Petersson, 2009).

ILO Sözleşmeleri taraf ülkelerce onaylandığı andan itibaren, bağlayıcıdır. Taraf ülkeler bu sözleşme ve anlaşma hükümlerine göre kendi mevzuatlarını ve politikalarını düzenlemelidir. Tavsiye kararları ise uyulması zorunlu olmayan ancak üye olunan uluslararası kuruluşun üyesi olmanın bir sonucu olarak yerine getirilmesinin gerekli olduğu araçlardır (BEDİR, 2016).

Uluslararası sözleşmelerin onaylanması, çalışanların hayatlarını ve sağlıklarını korumak ve insana yakışır iş, sosyal adalet ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için ülkeler ve sektörler arasında eşit şartlar oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Sözleşmenin

onaylanması, bir devletin sözleşmeyi yasal olarak bağlayıcı bir araç olarak kabul ettiği resmi bir prosedürdür aynı zamanda sözleşmede belirtilen standartların hem yasada hem de uygulamada yürürlüğe konulacağı anlamına gelmektedir (ILO, Understanding the ratification and implementation process of the fundamental Conventions on occupational safety and health, 2024).

ILO'nun 1919 yılından günümüze kadar düzenlemiş olduğu konusu iş sağlığı ve güvenliği olarak belirlenen 19 sözleşme, 1 protokol ve 27 tavsiye kararı vardır (PİYAL, 2014).

4 temel alana göre ILO'nun İSG araçları aşağıda yer almaktadır:

Genel Hükümlere İlişkin Sözleşme ve Tavsiye Kararları:

- İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1981 (No. 155) ve Tavsiye, 1981 (No. 164)
- İş Sağlığı ve Güvenliği için Tanıtım Çerçevesi Sözleşmesi, 2006 (No. 187) ve Tavsiye (No. 197)
- Mesleki Sağlık Hizmetleri Sözleşmesi, 1985 (No. 161) ve Tavsiye (No. 171)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi 'ne 2002 Protokolü, 1981
- İşçi Sağlığının Korunması Tavsiye, 1953 (No. 97)
- Refah Tesisleri Tavsiye, 1956 (No. 102)
- Meslek Hastalıkları Listesi Tavsiye, 2002 (No. 194)

Belirli Risklere Özgü Sözleşme ve Tavsiye Kararları:

- Radyasyon Koruması Sözleşmesi, 1960 (No. 115) ve Tavsiye (No. 114)
- Mesleki Kanseri Sözleşmesi, 1974 (No. 139) ve Tavsiye (No. 147)
- Çalışma Ortamı (Hava Kirliliği, Gürültü ve Titreşim) Sözleşmesi, 1977 (No. 148) ve Tavsiye (No. 156)
- Asbest Sözleşmesi, 1986 (No. 162) ve Tavsiye (No. 172)
- Kimyasallar Sözleşmesi, 1990 (No. 170) ve Tavsiye (No. 177)
- Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi Sözleşmesi, 1993 (No. 174) ve Tavsiye (No. 181)
- Şiddet ve Taciz Sözleşmesi, 2019 (No. 190) ve Tavsiye (No. 206)

Belirli Faaliyet Kollarına Göre Sözleşme ve Tavsiye Kararları:

- Hijyen (Ticaret ve Ofisler) Sözleşmesi, 1964 (No. 120) ve Tavsiye (No. 120)
- Mesleki Güvenlik ve Sağlık (Rıhtım Çalışması) Sözleşmesi, 1979 (No. 152) ve Tavsiye (No. 160)
- İnşaat Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 1988 (No. 167) ve Tavsiye (No. 175)
- Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 1995 (No. 176) ve Tavsiye (No. 183)
- Tarımda Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 2001 (No. 184) ve Tavsiye (No. 192)
- Denizcilik Çalışma Sözleşmesi, 2006 (MLC 2006)
- Balıkçılıkta Çalışma Sözleşmesi, 2007 (No. 188) ve Tavsiye (No. 199)

Özel Politika Gerektiren Gruplara Göre Sözleşme ve Tavsiye Kararları:

- Genç Kişilerin Tıbbi Muayenesi (Sanayi) Sözleşmesi, 1946 (No. 77)
- Genç Kişilerin Tıbbi Muayenesi (Sanayi Dışı Meslekler) Sözleşmesi, 1946 (No. 78)
- Genç Kişilerin Tıbbi Muayenesi Tavsiye, 1946 (No. 79)
- Genç Kişilerin Tıbbi Muayenesi (Yeraltı Çalışmaları) Sözleşmesi, 1965 (No. 124)
- Genç Kişilerin İstihdam Koşulları (Yeraltı Çalışmaları) Tavsiye, 1965 (No. 125)

ILO'nun mesleki güvenlik ve sağlık politikası esas olarak üç uluslararası çalışma sözleşmesi ve bunlara eşlik eden tavsiyelerde yer almaktadır:

- Mesleki Güvenlik ve Sağlık için Geliştirme Çerçevesi Sözleşmesi (No. 187) ve buna eşlik eden Tavsiye (No. 197), 2006
- ILO İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi (No. 155) ve ona eşlik eden Tavsiye (No. 164), 1981
- ILO İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi (No. 161) ve Tavsiye (No. 171), 1985 (ILO, A safe and healthy working environment is a fundamental principle and right at work, 2022).

ILO İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi (No. 161) ve Tavsiye (No. 171), sağlık gözetim sistemlerinin uygulanmasını sağlamak ve İSG politikasının uygulanmasına katkıda bulunmak üzere tasarlanmıştır, işyerlerinin İSG hizmeti almasının gerekliliğinden bahsetmektedir (Alli, 2008). 155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 164 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği için Tanıtım Çerçevesi Sözleşmesi ekonomik faaliyetlerin tüm dallarını kapsayan genel kapsamlı hükümler içerir. 155 No'lu Sözleşme ile İSG'ye yönelik

önleyici, politika temelli bir yaklaşım belirlerken İSG'nin ulusal yönetimine bütünsel bir yaklaşımı teşvik etmiştir. 25 yıl sonra ulusal bir önleyici güvenlik ve sağlık kültürünün teşvik edilmesi ve giderek güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı elde etmeyi amaçlayan İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Temel Çerçeve Sözleşmesi, 2006 (No. 187) kabul edilmiştir (ILO, The fundamental conventions on occupational safety and health, 2023). Sözleşmelerin detayları aşağıdaki başlıklarda incelenmiştir.

2.4.1. İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi (No. 161-1985)

161 No'lu sözleşmede çalışanlar için sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmasını ve iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tüm çalışanlar için erişilebilir ve sürdürülebilir olması hedeflenmektedir. Çalışanların fiziksel ve ruhsal durumları göz önünde bulundurularak işin çalışanlara uyarlanması, aynı zamanda çalışanların sağlık gözetimlerinin yapılması, eğitimlerinin verilmesi gibi hükümler de yer almaktadır (161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme, 1985).

2.4.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi (No.155-1981)

155 No'lu sözleşmede iş sağlığı ve güvenliği alanında ulusal politikalar düzenlenmesi, uygulanması ve uygulamaların denetlenmesi ile ilgili çerçeve oluşturulmaktadır. Politikalar, paydaşlarla istişare edilerek düzenlenecek, durum değerlendirmesi yapılarak tehlike ve risklere karşı gerekli önlemler alınacaktır. Ayrıca yapılan düzenlemelerin kontrol edilmesi için etkin bir denetim sistemi kurulacaktır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda taraflar bilgilendirilecek, eğitilme, karar alma ve uygulama süreçlerinde iş birliği yapmaları desteklenecektir.

Sözleşmeye göre işverenler üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeli (koruma amaçlı uygun teçhizatın işçilere ücretsiz dağıtılması, işçilerin eğitimlerinin verilmesi vb.), işçiler işçi temsilcileri iş sağlığı ve güvenliği sürecini birlikte yürütmeli ve işçilere İSG ile ilgili mali bir sorumluluk yüklenmemelidir.

Görevin etkin ve güvenli bir şekilde tamamlanabilmesi için işin maddi bileşenlerinin tasarımı, seçimi, kullanımı ve bakımı, çalışanların fiziksel ve zihinsel yeteneklerine uygun olarak düzenlenmelidir.

İş kazaları ve meslek hastalıkları bildirimlerinin yapılması, yıllık istatistiklerin yayınlanması, ciddi bir durum bulunduğunu gösteren sonuçların soruşturulması ve bu

olayları önlemek için alınan önlemlerle ilgili bilgilerin her yıl yayınlanması da sözleşme ve tavsiye kararının konularındandır. (155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme, 1981).

2.4.3. İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi (No.187-2006)

Sözleşme, sağlıklı ve güvenli bir iş yeri oluşturmak için hükümetleri en temsili işveren ve işçi örgütleriyle istişare ederek, ulusal bir politika, ulusal sistem ve ulusal program geliştirerek işten kaynaklanan yaralanmaları, meslek hastalıklarını, ölümleri önlemek için İSG'nin sürekli iyileştirilmesini teşvik etmeye çağırmaktadır.

İSG politikaları önleme kültürüne dayalı bir İSG kültürü geliştirilerek ve yerel koşullar dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Mevzuat, idari çerçeve, teftiş prosedürleri ve sosyal ortak iş birliği, ulusal sistemlerin bileşenleridir. Belirlenen hedeflere uygun olarak, ulusal programlar uygulamaya konulur, izlenir, güncellenir ve gelişmeler değerlendirilir (Information System on International Labour Standards, 2006).

2.5. İSG AÇISINDAN ILO TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Türkiye 1936 yılında ILO'ya üye olmuştur. ILO Türkiye İSG Profili 2016 yılında yayınlanmıştır. Türkiye'de 16 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren 187 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesine İlişkin ILO Çerçeve Sözleşmesi ve 2006 yılında yayımlanan 197 No'lu Tavsiye Kararı uyarınca belge hazırlanmıştır. Bu belge Türkiye'nin mevcut İSG durumu ve sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanabilmesi için kaydedilen ilerlemeleri özetleyen bir belgedir.

ILO tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yayımlanmış 19 sözleşmeden 8 tanesi Türkiye tarafından onaylanmıştır. Türkiye, ILO'nun iş sağlığı ve güvenliği alanında yayımlamış olduğu 3 ana sözleşmeden; İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesini ve İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesini 2005 yılında, İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesini ise 2014 yılında imzalamıştır. Türkiye tarafından onaylanma tarihleri ile sözleşmeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (İş Sağlığı ve Güvenliği Profili Türkiye, 2016).

Tablo 2.1: Türkiye Tarafından Onaylanan ILO Sözleşmeleri (İş Sağlığı ve Güvenliği Profili Türkiye, 2016)

Sözleşmeler	Türkiye Tarafından Onaylandığı Tarih
“İş Teftişi Sözleşmesi, 1947 (No. 81)”	1952
“Radyasyondan Korunma Sözleşmesi, 1960 (No. 115)”	1968
“Hijyen (Ticaret ve Büro) Sözleşmesi, 1964 (No. 120)”	-
“İş Kazasından Doğan Haklar Sözleşmesi, 1964 (No. 121)”	-
“İş Teftişi (Tarım) Sözleşmesi, 1969 (No. 129)”	-
“Mesleki Kanserler Sözleşmesi, 1974 (No. 139)”	-
“Çalışma Ortamı (Hava Kirliliği, Gürültü ve Titreşim) Sözleşmesi, 1977 (No. 148)”	-
“İş Sağlığı ve Güvenliği (Liman İşleri) Sözleşmesi, 1979 (No. 152)”	2005
“İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1981 (No. 155)”	2005
“İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi, 1985 (No. 161)”	2005
“Asbest Sözleşmesi, 1986 (No. 162)”	-
“İnşaat İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1988 (No. 167)”	2015
“Kimyasallar Sözleşmesi, 1990 (No. 170)”	-
“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi Sözleşmesi, 1993 (No. 174)”	-
“Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 1995 (No. 176)”	2015
“İş Teftişi Sözleşmesi Protokolü, 1995, 1947 (No. 81)”	-
“Tarımda Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi, 2001 (No. 184)”	-
“İş sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi Protokolü, 2002, 1981 (No. 155)”	-
“İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi, 2006 (No. 187)”	2014

2.5.1. ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi 2022 Raporu

Türkiye tarafından onaylanmış iş sağlığı ve güvenliği sözleşmelerine ilişkin Komite, hükümet ile KESK ve TİSK’inde sunduğu gözlemleri kaydederek 2022 yılında bir rapor hazırlamıştır.

Raporda Komite, daha önceki açıklamalarında hükümetten Ulusal İSG Politikası ve Ulusal Eylem Planı 2014-18 incelenmesini, yeni İSG politikası ve programının oluşturulması ve uygulanmasını ve işçi ve işverenlerin en temsili örgütleriyle yapılan

görüşmeler hakkında bilgi sunulmasını talep etmiştir. Komite, daha önceki açıklamalarına yanıt olarak, Ulusal Eylem Planı 2014-18'de özetlenen yedi hedefin her biri için hükümetin yıllık performans göstergeleri çerçevesinde yürütülen eylemler hakkında bilgi sunduğunu gözlemlemektedir.

Ayrıca, hükümetin 2018 tarihli 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kabul edilen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 21'inci Maddesinde yapılan değişiklik sonucunda Ulusal İSG Konseyi'nin İSG Kanunu metninden çıkarıldığı, kanunda geçen, "İSG Konseyi" ifadesi "Cumhurbaşkanlığına bağlı kurul veya makam" olarak değiştirildiği yönündeki beyanını kaydetmektedir. KESK, gözlemlerinde Konseyin 2018'den beri toplanmadığını belirtmektedir. Hükümet, yayınladığı raporda ve KESK'in gözlemlerine verdiği yanıtta, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Sosyal Politikalar Kurulu tarafından yönlendirileceğini ve Cumhurbaşkanlığı ile Kurul Başkanlığının oluşturulmasına ilişkin düzenli toplantı ve istişarelerin sürdüğünü belirtmektedir. Komite, Kurul'un henüz kurulmamış olmasını ve Hükümet'in, kurulun oluşumu ve İSG ile ilgili görevlerine ilişkin bilgi vermemesini kaygıyla kaydetmektedir.

Komite ayrıca Hükümetin On Birinci Kalkınma Planına (2019-23) ve İSG hizmetlerinin etkinliğini ve kalitesini artırma amacına atıfta bulunduğunu kaydetmektedir. Komite TİSK'e göre Kalkınma Planı'nda seminerler ve eğitimler, iş ekipmanlarının İSG standartlarına uygunluğuna dair araştırmalar ve mesleki standartlar ve yeterliliklerin geliştirilmesi de dahil olmak üzere İSG ile ilgili çeşitli önlemlerin uygulanmasının öngörüldüğünü kaydetmektedir. Bununla birlikte, Hükümetin Ulusal İSG Politikası incelemesi, Ulusal Eylem Planı 2014-2018 ve yeni politika ve programın uygulanmasındaki ilerlemeler hakkında bilgi vermediğini kaydetmektedir.

Komite, Hükümetten, Kurul'da işçi ve işveren örgütlerinden temsilcilerin yer alıp almayacağına dair beyan ve Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Ulusal İSG Kurulu'nun kurulması, sorumlulukları ve yapısı hakkında kapsamlı ayrıntılar vermesini talep etmektedir. Komite, bir kez daha, Hükümetten, performans göstergelerinin ilerlemesinin değerlendirilmesi de dahil olmak üzere Ulusal İSG Politikası ve Eylem Planı 2014-18 incelemesi hakkında bilgi vermesini istemektedir. Ayrıca, Hükümetten yeni İSG programı ve politikalarının bir sonraki zaman dilimi için geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ilgili ayrıntıların sunulmasını, Hükümetten bu konuda en yüksek temsil düzeyine sahip

işçi ve işveren örgütleriyle yürütülen istişarelerle ilgili ayrıntıları da bir kez daha talep etmektedir.

Komite, ulusal İSG politikası ve planı çerçevesinde; Hükümet'ten en yüksek temsil düzeyine sahip işveren ve işçi örgütlerine danışarak, mesleki riskleri ve tehlikeleri değerlendirilmesi, mesleki riskleri veya tehlikeleri kaynağında önleme, bilgilendirme, danışma ve eğitimi içeren ulusal bir önleyici iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşturma temel fikirlerini ilerletmek için alınan eylemler ve sonuçlar hakkında raporlamaya devam etmesini talep etmektedir. Ayrıca, Hükümet'ten tüm endüstriler ve iş yerlerinde meydana gelen ölümcül kazalar da dahil olmak üzere iş yeri kazalarının sayısına ilişkin kapsamlı veri ile yaş grubu, cinsiyet, sektör ve mesleki hastalık türüne göre ayrılmış bilgiler de dahil olmak üzere mesleki hastalıklar hakkında istatistikler sunmasını da talep etmektedir.

Komite, Hükümet'i, işçilerin güvenlikleri veya sağlıkları için yakın ve ciddi bir tehlike olduğuna inanmak için makul gerekçeleri olduğunda (veya maden işçileri söz konusu olduğunda, makul gerekçelerle ciddi bir tehlike izlenimi veren koşullar ortaya çıktığında) tehlikeden kurtulma hakkına sahip olduklarını ulusal mevzuat veya düzenlemelerde; 155 No'lu Sözleşme'nin 13 ve 19(f) Maddeleri, 167 No'lu Sözleşme'nin 12(1) Maddesi ve 176 No'lu Sözleşme'nin 13(1)(e) Maddelerinin tam olarak yürürlüğe konulması için gerekli adımları atmaya teşvik etmektedir (Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi 2022 Raporu, 2022).

3.BÖLÜM: ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Araştırmanın amacı, ülkemizde yayınlanmış olan politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hedeflerin, stratejilerin, eylemlerin incelenmesi geçmişten günümüze nasıl değiştiğinin raporlanması ve ayrıca Dünya ülkelerinin politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği hedeflerinin, stratejilerinin, eylemlerinin geldiği güncel durum ile Türkiye'nin güncel durumunun değerlendirilmesidir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Doküman Analizi Yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmanın amacı, insanların veya grupların toplumsal veya insani sorunlara verdiği anlamları bulmaktır. Bu süreçte, katılımcıların doğal ortamlarından bilgi toplanır, tümevarımsal analiz gerçekleştirilir ve araştırmacı verileri anlamlandırarak yorumlar. Son rapor, durumların karmaşıklığının bireysel olarak anlaşılmasını ve yorumlanmasını vurgular ve esnek bir çerçeveye sahiptir (Creswell, 2017).

Doküman Analizi Yöntemi ise araştırma yapılacak olan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini ifade eder. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Araştırmada geçmişten günümüze ve günümüz dokümanlarının incelenip raporlanması amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile hem Türkiye'deki geçmişten günümüze politika belgelerinde İSG konuları kendi içinde hem de Türkiye ile Dünya ülke örnekleri güncel belgelerinde yer alan İSG konuları üzerinden incelemeler yapılmıştır.

Türkiye'de yayınlanmış olan politika belgelerinin analizinde aşağıdaki adımlar uygulanmıştır:

1. Kalkınma Planları, Stratejik Planlar (ÇSGB), Ulusal İSG Politika Belgelerinde yer alan İSG hedefleri, stratejileri ve eylemleri incelenmiştir.
2. Her bir politika belgesinde geçen ifadeler genel konu başlıkları bazında sınıflandırılmıştır.
3. Kalkınma Planları, Stratejik Planlar (ÇSGB), Ulusal İSG Politika Belgelerinde ayrı ayrı ve belgelerin tamamında İSG konularının yıllar bazındaki dağılımı ortaya konmuştur.

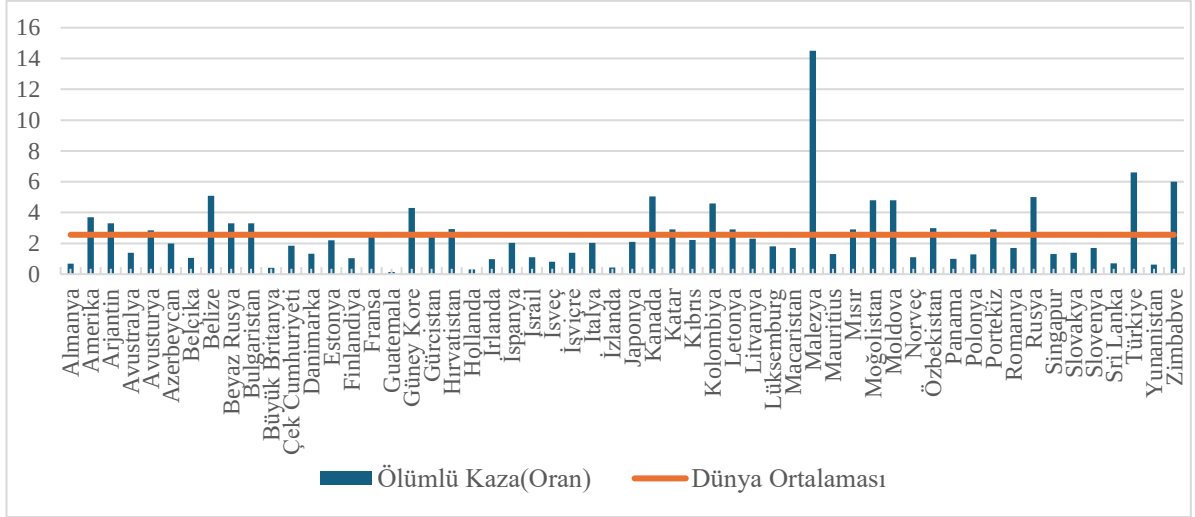
4. Kalkınma Planları, Stratejik Planlar (ÇSGB), Ulusal İSG Politika Belgelerinde ayrı ayrı ve belgelerin tamamında yıllar içerisinde İSG yaklaşımının değişimi incelenmiştir.

Türkiye ile Dünya ülke örnekleri güncel belgeleri üzerinden yapılan analizde aşağıdaki adımlar uygulanmıştır:

1. Araştırmada incelenecek ülke örnekleri ve ülkelerin politika belgeleri için seçim kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler;
 - a. Ülke seçiminde, ILO'nun SDG göstergelerinden “Cinsiyete ve göçmen statüsüne göre ölümcül ve ölümcül olmayan iş kazalarının sıklık oranları”,
 - b. Ülkelerin politika belgesi seçiminde, COVID-19 sonrası dönemi kapsayan 2022 ve sonrasında yayınlanmış güncel politika belgeleridir.
2. Belirtilen kriterler ışığında ülke örnekleri seçilmiştir.
3. Ülkelerin 2022 yılı ve sonrası yayınlanmış güncel İSG konusunda hazırlanmış politika belgeleri ile Türkiye için 12. Kalkınma Planı ve ÇSGB Stratejik Planı (2024-2028) incelenmiştir.
4. Her bir politika belgesinde geçen ifadeler genel konu başlıkları bazında sınıflandırılmıştır.
5. Ülkeler bazında politika belgelerinde yer alan İSG konularının dağılımı ve karşılaştırması ortaya konmuştur.

Ülke seçim kriterlerinden olan ILO'nun sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında belirlediği SDG 8.8 ve SDG 8.8.1 insana yakışır iş ve ekonomik büyüme hedefine hizmet ederek işçi haklarının korunması ile güvenli çalışma koşullarının sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. SDG 8.8, özellikle göçmen işçiler, kadın göçmenler ve güvencesiz istihdamda olanlar da dahil olmak üzere, tüm işçilerin güvenli ve sağlıklı çalışma ortamlarının teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Buna bağlı olarak SDG 8.8.1 ise cinsiyet ve göçmen statüsüne göre ölümcül ve ölümcül olmayan iş kazalarının sıklık oranlarını izleyerek, çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik somut verilere dayalı bir gösterge sunmaktadır (ILO, ILO, The ILO, The SDGs and Migration, 2017).

2022 yılı itibarıyla söz konusu göstergeden “Ölümlü iş kazalarının sıklık oranlarına” ilişkin dünya ortalaması 2,5 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın altında olan, İSG alanında iyi ülkelerden örnekler seçilerek araştırmada kullanılmıştır (ILOSTAT data explorer, 2022). AB üye ülkeleri AB çerçevesine uyumlu politika belgesi hazırladığı için üye ülkelerden bir stratejik plan bir politika belgesi olmak üzere iki ülke örneği araştırmaya dahil edilmiştir.

Şekil 3.1: 2022 Dünya Ölümlü İş Kazası Verileri (Yüz Bin Oran)

Yukarıdaki grafiğe göre; 2022 yılında ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı (yüz bin oran) en yüksek olan ülke 14,5 yüz binde ölümlü oranı ile Malezya’dır. En düşük olan ülke ise 0,14 oranı ile Guatemala’dır (ILOSTAT data explorer, 2022). 33 ülke arasında Dünya ortalamasının altında seyreden ve güncel İSG politika belgesi 2022 yılına ve sonrasına ait olan Avustralya, Büyük Britanya, İspanya, Japonya ve Macaristan çalışmaya dahil edilmiştir.

Türkiye’de yayımlanmış olan politika belgelerinde İSG ile ilgili konuların geçmişten günümüze değişimi; 1963 yılında yayımlanan ilk Kalkınma Planı’ndan günümüze, 2009 yılında yayımlanan ilk ÇSGB Stratejik Plan’ından günümüze ve 2006-2014 yılları arasında yayımlanmış olan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgeleri üzerinden incelenmiştir.

Dünya ülkelerinden; ILO’nun Küresel İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejik Planı, Avustralya’nın, İspanya’nın ve Büyük Britanya’nın İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejik Planları ile Japonya’nın İş Sağlığı ve Güvenliği Programı ve Macaristan’ın Ulusal İSG Politika Belgesi dokümanları incelenmiştir.

Tablo 3.1: Araştırmada Kullanılan Dokümanlar

Doküman Türü	Belge İsimleri	Araştırılan Parametreler
Kalkınma Planları	Beş Yıllık Kalkınma Planı	Hedefler Stratejiler Eylemler Sözleşme Maddeleri
Stratejik Planlar	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planı	
	ILO Küresel İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi	
	Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi	
	İş Sağlığı ve Güvenliği İspanya Stratejisi	
	İnsanları ve Binaları Korumak: HSE Stratejisi	
Ulusal İSG Politika Belgeleri	Türkiye Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi	
	Macaristan İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi	
İSG Programları	Japonya İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	

Ayrıca Türkiye ile araştırılan ülkelerin güncel politika belgelerinde yer alan iş sağlığı ve güvenliği hedef, strateji ve eylemleri belirlenen konu başlıklarında kıyaslanmıştır. Bunun yanı sıra her bir ülke için sorumlu kuruluş ile iş kazası ve meslek hastalığı istatistikleri verilerek ülkelerin İSG durumları hakkında genel bilgilendirme yapılmıştır.

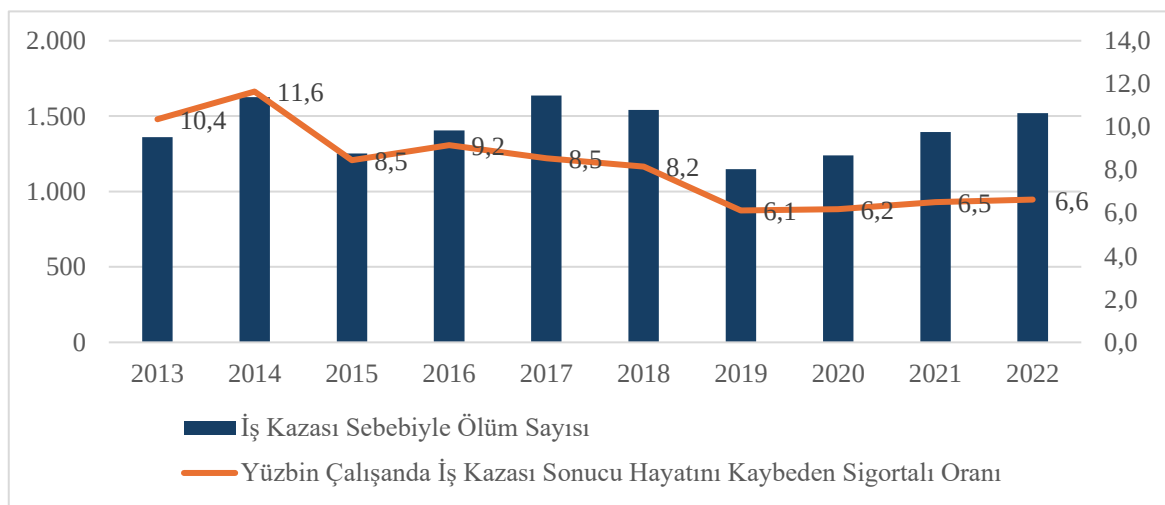
3.1. TÜRKİYE

Türkiye’de İSG politikalarını yürüten kurumların başında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü gelmektedir. İSGGM’nin; iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi, kişisel koruyucu donanımların denetimi, yetkilendirme prosedürleri, istatistiksel araştırmalar, ulusal ve uluslararası iş birliklerinin yürütülmesi ve bakanlık tarafından verilen diğer görevlerin yürütülmesi gibi sorumlulukları bulunmaktadır (1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

SGK İstatistik Yıllıklarına göre ülkemize ait en güncel veriler 2024 yılına ait olup belirtilen yılda; iş kazası geçiren sigortalı sayısı 733.956, meslek hastalığı tanısı konulan sigortalı sayısı 888 ve iş kazası sonucu ölen sigortalı sayısı 1905 olarak tespit edilmiştir. Yüz bin çalışanda iş kazası geçiren sigortalı oranı ise 8,7’dir.

Çalışmanın devamında ülkemiz ile diğer ülkeler 2022 yılı verileri kullanılarak mukayese edilmiştir. 2022 yılı Türkiye istatistikleri incelendiğinde ise iş kazası geçiren sigortalı sayısı 589.271, meslek hastalığı tanısı konulan sigortalı sayısı 955 ve iş kazası sebebiyle ölen sigortalı sayısı 1.520’dir. Yüz bin çalışanda iş kazası geçiren sigortalı oranı ise 6,6’dır.

Aşağıdaki grafikte 2013 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır (SOSYAL GÜVENLİKURUMU,2022).

Şekil 3.2: 2013-2022 Dönemi Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında Türkiye’de iş kazası sonucunda 1.360 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye Soma

Maden kazasının yaşandığı 2014 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 11,6'dır. Aynı dönemin en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2019 yılında gerçekleşmiş olup, yüz binde ölümlü iş kazası oranı 6,1 olarak tespit edilmiştir.

3.1.1. Kalkınma Planlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Yaklaşımının Değişimi

Türkiye’de 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963 yılında yayımlanmıştır. 1996 yılına kadar yayımlanan planlarda işçi sağlığı, işçi-işveren ilişkileri gibi konulara yer verilse de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili doğrudan hedefler yer almamaktadır. Ancak yayımlanan kalkınma planlarında çalışanın yasal güvencelerinin güçlendirilmesi, iş kazası ve meslek hastalığı risklerinin sigortalanması, çalışan sağlığı, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yeri güvenliği hizmetlerinin günün koşullarına uygun biçimde yaygınlaştırılması gibi konulara yer verilmiştir. 7. Kalkınma Planında ise işçi sağlığı ve iş güvenliği konusu yer almaya başlamıştır (Kalkınma Planları, 1963).

3.1.1.1. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 1996-2000 dönemi için yayımlanan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda yer alan işçi sağlığı ve güvenliğine yönelik konular İstihdamın ve İşgücü Piyasasında Etkinliğin Artırılması ana konu başlığının altında iki farklı şekilde yer almaktadır. Amaçlar, İlkeler ve Politikalar alt başlığında,

“Çalışma hayatında denetimin yaygınlığı ve etkinliği artırılacak, işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri güçlendirilecektir.” İfadesiyle yer alırken, Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler alt başlığında “İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatını teknolojik gelişmeleri izleyebilecek şekilde yenileme çalışmalarının tamamlanması” ifadesiyle yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği alanındaki teknik gelişmelerin izlenmesi ve uygulanmasında eksiklikler bulunduğundan, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla organizasyon ve mevzuatın acilen güncellenmesine yönelik açıklama ifadeleri de 7. Kalkınma Planı’nın içinde bulunmaktadır.

3.1.1.2. Sekizinci Uzun Vadeli Strateji ve Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2001-2005 dönemi için yayımlanan 8. Uzun Vadeli Strateji ve Beş Yıllık Kalkınma Planı yer alan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik

konular Çalışma Hayatı ana konu başlığının altında iki farklı şekilde yer almaktadır. Amaçlar, İlkeler ve Politikalar alt başlığında,

“İSG önlemleri geliştirilecek, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin ölçüm, meslek hastalıklarının ortaya çıkartılması, iş yeri hekimliği, danışmanlık, eğitim hizmetleri, meslek hastalıkları hastaneleri, denetim v.b. hizmetler yeniden yapılandırılacak ve geliştirilecektir.” ifadesiyle yer alırken Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler alt başlığında ise,

“İSG mevzuatı AB ve ILO normları gözetilerek yenilenecek ve sosyal tarafların da yer alacağı İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulacaktır.” ifadesiyle yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

3.1.1.3. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2007-2013 dönemi için yayımlanan 9. Kalkınma Planında yer alan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik konular Makroekonomiyi Güçlendirici Yapısal Reformlar başlığı altında ele alınmıştır. “İş hayatını esnek bir yapıya kavuşturmayı hedefleyen ve mevcut düzenlemeleri günün koşullarına uygun hale getiren yeni İş Kanunu çıkarılmıştır. Kanunda, işverenin ödeme güclüğüne düşmesi halinde çalışanların mağduriyetini giderici garanti fonunun kurulması, iş güvencesi, İSG’nin etkin uygulanması ve özel istihdam bürolarının kurulması gibi hükümler yer almaktadır.” ifadesiyle iş sağlığı ve güvenliğine yer verilmiştir (Kalkınma Planları, 1963).

9. Kalkınma Planı ile rekabet, istihdam, beşeri sermaye, bölgesel gelişme ve kamuda etkinlik konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Makroekonomiyi Güçlendirici Yapısal Reformlar başlığı altında iş sağlığı ve güvenliğinin etkin bir şekilde kullanılmasına atıfta bulunulmuştur.

3.1.1.4. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Kalkınma Bakanlığı tarafından 2014-2018 dönemi için yayımlanan 10. Kalkınma Planında yer alan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik konular İstihdam ve Çalışma Hayatı ana başlığının altında ve inşaat, maden sektörleri ana başlıkları altında yer almaktadır. İstihdam ve Çalışma Hayatı başlığının Amaç ve Hedefler alt başlığında,

“Toplulun tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulduğu, işgücünün niteliğinin yükseltilip etkin kullanıldığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği ve güvenceli esneklik yaklaşımının benimsendiği bir işgücü piyasasının oluşturulması temel amaçtır.” ifadesiyle yer alırken aynı ana başlığın Politikalar alt başlığında,

“alışma hayatında iş sağlığı ve güvenliği kültürü geliştirilecek, denetim ve teşvik uygulamaları ile iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uyum artırılacak ve bu alanda yeterli sayı ve nitelikte uzman personel yetiştirilecektir.” ifadesiyle yer almaktadır.

Sektöre özgü konularda madencilik ana başlığının altında yer alan Politikalar alt başlığında,

“Madencilik sektörünün iş güvenliği ve evre mevzuatına uyumu geliştirilecektir.”

İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri ana başlığının altında yer alan Amaç ve Hedefler alt başlığında,

“İnşaat sektöründe işgücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir.” ifadeleri yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

10. Kalkınma Planı ile toplumda fırsat eşitliğini sağlamak, iş yeri sağlık ve güvenlik standartlarını geliştirmek ve işgücü piyasasında saygın istihdam olanakları sunmak hedeflerden biridir. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi, denetim ve teşvik sistemlerinin uygulanabilmesi için uzman personel yetiştirilecektir. Özellikle inşaat sektöründe İSG uygulamaları geliştirilecektir gibi politikalara yer verilmiştir.

3.1.1.5. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2019-2023 dönemi için yayımlanan 11. Kalkınma Planında yer alan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik konular İstihdam ve alışma Hayatı, Sağlık ve Kırsal Kalkınma ana başlıklarının altında yer almaktadır. İstihdam ve alışma Hayatı ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında,

“İş sağlığı ve güvenliği alanında yürütülen hizmetlerin nitelik ve verimliliğinin artırılmasına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir” maddesine yönelik olarak,

“İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farklı kurumlar tarafından toplanan verilerin tek bir veri tabanına aktarılmasını, işyerlerinden alınacak verilerin belirlenmesini ve tüm bu verilerin iş kazası ve meslek hastalıklarını nleme odaklı kullanılmasını temin edecek bir sistem geliştirilecektir.”

“İş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik ilgili kamu kurumları, niversiteler, sendikalar ve STK’lar ile eğitim, seminer ve bilgilendirici faaliyetler düzenlenecektir.”

“İş ekipmanlarının iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve yerli üretim zendirilecektir.”

“İş sağlığı ve güvenliği alanında yetkilendirilen kurumların etkin denetimler ve düzenlemeler ile nitelik ve hizmet kalitesi artırılacak, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin eğitimlerine yönelik lme ve değerlendirme kriterleri geliştirilecektir.” politikaları belirlenmiştir. Sektöre özgü konularda;

Sağlık ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında “Bulaşıcı olmayan hastalık risklerine yönelik olarak, sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilecek; koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi geliştirilecek; evre sağlığı, gıda güvenilirliği, fiziksel aktiviteye elverişli sahalara, sağlık okuryazarlığı, iş sağlığı ve güvenliği alanlarında sektörler ve kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon artırılacaktır.”

Kırsal Kalkınma ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında, “Kırsal alanda yaşayan kadın ve genç çiftçiler tarımsal eğitim-yayım faaliyetleri, kırsal destek projeleri ve tarımdaki iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde öncelikli olarak desteklenecektir.” ifadeleri yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

11. Kalkınma Planı ile iş yeri kazalarını ve hastalıklarını nleme amacıyla, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin istatistiklerin tek bir veri tabanında toplandığı bir sistem geliştirilmesi düşünülmüştür. İş ekipmanlarının güvenlik yönetmeliklerine uygun hale getirilmesi, İSG profesyonel eğitimlerinde lme ve değerlendirme kriterleri geliştirilmesi, yetkili kurumların denetim kabiliyeti ve hizmet kalitesinin artırılması gibi politikalar dokümanda yer almaktadır. Sağlık sektörü için bulaşıcı olmayan hastalık risklerine yönelik olarak sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilecek, hizmet kapasitesi artırılacak, ilgili alanlarda sektörler ve kurumlar arası iş birlikleri artırılması, tarımda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi desteklenmesi de sektöre özgü politikalar dır.

İş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek amacıyla istatistiklerin tek bir kanalda toplanması, İSG kültürünü yaygınlaştırma çalışmalarının devam etmesi, paydaşlarla çalışılması ve tarım ve sağlık gibi sektörler özelinde politikalar belirlenmiştir.

3.1.1.6. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2024-2028 dönemi için yayımlanan 12. Kalkınma Planında yer alan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik konular İstihdam ve Çalışma Hayatı, Çocuk, Maden ve İnşaat ana başlıklarında yer almaktadır. İstihdam ve Çalışma Hayatı ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında “İSG hizmetleri daha etkin ve verimli hale getirilecektir.” Maddesine yönelik olarak;

“İş kazası ve meslek hastalıklarının tespiti ve bildirimi süreçleri iyileştirilecektir.”

“İSG alanında koruyucu ve önleyici faaliyetler artırılabilecektir.”

“İSG alanındaki sorumlu kurumların hizmet kaliteleri ile insan kaynağının yetkinlikleri yükseltilecektir.”

“İş sağlığı ve güvenliği alanında yerli üretim ile dijital ve teknolojik çözümler teşvik edilerek yaygınlaştırılması sağlanacaktır.” politikaları dokümanda yer almaktadır. Ayrıca yine aynı alt başlıkta özel politika gerektiren gruplara yönelik olarak,

“Özel politika gerektiren grupların yeterli bir gelirle kayıtlı, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlandığı koşullarda işgücü piyasasına katılımı sağlanacaktır.” ifadesi dokümanda yer almaktadır. Sektöre özgü konularda,

Madencilik ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında “Eğitim ve sertifikasyon çalışmalarına devam edilecek, iş sağlığı ve güvenliğinin etkin yönetimi amacıyla madencilğe özgü kurumsal altyapı oluşturulacaktır.”

İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri ana başlığının Politika ve Tedbirler alt başlığında “İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin kalitesi teknolojik gelişmeler ve güncel eğilimlerle uyumlu olacak şekilde artırılabilecektir.” ifadesine yönelik olarak

“İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine yönelik eğitim müfredatı sektör, faaliyetler ve iş ekipmanı ile yaşanan iş kazaları göz önüne alınarak iyileştirilecektir.”

“Yüksekte güvenli çalışma bilincinin artırılmasına ve iş kazalarını önleyici nitelikte iş ekipmanına yönelik bilgilendirme faaliyetleri, teknik rehberlik ve destekler yaygınlaştırılacaktır.”

“İnşaat, tesisat ve elektrik birim fiyat, analiz ve tarifeleri temel iş sağlığı ve güvenliği gereklilikleri dikkate alınarak iyileştirilecek ve kamu ihale belgelerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yükümlülükler geliştirilecektir.” ifadeleri dokümanda yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

Çocuk ana başlığının altında, çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mücadele sürdürülmesi hususunda Politika ve Tedbirler alt başlığında “Çalışan çocukların çocuk hakları, İş Kanunu, ilk yardım ile iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaları, işverenlerin de “Çocuk Hakları İş İlkeleri” bağlamında eğitilmeleri sağlanacak ve çocuk çalıştırma kapsamındaki sorumlulukları hakkında bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.” ifadesi yer almaktadır (Kalkınma Planları, 1963).

12. Kalkınma Planı ile iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, teknolojideki gelişmelerle uyumlu bir şekilde iyileştirilecektir. İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin eğitim müfredatı güncellenecektir. Toplumun tüm kesimlerine, özellikle özel politikalara ihtiyaç duyan gruplara kayıtlı, gelir güvenceli ve güvenli iş imkanları oluşturulacak ve iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemeyi amaçlayan koruyucu faaliyetler artırılacaktır. Sektör bazlı çalışmaların sürdürülmesi, varsa eksikliklerin giderilmesi ve iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Kamu ihalelerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yükümlülükler geliştirilecektir.

Yayımlanan kalkınma planlarında uluslararası normlara, teknolojik gelişmelere uygun şekilde mevzuat düzenlenmesi gerekliliği, İSG kültürünün topluma kazandırılması, İSG hizmetlerinin iyileştirilmesi, iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek amacıyla iş kazası istatistiklerinin toplanması gibi hedeflere yer verilmiştir. İş kazası ve meslek hastalıkları istatistikleri politikalar belirlenirken ülkenin İSG durumuyla ilgili yol gösterici bir ölçme aracı olarak kullanılabilir. Sektöre özgü risklerin gözetilmesi, İSG hizmetinin sürekli olarak iyileştirilmesi, özel politika gerektiren gruplarda İSG, teknolojik gelişmelere uyum sağlanması günümüz kalkınma planı hedeflerinde yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda Kalkınma Planlarındaki İSG konularının dönemler içerisinde değişikliği gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Kalkınma Planlarında İSG Konularının Dönemlere Dağılımı

Politika Belgeleri / Konu Başlıkları	Kalkınma Planları					
	7. Kalkınma Planı (1996- 2000)	8. Kalkınma Planı (2001- 2005)	9. Kalkınma Planı (2007- 2013)	10. Kalkınma Planı (2014- 2018)	11. Kalkınma Planı (2019- 2023)	12. Kalkınma Planı (2024- 2028)
Mevzuat	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İSG Hizmetleri ve Hizmet Sunucuları	✓	✓	-	✓	✓	✓
Sektörel Yaklaşım	-	-	-	✓	✓	✓
İSG Kültürü ve Tanıtım Faaliyetleri	-	-	-	✓	✓	-
İş Birliği Çalışmaları	-	-	-	-	✓	-
Teftiş ve Denetim Faaliyetleri	-	-	-	✓	✓	-
Teknolojik Gelişmeler	✓	-	-	-	-	✓
İSG İstatistik Sistemi	-	-	-	-	✓	✓
Özel Politika Gerektiren Gruplar	-	-	-	-	-	✓

3.1.2. Stratejik Planlarda İş Sağlığı ve Güvenliği (ÇSGB)

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanun ile kamu kurumlarına uygulama odaklı bütçeleme ile bağlantılı olarak stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirilmiştir. 5018 sayılı Kanun’da öngörülen ve paydaş önerilerinin dikkate alınmasına özen gösterilerek hazırlanan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planlarında

yayımlanan İSG ile ilgili amaç, hedef ve stratejilere yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

3.1.2.1. 2009-2013 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından yayımlanan 2009-2013 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve hedeflere yönelik eylemler belirlenmiştir.

Çalışma hayatındaki koşulları iyileştirmek amacıyla (Politika ve Strateji, 2006); “AB’den edinilen bilgiler ve uluslararası normlar çerçevesinde, sosyal tarafların ve ilgili diğer dış paydaşların görüşleri de alınarak Bakanlık görev alanıyla ilgili mevzuat değişikliği çalışmaları yapılacaktır.” hedefi konmuş ve bu hedefe yönelik olarak aşağıdaki eylemlere dokümanda yer verilmiştir.

- 2009 yılında “İş Ekipmanlarının Periyodik Kontrollerine Dair Tebliğ” hazırlanacak.
- 2011 ve 2012 yıllarında “Çalışanların Sağlık ve Güvenliklerinin Elektromanyetik Alan Maruziyetinden Kaynaklanan Risklere Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” hazırlanacak (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İSG, çalışma hayatı ve sosyal güvenlik, yetişkin eğitim teknikleri konularında, araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütülmesi desteklenecektir.” hedefine yönelik eylem olarak,

- Plan dönemi boyunca, sendikalar, meslek odaları, ILO ve üniversitelerle yapılan yayınlarla ilgili iş birliğini arttıracak faaliyetler yürütülecek.” ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Çalışma hayatı ve iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak sosyal taraflarla iş birliği arttırılacak.” hedefine yönelik olarak ise aşağıdaki eylemlere yer verilmiştir.

- Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi” plan dönemi boyunca ve ilgili Yönerge gereği dönemsel olarak 6 ayda bir toplanacak.
- Her yıl ülke gündemi göz önünde bulundurularak “Ulusal Bilgi Merkezi” için AB İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı ile ortak çalışmalar yapılarak gerekli toplantılar

yapılacak ve internet bilgi paylaşımı sağlanacak (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Toplumda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili duyarlılığı arttırarak, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltmak.” amacıyla “İSG alanında her yıl ulusal ve uluslararası çeşitli konferans, kurs, seminer ve sempozyumlar düzenlenecek, eğitimler verilecek.” hedefi ve bu hedefe yönelik olarak 4 eylem maddesi dokümanda yer almaktadır (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

- AB-TAİEX ile iş birliği içinde her yıl 1 seminer düzenlenecek.
- TİKA, WHO, AB, ILO, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları vb. ile iş birliği içinde 2010 ve 2012 yıllarında bir Uluslararası Konferans düzenlenecek.
- Plan döneminde, her yıl “İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası” düzenlenecek.
- Plan döneminde, her yıl iş sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanması, meslek hastalıklarının önlenmesiyle ilgili en az 40 seminer/eğitim düzenlenecek ve her yıl %5 oranında arttırılacak (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Her yıl yüksek riskli iş grupları listelenecek bu alanda faaliyet gösteren en az bir sektöre ya da bir riske yönelik araştırma ve eğitim etkinlikleri yapılacak.” hedefine yönelik eylem olarak ise,

- Plan döneminde, eğitim talebinde bulunan işyerlerine yönelik olarak Türkiye genelinde her yıl 5 eğitim (1-5 gün) düzenlenecek ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Tozlu işyerlerinde toz kontrolünün sağlanması ve pnömokonyoz oluşumunun önlenmesi amacıyla yayınlanan Ulusal Pnömokonyoz Eylem Planı’nın hayata geçirilmesi sağlanacak.” hedefine yönelik eylem olarak,

- Plan döneminde Tozla Mücadele Komisyonu tarafından 07.12.2006 tarihinde kabul edilerek yayınlanmış olan “Ulusal Pnömokonyoz Önleme Eylem Planı”nın orta ve uzun vadeli hedeflerinin hayata geçirilmesi için toplantı, araştırma, eğitim ve yayın etkinlikleri yapılacak.
- 2009 yılında taraflarla iş birliği yapılarak istatistiki bilgiler derlenecek, bu bilgiler değerlendirilerek her yıl belirli oranlarda pnömokonyozun azaltılmasına yönelik

ölçüm değerlendirme ve eğitim etkinlikleri yapılarak 2013 yılı sonu itibariyle en az %10 oranında azaltılması sağlanacaktır.

- Yönetmelik gereği Tozla Mücadele Komisyonu plan döneminde, yılda 2 kez toplanacak ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Çalışanları ve toplumu bilinçlendirme amaçlı yazılı ve görsel gereçler belirlenecek olan hedef kitlenin ihtiyacı doğrultusunda hazırlanarak dağıtılacak.” hedefi için,

- Plan döneminde sosyal paydaşlarımıza yönelik üç ayda bir dergi çıkartılacak, en az yılda bir kitap yayınlanacak, yıllık afiş ve broşür ile bülten bastırılarak Türkiye genelinde dağıtılacak eylemine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Sivil toplum kuruluşlarında (meslek odaları, işveren ve işçi sendikalar, vb.) İSG birimlerinin kurulması önerilerek teknik yardım sağlanacak.” hedefine yönelik olarak,

- Stratejik Plan dönemi boyunca sivil toplum kuruluşlarının üyelerine etkili İSG hizmetleri verebilmeleri ve sosyal diyalog platformuna katılım sağlamaları için İSG birimlerinin kurulması önerisi sunulacak, bu birimlerin oluşturulmasında ihtiyaç duydukları danışmanlık, bilgilendirme ve eğitim desteği sağlanacaktır eylemine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İşyerlerinde yapılan ölçüm ve analiz metotlarında çeşitlilik açısından yıllık %5, ölçüm ve analiz sayısında ise yıllık %10'luk artış sağlanarak kimyasal, fiziksel, biyolojik inceleme ve araştırmalar yapılacaktır.” hedefine yönelik olarak,

- Her yıl Türkiye genelinde saha ölçümleri ve laboratuvar analizleri yapılacak eylemine dokümanda yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İşyerlerinde İSG Koşullarının İyileştirilmesi Projesi kapsamında; Türkiye’de iş kazaları ve meslek hastalıkları açısından en sorunlu 3 sektör olan maden, inşaat ve metal sektörlerine yönelik faaliyetler yapılacaktır ve İSG kayıt sistemi kurulacaktır.” hedefi için aşağıda yer alan eyleme yer verilmiştir.

- Proje sonuna kadar AB Komisyonu, ABGS, MFİB ve Türkiye AB Türkiye Temsilcisiyle iş birliği içinde; en az 100 iş yerinde İSG Yönetim Sistemi modeli kurulacak bir veri tabanı oluşturularak en az 100 iş yeri ile ilgili veri girişi sağlanacak, meslek hastalıklarının teşhisi konusunda 100 İSG personeli eğitilecek ve sosyal taraflara yönelik olarak en az 2000 kişiyi kapsayan duyarlılık artırma çalışmaları gerçekleştirilecek (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İSGÜM Bölge Laboratuvarlarının Desteklenmesi Projesi kapsamında laboratuvarlar arası numune ve bilgi uyumu sağlanacak.” hedefine yönelik eylem olarak,

- AB ve MFİB ile iş birliği içinde Mayıs 2010 tarihine kadar İSGÜM Adana, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Zonguldak laboratuvarlarının eğitim verilerek kapasiteleri güçlendirilecek. Laboratuvarlar arası sağlıklı bilgi ve numune akışını sağlayacak altyapı oluşturulacak ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“KKD test laboratuvarının alt yapısı hazırlanacaktır. “Piyasa Gözetimi Denetimi İçin Laboratuvar Kurulması” projesi kapsamında İSGÜM’de kişisel koruyucu donanım test merkezi kurulacak.” hedefine yönelik olarak,

- ABGS ve Merkezi Finans ve İhale Birim (MFİB) ile iş birliği içinde, Haziran 2009 tarihine kadar İSGÜM Merkez ve Kocaeli bölge Laboratuvarlarında Kişisel Koruyucu Donanım Test Merkezleri kurulacak. İşe uygun KKD kullanımı sağlanacak eylem ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İSGÜM Laboratuvarları 2010 yılı sonuna kadar ISO 17025 standardına uygun hale getirilecek” hedefine yönelik olarak,

- TÜRKAK ile iş birliği içinde 2010 yılı sonuna kadar İSGÜM Ankara, Kayseri, Adana, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Zonguldak laboratuvarlarında ISO 17025 eğitimleri ve dokümantasyon faaliyetleri tamamlanacak ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“Etkin piyasa gözetim ve denetimi ile CE işareti taşımayan KKD oranı %10 azaltılacak.” hedefine yönelik eylem olarak,

- Baret, emniyet kemeri, gaz ve toz maskesi gibi kişisel koruyucu donanımların piyasa gözetim ve denetim faaliyetleri sürdürülecek ifadesine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

2009 yılında çıkarılan ilk ÇSGB Stratejik Plan’ında amaçlar, hedefler ve hedefler yönelik eylemlere yer verilmiştir. Daha sonra yayımlanan stratejik planlarda amaç, hedef ve hedeflere yönelik stratejilere yer verilmiş stratejik planlar eylem detayında yayımlanmamıştır.

3.1.2.2. 2014-2018 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan 2014- 2018 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve stratejiler aşağıdaki gibidir.

İş Sağlığı ve Güvenliğini geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009);

“Yapılan teftişlerle iş yeri İSG şartlarının mevzuata uygunluğuna katkı sağlanması” hedefi konulmuş ve hedefe yönelik olarak aşağıda yer alan stratejiler belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

- Önleyici programlı teftişlere ağırlık vermek,
- Sosyal taraflarla iş birliğini artırmak,
- Teftişler sırasında sosyal tarafların bilinçlendirilmesini sağlamak.

“İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi” hedefi için aşağıda yer alan stratejilere yer verilmiştir.

- Sektörlere yönelik uygulama rehberleri hazırlamak,
- İSG yönetim sistemlerini yaygınlaştırmak,
- İSG profesyonellerini eğitmek.

“İş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması” hedefine yönelik strateji olarak ise,

- Eğitim kurumlarının denetlenme sıklıklarını artırmak,
- Eğitim kurumları ile ilgili tüm işlemleri çevrimiçi sistem üzerinden yapmak ifadelerine yer verilmiştir.

“Ortak Sağlık Güvenlik Birimlerinin Yaygınlaştırılması” hedefine yönelik stratejiler aşağıdaki gibidir.

- Ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin (OSGB) denetlenme sıklıklarını artırmak,
- OSGB’ler ile ilgili tüm işlemleri çevrimiçi sistem üzerinden yapmak.

“Teknik düzenlemesine uygun olmayan kişisel koruyucu donanımların azaltılması” hedefine yönelik ise,

- KKD piyasa gözetim denetiminin etkinliğini artırmak stratejisine dokümanda yer verilmiştir.

“İSG laboratuvar hizmetlerinin yaygınlaştırılması” hedefine yönelik aşağıda yer alan stratejilere yer verilmiştir.

- İlgili mevzuatın yayınlanması,
- İSGÜM akreditasyonunun tamamlanması.

“İSG konusunda sosyal tarafların bilinç düzeyinin artırılması” hedefine yönelik olarak ise

- Bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerinde devamlılık sağlamak,
- Gerçekleştirilen faaliyetlere katılım sayısını arttırmak stratejilerine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

3.1.2.3. 2017-2021 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan 2017- 2021 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve stratejiler aşağıdaki gibidir.

Sağlıklı, güvenli ve güvenceli bir çalışma ortamı oluşturmak amacıyla;

“İş sağlığı ve güvenliği standartlarını AB ülkeleri seviyesine çıkarmak” hedefi konmuş ve hedefe yönelik aşağıda yer alan stratejiler belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

- İSG kültürünün geliştirilmesine odaklanılacaktır.
- Sektörel yaklaşım temel alınacaktır.
- Önleyici risk odaklı denetimlere ağırlık verilecektir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

3.1.2.4. 2019-2023 Dönemi AÇSHB Stratejik Planı

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayımlanan 2019- 2023 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve stratejiler aşağıdaki gibidir.

Sağlıklı, güvenli ve güvenceli bir çalışma ortamı oluşturmak amacıyla;

“İSG kültürünü geliştirmek ve yaygınlaştırmak.” hedefi konulmuş ve hedefe yönelik olarak aşağıdaki stratejiler belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

- Çocuk ve gençlerde İSG kültürünün geliştirilmesine odaklanmak,
- Kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar ve üniversiteler ile iş birliklerini artırmak,
- İSG kültürünün geliştirilmesine odaklanmak.

“İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için tedbir alınmasına katkı sağlamak.” Hedefine yönelik olarak ise,

- Sektörel yaklaşımı esas almak,
- Önleyici risk odaklı denetimlere ağırlık vermek,
- Sektör temsilcileri ile iş birlikleri geliştirmek stratejilerine dokümanda yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

3.1.2.5. 2022-2023 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan 2022- 2023 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve stratejiler aşağıdaki gibidir.

Sağlıklı, güvenli ve güvenceli bir çalışma ortamının oluşturulması amacıyla;

“İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için tedbir alınmasına katkı sağlamak” hedefi konulmuş ve hedefe yönelik olarak stratejiler belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

- Laboratuvar denetimlerinin saha denetimleri ile desteklemek,
- Sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının oluşturulması için; iş kazalarının önlenmesi, İSG kültürünün topluma kazandırılması amacıyla mevzuat, standart ve norm

hazırlamak, sektörel çalışmalar, ulusal ve uluslararası projeler ile etkinlikler, iş birlikleri, eğitim, rehberlik, İSG hizmeti sunan kişi, kurum ve laboratuvarların yetkilendirme ve denetimleri ile KKD'lerin piyasa gözetim ve denetim işlerini yürütmek (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İSG kültürünü geliştirmek ve yaygınlaştırmak” hedefine yönelik olarak ise,

- Araştırma projelerinde ve ölçüm analiz ve test verilerinde öne çıkan maddelerin dikkate alınarak hazırlandığı ve bu maddeleri içeren yayınlar oluşturmak suretiyle projelerden alınan çıktının en üst düzeyde olmasını sağlamak, projelerinin tanınırlığını artırmak,
- İSG profesyonellerinin yetkinliğini artırarak çalışma hayatında iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek stratejileri belirlenmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

3.1.2.6. 2024-2028 Dönemi ÇSGB Stratejik Planı

ÇSGB tarafından yayımlanan 2024-2028 yıllarını kapsayacak stratejik planda; iş sağlığı ve güvenliği alanında gerçekleştirilmesi planlanan amaçlar, hedefler ve stratejiler aşağıdaki gibidir:

Sağlıklı, güvenli, güvenceli ve insana yakışır çalışma şartlarının ve çalışma ortamının oluşturulması amacıyla (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009);

“İş kazası ve meslek hastalıklarıyla etkin mücadele edilerek iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak.” hedefi belirlenmiş ve hedefe yönelik olarak,

- Denetim planında takibi gereken ürünlere ve üreticide denetimlere ağırlık vermek,
- Ürünlerin tam zamanlı denetçiler tarafından takibini sağlamak,
- Yıllık denetim planı belirlenmesi, denetimden sorumlu alt birim ve kişileri belirlemek ve yıllık denetim planına uyum sağlamak. İş hijyeni ölçüm, test ve analizi yapan laboratuvar denetimlerini saha denetimleri ile desteklemek, denetim sayısının yetkilendirilmiş kurumların asgari %10'luk oranı ve şikayet denetimleri toplamı olarak belirlemek, sektörel yaklaşımla rehberlik ve önleyici risk odaklı

denetimlere ağırlık vermek (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009),

- Sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının oluşturulması için işyerlerinde çalışan sağlığını etkileyen maruziyet riskleri belirlenmesine yönelik planlama hizmeti sunmak, test ve analizlerini yapmak, sağlık gözetimi kapsamında sağlık tetkikleri hizmetinde kamu kurumları ve meslek hastalıkları yönünden riskli sektörlerle öncelik vermek stratejilerine yer verilmiştir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

“İş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirmek ve yaygınlaştırmak” hedefine yönelik olarak ise aşağıdaki stratejiler belirlenmiştir.

- Bilimsel yayın hazırlığı için gerekli olan uygun araştırma imkanlarını oluşturmak,
- Materyal hazırlamada görev dağılımı yapmak,
- Eğitimler sonrasında yapılan anket sonuçları derlenip çıktı halinde yayımlamak,
- İSG konusunda her ay uluslararası alandaki gelişmelerin ve faaliyetlerin takibi ve düzenli olarak raporlanması amacıyla Uluslararası İş Birlikleri Bülteni’nin hazırlanması ve elektronik olarak başta Bakanlığımız personeli ve İSG Profesyonelleri olmak üzere tüm taraflara sunmak,
- Tarım, Kimya, Enerji, Maden, Metal, İnşaat sektörlerine ve iş kazalarının araştırılması hususunda İSG bilincinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile sektörlerde yaşanan iş kazası ve meslek hastalıklarının azaltılması için ihtiyaç odaklı konu başlıkları önceliklendirilerek teknik belgeleme çalışmalarını yürütmek,
- Sahanın ihtiyaçlarına göre eğitim program ve sayılarının yıllık olarak güncellenmesi, eğitici havuzunun artırılması, diğer birimlerle uyumlu çalışmaların artırılması, düzenli çalıştaylar ve anketlerle sahanın ihtiyaç analizlerinin yapılması, İSG profesyonellerinin yetkinliğini artırarak çalışma hayatında iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek,
- İş birliği Organizasyon ve Sektörel Risk Yönetimi Dairelerince yıllık planlama yapılması, görev dağılımlarının netleştirilmesi ve satın alma süreçlerine yeterli süre önce başlanması,

- Yetkilendirme Dairesi Başkanlığınca yıllık planlama yapılması, Sektörel Risk Yönetimi Dairesi Başkanlığınca sektörel önceliklendirme ve çeşitlendirme yapılması, teknik hizmet sunumları konusunda kurumsal iş birlikleri ve protokollerden yararlanılması ve hizmetlere yönelik tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi. Personel yedeklerinin belirlenmesi. Teknik içerik oluşturmada Basın Birimi ve Teknik Daire Başkanlıklarının koordinasyonunun güçlendirilmesi (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları, 2009).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan ilk stratejik planda; iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla denetimlerin yaygınlaştırılması, uygun KKD kullanımı, piyasa gözetim ve denetim, topluma İSG kültürünün kazandırılması gibi hedefler konulmuştur. Ayrıca uluslararası normlar çerçevesinde mevzuatın güncellenmesi, sektöre veya riske veya özel risk gruplarına göre araştırma faaliyetlerinin yapılması, sivil toplum kuruluşlarında İSG birimlerinin kurulması gibi hedefler de yer almaktadır. Sonraki dönemlerde; iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve İSG kültürünün kamu kurum kuruluşları, STK'lar ve üniversitelerle iletişim kurulması gibi stratejiler yürütülerek yaygınlaştırılması öncelikli hedefler olmaya devam etmiştir. İSG hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve denetlenmesi, piyasa gözetim denetimin etkinliğinin artırılması konulan diğer hedeflerdendir.

Son dönem stratejik planında ise; iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve İSG kültürünün topluma kazandırılması öncelikli hedeflerdendir. İş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesine yönelik hedefler ve stratejiler iş sağlığı ve güvenliğini iyileştirme noktasında oldukça önemlidir.

Aşağıdaki tabloda ÇSGB Stratejik Planlarında İSG konularının dönemler içerisinde değişikliği gösterilmiştir.

Tablo 3.3: ÇSGB Stratejik Planlarında İSG Konularının Dönemlere Dağılımı

Politika Belgeleri / Konu Başlıkları	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları					
	2009- 2013 Dönemi	2014- 2018 Dönemi	2017- 2021 Dönemi	2019- 2023 Dönemi	2022- 2023 Dönemi	2024- 2028 Dönemi
Mevzuat	✓	✓	-	-	✓	✓
İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İSG Hizmetleri ve Hizmet Sunucuları	✓	✓	-	-	✓	✓
Sektörel Yaklaşım	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kurumsal Kapasite	✓	✓	-	-	-	✓
İSG Kültürü ve Tanıtım Faaliyetleri	✓	-	✓	✓	✓	✓
İş Birliği Çalışmaları	✓	✓	-	✓	-	✓
Teftiş ve Denetim Faaliyetleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓

3.1.3. Ulusal İSG Politika Belgeleri

2006 yılında Türkiye'nin ilk Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi İSG Konseyiyle ortak yürütülen çalışmalar sonucu yayınlanmıştır. Daha sonra 2009 yılında 2. Ulusal İSG Politika belgesi ve 2014 yılında 3. Ulusal İSG Politika Belgesi yayımlanmıştır.

3.1.3.1. Ulusal İSG Politika Belgesi-1 (2006-2008)

2006 yılında Türkiye'nin ilk Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi yayınlanmıştır. Belge hazırlanırken AB Direktifleri, ILO sözleşmeleri dikkate alınmıştır (Politika ve Strateji, 2006).

AB normlarına ve ILO'ya uygun olacak şekilde Türkiye'nin 2008 yılı için öncelikli hedefleri ve eylemleri belirlenmiştir. Belgede hedefler politik ve uygulama hedefleri olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

Politik Hedefler:

- AB normlarına uygun bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun çıkarılması.

Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının günün koşullarına ve AB standartlarına uygun hale getirilmesi, tüm tarafların "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" adı altında bir araya gelmesi ve yürürlüğe konulan kanun ve yönetmeliklerin uygulanmasının sağlanması, iş sağlığı ve güvenliği alanında önemli bir fayda sağlayacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemelerin bütün çalışanları kapsamı.

İş sağlığı ve güvenliği alanında çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan modern ve kapsamlı bir politika geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. İSG alanındaki düzenlemeler, bağımsız çalışanlar, devlet memurları ve tarım çalışanları dahil olmak üzere tüm çalışanları kapsamalıdır (Politika ve Strateji, 2006).

- İSG ile ilgili düzenlemelerin bütün işyerlerinde yaygınlaştırılması.

İSG hizmetlerinin AB standartlarına tam uyumu, çalışan sayısına bakılmaksızın tüm işyerlerine sunulmalıdır. İSG hizmetlerinin sunumundaki eşitsizlikler, hizmetin gerekliliğine olan inancı sarsarken, aynı zamanda işyerlerinin büyüme eğilimini engeller. Bunun yanı sıra haksız rekabet ortaya çıkar. Hizmetlerin eşit ve yaygın olarak sunulması için işyerlerinin ekonomik koşulları da dikkate alınarak, sosyal taraflarla birlikte gerekli çalışmalar yapılmalıdır (Politika ve Strateji, 2006).

- İSG hizmet birimlerinin etkin hale getirilmesi.

Etkili bir İSG planlaması ve yönetim sisteminin kurulması için İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklerin öngörmüş olduğu iş yeri sağlık ve güvenlik birimleri, iş yeri ortak sağlık ve güvenlik birimleri ile iş yeri sağlık ve güvenlik kurullarının aktif ve etkili çalışması gereklidir. İş sağlığı ve güvenliği kurullarının yıllık raporlarının incelenmesi ve raporlarda yer alan öneri ve önlemlerin uygulanması gerekmektedir (Politika ve Strateji, 2006).

Uygulama Hedefleri:

- İş kazaları sayısının %20 azaltılması.

İSG alanında sürdürülen hizmetlerin yaygınlaştırılması ve etkin uygulanmasıyla, iş kazalarının azaltılması hedeflenmektedir (Politika ve Strateji, 2006).

- Ülkemizdeki meslek hastalıkları tanı sistemlerinin geliştirilmesi.

Meslek hastalıkları tanı prosedürlerinin yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması, iş yeri hekimleri başta olmak üzere sağlık personelinin konu ile ilgili bilgi ve duyarlılıklarının artırılması ve gerekli eğitim materyallerinin hazırlanarak sahada yaygınlaştırılması ile ülkemizde tespitinde zorlandığımız meslek hastalıkları tanısında artış sağlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Ülkemizde kamu eliyle yürütülen İSG teknik destek hizmetlerinin %20 artırılması.

ÇSGB bünyesinde, işyerlerinde kişi ve ortam ölçümlerini yürütmekte olan İSGÜM'ün teknik alt yapı ve vasıflı insan gücü yeterli hale getirilecektir. Benzer hizmetleri sunan diğer kuruluşların teşviki ile sunulan İSG destek hizmetlerinde de iyileşme sağlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

3.1.3.2. Ulusal İSG Politika Belgesi -2 (2009-2013)

Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği konusunda 2009 – 2013 döneminde ulaşılması planlanan hedefler aşağıda sunulmuştur:

Hedefler:

- İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve ilgili mevzuat çalışmalarının tamamlanması.

Söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesiyle AB normlarına uygun yönetmelik, tebliğ vb. çalışmalar tamamlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Yeni mevzuatın uygulanmasını sağlamak amacıyla ilgili tarafların ve kamuoyunun bilgilendirilmesi ve tanıtım faaliyetlerinin Konsey üyesi kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmesi.

Yeni İSG mevzuatının uygulanmasını sağlamak, etkinliğini artırmak ve hizmetin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla kamuoyunun bilgilendirilmesi ve tanıtım etkinlikleri düzenlenmesi (Politika ve Strateji, 2006).

- Yüz bin işçide iş kazası oranının %20 azaltılması.

Yeni İSG mevzuatının uygulanması ve hizmetin etkin bir şekilde yaygınlaştırılmasıyla ülkemizde meydana gelen yüz bin işçide iş kazası oranında beş yılın sonunda toplam %20 azalma sağlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Olması muhtemel ancak tespit edilememiş meslek hastalığı sayısının %500 artırılması.

Ülkemizde öngörülen fakat tanı konulmamış meslek hastalığı vaka sayısının, düzenlenen mevzuat ve tanı sistemindeki gelişmeler ışığında ilgili tarafların konuya ilişkin duyarlılık ve bilgi düzeylerinin geliştirilmesi ile beş yılın sonunda toplam %500 artırılması sağlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Sunulan İSG laboratuvar hizmetlerinin ulaştığı çalışan sayısının %20 artırılması.

Ülkemizde sunulan İSG laboratuvar ve teknik hizmetlerinin ulaştığı çalışan sayısı beş yılın sonunda toplam %20 artırılabacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Ulusal Konsey üyesi kurum ve kuruluşların yürüttükleri İSG proje, eğitim ve tanıtım faaliyetlerinin %20 artırılması.

Gerek ÇSGB gerekse UİSGK üyesi kurum ve kuruluşların yürüttükleri her türlü İSG projeleri, eğitim, tanıtım, bilgilendirme ve farkındalık artırma etkinlikleri beş yılın sonunda toplam %20 artırılabacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Çalışmaların yıllık periyotlarla değerlendirilmesi.

3, 4, 5 ve 6. maddelerde belirtilen faaliyetler her yıl sonunda yapılacak UİSGK toplantısında değerlendirilecektir (Politika ve Strateji, 2006).

3.1.3.3. Ulusal İSG Politika Belgesi-3 (2014-2018)

Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliği konusunda 2014 – 2018 döneminde ulaşılması planlanan hedefler ve her bir hedefin altında eylemler aşağıda sunulmuştur:

Hedefler ve Eylemler:

- İSG alanında yapılan etkinliklerin niteliğinin artırılması ve standart haline gelmesi.

İSG alanında yürütülen faaliyetlerin İSG teftişleri, iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, KKD denetimi ve gözetimi, İSG eğitimleri, mevzuat çalışmaları vb. niteliğinin artırılması

ve/veya standardize edilmesi amacıyla yürütülecek çalışmalar (Politika ve Strateji, 2006).

Uygun KKD kullanımının denetlenmesi.

İşyerlerinde yapılacak teftişler ile iş yerinin İSG açısından uygun hale gelmesinin sağlanması.

İSG mevzuatının teknolojik gelişmelere ve iş yeri çalışma koşullarına uygun olarak güncellenmesi.

İSG Kanununun kamu ve özel sektörde uygulanmasına yönelik model ve pilot çalışmalar yürüterek uygulamada yaşanan sorunların ve çözümlerin belirlenmesi.

İş güvenliği uzmanlarının görevlendirilmesi konusunda sektörlere göre öncelik verilmesi.

İSG laboratuvar hizmetlerini yürütecek laboratuvarların yetkilendirilmesi, denetlenmesi ve yaygınlaştırılması.

İSG profesyonellerinin eğitimlerinin nitelik ve yeterliliklerinin artırılması.

Sektöre özgü İSG yönetim sistemlerinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması.

Özel politika gerektiren grupların (çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler vb.) çalışma hayatında korunmasına yönelik tedbirlerin artırılması (Politika ve Strateji, 2006).

Kamu ihale mevzuatında 6331 sayılı İSG Kanunundan kaynaklanan bileşenlerin teklif bedele yansıtılması ve kontrolüne yönelik düzenleme yapılması (Politika ve Strateji, 2006).

Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalıştırılacakların mesleki eğitimlerine göre iş birliklerinin oluşturulmasına öncelik verilmesi.

10'dan az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; işverenlerin İSG hizmetlerini yürütebilmelerine ilişkin sistemin oluşturulması ve yaygınlaştırılması.

- İş kazası ve meslek hastalığı istatistiklerinin ve kayıt sisteminin geliştirilmesi.

İş kazası ve meslek hastalığı istatistikleri İSG Kanununun kapsamı dikkate alınarak uluslararası normlara göre tutulacak ve iş kazası/meslek hastalığı verileri ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilecektir (Politika ve Strateji, 2006).

Ön tanı konmuş meslek hastalıklarına ilişkin kayıtların tutulması ve tıbbi tanılarına ilişkin istatistiklerin paylaşılması ile ülkemizin meslek hastalıklarına ilişkin durumu belirlenecek ve bu sayede hastalıkların tanı, teşhis ve tedavisindeki gelişmeler takip edilecektir (Politika ve Strateji, 2006).

İstatistiklere kamu çalışanlarının da dâhil edilmesi hedeflenmektedir.

SGK'ya Sağlık Bakanlığı'ndan ve işverenlerden gelen iş kazası ve meslek hastalıkları sayılarının karşılaştırılarak kontrolü gerçekleştirilecektir.

Metal, maden ve inşaat sektörlerinde iş kazası oranı azaltılacaktır.

İnşaatlarda yüksekten düşme kaynaklı kazaların önlenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

Madenlerde göçük, patlama vb. nedenlerle meydana gelen kazaların önlenmesine yönelik araştırmalar yapıp, kazaların kök nedenlerinin incelenecektir.

Metal sektöründe sıkışma, el-kol yaralanması vb. nedenlerle meydana gelen kazaların önlenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Sektörlerde kullanılan KKD'lerin uygunluğunun incelenmesine ilişkin çalışmaların yapılacaktır.

- Olası meslek hastalıklarının belirlenerek ön tanılarının toplanması.

En sık görülen meslek hastalıklarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Meslek hastalığı tanısı koymaya yetkili hastanelerle meslek hastalıklarının tanı ve bildirim sistemine yönelik ortak projeler yapılacaktır.

Üniversite hastanelerinde toplanan meslek hastalıklarına ilişkin verilerin Sağlık Bakanlığı'na elektronik olarak iletilecektir.

Otomasyon sisteminden elde edilen meslek hastalıkları verileri toplanıp, hangi meslek hastalıklarının ön tanı aldığı ve ön tanı alan vakalardan hangilerinin yetkili hastanelerce onaylandığı gibi bilgiler değerlendirilecektir.

Tespit edilen meslek hastalığı çeşitlerine göre sektörel müdahaleler planlanacaktır.

- Kamu ve tarım sektörlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin artırılması.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun tüm çalışanları kapsamıyla birlikte kamu ve tarım sektörlerinde uygulamaya ilişkin sorunlar yaşanmaktadır. Bu sektörlere yönelik olarak rehberlik, iş birliği vb. faaliyetlerle uygulama ve diğer sektörel sorunların giderilmesi planlanmaktadır.

Tüm tarım işverenlerine ulaşılan bir sistem kurulacaktır.

6331 sayılı İSG Kanunu ile İSG mevzuatı kapsamına ilk defa giren tarım ve kamu sektörlerinde durum değerlendirmesi yapılması amacıyla inceleme ve araştırma çalışmaları yapılacaktır.

Tarım ve kamu sektörleri için İSG konusunda uygulama rehberleri hazırlanacaktır.

Mesleki eğitim uygulamalarında İSG konusunda iş birlikleri oluşturulacaktır.

Mevsimlik çalışanların çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilecek ve geliştirilecektir. Sektör sorunları ilgili tarafların katılımı ile önceliklendirilerek çözüm ve uygulamaya yönelik proje, eğitim ve bilinçlendirme çalışmalar yürütülecektir.

Kamu kurumlarında çalıştırılmak üzere İSG profesyoneli kadrolarının ihdas edilecektir.

Tarım sektöründe çalışanların mesleki niteliklerinin geliştirilmesi amacıyla bu sektörde MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi verilmesi çalışmalarına hız kazandırılacaktır.

- Toplumda iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşması amacıyla faaliyetler yapılması.

İSG ile ilgili araştırma çalışmalarının artırılması ve üniversitelerin araştırma çalışmaları için teşvik edilecektir.

İSG Kanununun uygulanmasına dair işverenlere yönelik eğitim ve rehberlik faaliyetleri artırılabacaktır.

İSG Kanununun uygulanmasına dair çalışanlara yönelik eğitim ve rehberlik faaliyetlerinin artırılabacaktır.

İSG profesyonellerine eğitimler verilerek bu alanda aktif olarak çalışan ve toplumda güvenlik kültürünün oluşturulması hususunda önemli rolü olan bu kişilerin İSG farkındalığı artırılabacaktır.

Üniversiteler tarafından öğrencilere yönelik İSG farkındalık eğitimlerinin verilmesi. Bilinç düzeyinin artırılması için katılımcı bir politika ile tanıtıcı ve bilgilendirici (Seminer, kamu spotu, proje, eğitim vb.) faaliyetlerin yürütülmesi ve sürekliliği sağlanacaktır.

Okul öncesinden yükseköğretime kadar farklı seviyelerde İSG eğitim modüllerinin geliştirilmesi ve eğitim müfredatına adaptasyonunu sağlanacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

İşverenlerin İSG uygulamaları konusunda teşvik edilmesi amacıyla işyerlerinde İSG uygulamalarının verimlilik üzerine etkileri araştırılarak elde edilen veriler işverenlerle

paylaşılacaktır. İşletmelerin İSG konusunda yaptıkları yatırımlarla kazaların, iş günü kayıpları ile dolaylı olarak üretim kayıplarının azaltılması ve çalışan motivasyonunun artırılması yolu ile görülebilir olumlu sonuçlarının işletme harcamalarına yansımaları yapılacak çalışmalar ile açıklığa kavuşturulacaktır (Politika ve Strateji, 2006).

- Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde MYK Mesleki Yeterlilik Belgelerinin zorunlu hale getirilmesi.

MYK Belgeli donanımlı işgücünün istihdam edilerek İSG ortamının geliştirilmesi, iş kazalarının azaltılması ve verimliliğinin artırılması hedefi doğrultusunda tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde MYK Belgesinin zorunlu hale getirilebilmesi için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması gerekmektedir. Söz konusu zorunluluk, ÇSGB tarafından çıkarılacak tebliğlerde belirtilen meslekleri içerecektir (Politika ve Strateji, 2006).

Tehlikeli ve çok tehlikeli işler kapsamına giren mesleklerde MYK Belgesinin zorunlu olması amacıyla hangi kanun ve yönetmeliklerde değişiklik yapılacağına ilgili taraflar ile iş birliği içerisinde belirlenmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması hedeflenmektedir (Politika ve Strateji, 2006).

MYK Belgeleri'nin zorunlu olacağı mesleklere ilişkin liste hazırlanacaktır.

2006 yılında yayımlanan ilk politika belgesinde; AB normlarına uygun müstakil İSG Kanunu'nun çıkarılması, iş kazalarının azaltılmasına yönelik sayısal hedef belirlenmiş ve meslek hastalığı tanı sisteminin geliştirilmesi, iş sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi hedefler bulunmaktadır. 2009 yılında yayımlanan politika belgesinde; İSG kanununun AB normlarına uygun bir şekilde hazırlanması ve yürürlüğe girmesiyle mevzuat çalışmalarının tamamlanması, yüz binde iş kazası oranının azaltılması, meslek hastalığı tanıların artırılması ve ulusal iş sağlığı ve güvenliği konseyince politika belgesinin değerlendirilmesi gibi hedeflere yer verilmiştir.

Yayımlanan son ulusal iş sağlığı ve politika belgesi İSG kanununun yürürlüğe girmesinden bir yıl sonra 2014 yılında yayımlanmıştır. Dolayısıyla önceki politika belgelerinde belirtildiği üzere İSG Kanunu'nun çıkarılması hedefi gerçekleştirilmiş, mevzuatın iyileştirilmesiyle ilgili hedefler konulmaya başlanmıştır. İş kazalarının sektörlere göre oranlarının azaltılması, kamu ve tarım sektörlerinde İSG'nin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, iş kazası ve meslek hastalığı kayıt sisteminin geliştirilmesi hedefleri bulunmaktadır. İstatistiklerin doğru bir şekilde

toplanması ve sonrasında doğru analizlerin yapılarak iş kazalarının önlenmesi amacıyla kullanılması açısından iş kazası ve meslek hastalığı kayıt sisteminin geliştirilmesi önem kazanmıştır.

2013 yılında İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra çıkarılan bu politika belgesinde sektörlere ve tehlike sınıflarına özgü hedefler konulmaya başlanmış, iş kazası oranlarının azaltılması noktasında sayısal hedefler belirlenmiştir. 2014 yılı sonrası İSG hedefleri Kalkınma Planları başta olmak üzere ÇSGB Stratejik Planları ve ilgili dokümanlarda yer almaya devam etmiş ancak UİSGK tarafından politika belgesi hazırlanmamıştır. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyiyle istişare edilerek hazırlanan son politika belgesi 2014 yılına aittir.

Aşağıdaki tabloda Ulusal İSG Politika belgelerinde yer alan İSG konularının dönemler içerisinde değişikliği gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Ulusal İSG Politika Belgelerinde İSG Konularının Dönemlere Dağılımı

Politika Belgeleri / Konu Başlıkları	Ulusal İSG Politika Belgeleri		
	Politika Belgesi 1 (2006-2008)	Politika Belgesi 2 (2009-2013)	Politika Belgesi 3 (2014-2018)
Mevzuat	✓	✓	✓
İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	✓	✓	✓
İSG Hizmetleri ve Hizmet Sunucuları	✓	✓	✓
Sektörel Yaklaşım	-	-	✓
Kurumsal Kapasite	✓	-	-
İSG Kültürü ve Tanıtım Faaliyetleri	-	✓	✓
İş Birliği Çalışmaları	✓	✓	✓
Teftiş ve Denetim Faaliyetleri	-	-	✓
İSG İstatistik Sistemi	-	-	✓
Özel Politika Gerektiren Gruplar	-	-	✓

Aşağıdaki tabloda ise Türkiye’de yayımlanan politika belgelerinde İSG konularının yıllar içerisindeki dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3.5: Türkiye Politika Belgelerinde İSG Konularının Yıllar İçerisindeki Değişimi

DÖNEM	1996-2000	2001-2005	2006-2008	2007-2013	2009-2013	2014-2018	2017-2021	2019-2023	2022-2023	2024-2028
BELGE TÜRÜ	7. Kalkınma Planı	8. Kalkınma Planı	Politika Belgesi 1	9. Kalkınma Planı	Politika Belgesi 2 & Stratejik Plan	10. Kalkınma Planı & Politika Belgesi 3 & Stratejik Plan	Stratejik Plan	11. Kalkınma Planı & Stratejik Plan	Stratejik Plan	12. Kalkınma Planı & Stratejik Plan
Mevzuat	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İSG Hizmetleri ve Hizmet Sunucuları	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓
Sektörel Yaklaşım	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓
Kurumsal Kapasite	-	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓
İSG Kültürü ve Tanıtım Faaliyetleri	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İş birliği Çalışmaları	-	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓
Teftiş ve Denetim Faaliyetleri	-	-	-	-	-	✓	✓	-	✓	✓
Teknolojik Gelişmeler	✓	-	-	-	-	-	-	✓	-	✓
İSG İstatistik Sistemi	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	✓
Özel Politika Gerektiren Gruplar	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓

Türkiye'deki politika belgeleri incelendiğinde, iş sağlığı ve güvenliği kapsamında çeşitli ya da yinelenen konulara yer verildiği görülmektedir. Bu belgelerde ele alınan başlıklar zaman zaman farklı önceliklerle sunulsa da temel hedef iş yerlerinde güvenli ve sağlıklı çalışma ortamlarının tesis edilmesidir.

3.2. İSG POLİTİKA BELGELERİ ÜLKE İNCELEMELERİ

Ulusal İSG politika belgelerinde; ulusal koşullar ve uygulamalar dikkate alınarak belirlenen, kamu otoritelerinin, işverenlerin, çalışanların ve diğerlerinin görev ve sorumluluklarıyla ilgili konular yer almaktadır (Elgstrand & Petersson, 2009). Belgelerin hedeflerinde, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltmak gibi ölçülebilir hedeflerin yanı sıra ilgili taraflarla iş birliği, kamuoyuyla iletişim gibi sistem, yapı ve prosedürlerle ilgili konular da bulunmaktadır (Lißner ve diğerleri, 2010).

İncelenen politika belgelerinin zaman çerçeveleri üç ila on yıl arasında değişiklik göstermektedir. Çalışma kapsamında incelenen ILO, Avustralya, Büyük Britanya, İspanya, Japonya, Macaristan'ın iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika belgeleri aşağıda yer almaktadır.

3.2.1. ILO Küresel İSG Stratejisi ve Uygulanmasına Yönelik Eylem Planı (2024-2030)

ILO Küresel İSG Stratejisi, ILO ve üyelerinin, çalışanların sağlığını ve yaşamlarını koruyarak ve herkes için insana yakışır işleri teşvik ederek sosyal adaleti ilerletme konusundaki kararlılığını göstermek ve iş kazalarından kaynaklanan ölümlerin, yaralanmaların ve meslek hastalıklarının sayısının küresel olarak azaltılmasına ve bununla bağlantılı sosyoekonomik maliyetlerin azaltılmasına katkıda bulunmak amacıyla yayımlanmıştır (Global strategy on occupational safety and health, 2023).

3.2.1.1. Hedefler

- İyileştirilmiş ulusal mesleki güvenlik ve sağlık çerçeveleri

COVID-19 salgını, iş sağlığı ve güvenliği için dayanıklı bir ulusal çerçevenin önemini, ulusal iş sağlığı ve güvenliği sistemlerinin daha geniş acil durum hazırlığının olması gerektiğini göstermiştir.

Sosyal diyalog ve hükümetlerin, işverenlerin ve çalışanların tanımlanmış bir haklar, sorumluluklar ve görevler sistemine katılmasıyla ulusal bir önleyici kültürün yaratılması

ve sürdürülmesine önem verilecektir. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili 155 ve 187 sayılı temel sözleşmelerin ve diğer ilgili mesleki güvenlik ve sağlık standartlarının ve araçlarının onaylanması ve uygulanmasının teşvik edilecek ve desteklenecektir.

İş teftiş sistemleri ve iş yerinde İSG standartlarının uygulanması için elverişli ortamlar güçlendirilecektir. İş sağlığı ve güvenliği korumalarının, özel veya kamu olsun tüm sektörlerde ve gayri resmi ekonomidekiler de dahil olmak üzere tüm çalışanlara ulaşması için yardım sağlanacaktır.

Fiziksel ve ruhsal sağlık, esenlik ve güvenlik alanlarında eğitim, bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması konusunda yeterliliğin geliştirilmesine ve iş sağlığı hizmetlerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar da sürdürülecektir.

Strateji dönemi boyunca, hedeflenen eylemleri sağlamak için farklı bölgelerde öncelikli çalışan grupları ve yüksek riskli sektörler belirlenecektir. Cinsiyet, engellilik, yaş ve göçmen statüsüyle ilgili konular ve hem özel hem de kamu sektöründeki çalışanların ihtiyaçları yüksek öneme sahip olacaktır.

- İş sağlığı ve güvenliği alanında güçlendirilmiş koordinasyon, ortaklıklar ve yatırım

İş sağlığı ve güvenliğinin küresel ve ulusal politika gündemlerinde üst sıralara taşınması, iş sağlığı ve güvenliği konusunda politika koordinasyonunun ana akımda yer alması amaçlanmaktadır.

ILO, üye devletlere sağlam ve kapsamlı İSG sistemleri için uygun finansman seçeneklerini belirlemede yardımcı olacaktır.

- Geliştirilmiş iş yeri İSG yönetim sistemleri

Yönetim sistemlerinin cinsiyet, yaş ve engellilik gibi çeşitli iş güçlerinin benzersiz gereksinimlerini dikkate alması önemlidir. Mikro ve küçük işletmelerin, özellikle de gayri resmi ekonomideki işletmelerin gerçeklerine yanıt vermeyi amaçlayan özel çabalar olacaktır. Strateji, 155 ve 187 sayılı Sözleşmelerde belirtildiği gibi, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin başarılı bir şekilde uygulanması için önemli bir unsur olarak sosyal diyalogu teşvik edecektir.

3.2.1.2. Eylem planı

Eylem planı 2024-30 dönemini kapsamaktadır ve beş eylem alanına ayrılmıştır:

- Uluslararası çalışma standartları ve araçları

İSG ile ilgili temel Sözleşmeler, No. 155 ve 187, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamının elde edilmesine yönelik ilerici ve sürekli iyileştirmeler için bir plan sunmaktadır. Bu sözleşmelerin onaylanmasını ve uygulanmasını teşvik etmek için küresel bir kampanyanın tasarlanması ve yürütülmesi temel eylemdir.

Teknik kılavuzlar ve uygulama kodları geliştirilecek veya güncellenecektir.

- Bilgi geliştirme ve yayma

Çalışanlar ve işyerleri üzerindeki riskleri ele almak için sürdürülebilir önleyici tedbirler de dahil olmak üzere mevcut ve yeni ortaya çıkan risklere bakılacaktır.

Politika yapıcılar ve uygulayıcıların iş sağlığı ve güvenliği konularını öğrenmeleri, paylaşımında ve etkileşimde bulunmaları için güvenilir bir kaynak sağlamak amacıyla sanal bir platform tarafından kolaylaştırılan kurumlar ve uzmanlardan oluşan küresel bir ağ yeniden düzenlenecektir.

İş sağlığı ve güvenliğini alanında sürekli olarak iyileşme sağlayabilmek, en iyi uygulamaları ve son teknolojileri belirleyebilmek için araştırma yapmak kritik bir öneme sahiptir. Araştırmanın konuları arasında uluslararası çalışma standartlarının uygulanması, standart belirleme ve uzman toplantıları için belirlenen temalar, psikososyal riskler, kriz hazırlığı, yeni teknolojilerin etkileri ve değişen çalışma prosedürleri gibi konular yer alacaktır.

Ulusal iş sağlığı ve güvenliği sistemleri için sürdürülebilir finansman mekanizmaları hakkında kanıtlar toplanacak ve paylaşılacak, böylece sınırlı kaynaklar maliyet etkin bir şekilde tahsis edilebilecektir. Bu, finansal ve insan kaynaklarından yoksun olan KOBİ'ler için uyumluluk maliyetlerini azaltma yöntemlerini içerecektir. İş sağlığı ve güvenliğinin işletmeler ve ekonomik kalkınma için ekonomik değeri de dikkate alınacaktır.

ILO, risk değerlendirmesi, farklı tehlikelerin yönetimi, sağlığın fiziksel ve ruhsal boyutları ve iş sağlığı ve güvenliği ile genel çalışma koşulları, özellikle de işteki diğer temel ilkeler ve haklar arasındaki etkileşime ilişkin pratik araçlar da dahil olmak üzere ILO-İSG 2001 Kılavuzlarını tamamlayacak ve rehberlik geliştirecektir.

- Tanıtım, bilinçlendirme ve savunuculuk

ILO, kampanyaları, etkinlikleri ve küresel savunuculuğu aracılığıyla iş sağlığı ve güvenliğinin siyasi ve politika gündemlerinde görünürlüğünü artıracaktır. Özellikle iş yerinde temel ilkeler ve haklar, istihdam teşviki, sürdürülebilir işletmeler, sektörel faaliyetler, sosyal diyalog, sosyal koruma, göçmen işçiler, yeşil işler ve cinsiyet eşitliği alanlarında sonuçlar ve programlar arasındaki iş birliğinin ana akıma alınması ve iyileştirilmesi yoluyla iş birlikleri güçlendirilecektir.

Üst düzey toplantılar, bilimsel ve teknik konferanslar, toplantılar ve çevrimiçi seminerler gibi diğer etkinlikler de belirli mesleki sağlık ve güvenlik sorunları ve temaları hakkında küresel, ulusal ve bölgesel düzeylerde düzenlenecektir.

Hedef kitleler, İSG üzerinde etkisi olan politikaların oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu olanlar gibi çeşitli paydaşları içerecektir

- ILO bileşenlerine teknik yardım ve destek

Ulusal İSG politikalarının, programlarının ve sistemlerinin kurulması ve sürekli iyileştirilmesini desteklenecektir.

ILO, belirli ihtiyaçları ve öncelikleri dikkate alarak, politika ve programların geliştirilmesi, ulusal iş sağlığı ve güvenliği kurumlarının güçlendirilmesi, ulusal mevzuatın gözden geçirilmesi ve güncellenmesi, uyum stratejilerinin oluşturulması ve iş müfettişliklerinin kapasitelerinin güçlendirilmesi, iş sağlığı hizmetleri; iş sağlığı ve güvenliği endişelerinin eğitim ve mesleki eğitime, ulusal kalkınma planlarına ve diğer ulusal politika ve stratejilere entegre edilmesi gibi bir dizi alanda hedefli teknik yardım sağlanacaktır. Risk özelinde ve sektör özelinde cinsiyet, yaş ve engellilikle ilgili hususlara ilişkin tavsiyeler, örneğin uygulama kuralları, teknik yönergeler, risk değerlendirme araçları ve kapasite geliştirme programları aracılığıyla rehberlik sağlanacaktır.

- Çok taraflı iş birliği

İSG alanında yapılan programları ve girişimleri iyileştirmek için en üst düzeye çıkarılacak, güçlü ve tutarlı savunuculuk ve bilinç oluşturma, politika tavsiyesi ve ülke düzeyinde müdahaleler sağlamak için WHO ile iş birliği için geliştirilmiş seçenekler araştırılacaktır. Birleşmiş Milletler Kimyasalların Sınıflandırılması ve Etiketlenmesi Küresel Uyumlu Sistemi (GHS) ortaklığı, Birleşmiş Milletler Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Görev Gücü ve Kimyasalların Sağlam Yönetimi

için Kuruluşlar Arası Program gibi mevcut iş birliklerinin etkinliğini artırmak için diğer seçenekler araştırılacaktır.

3.2.1.3. İzleme ve takip

Stratejinin gözden geçirilmesi 2027'de gerçekleştirilecek ve bu sonuçlar, 2030 yılı sonuna kadar yapılacak olan uygulamalara girdi sağlayacaktır. 2031'de yapılacak nihai bağımsız incelemenin ardından, stratejinin olası ikinci aşaması ve yeni bir eylem planı Yönetim Kuruluna sunulacaktır.

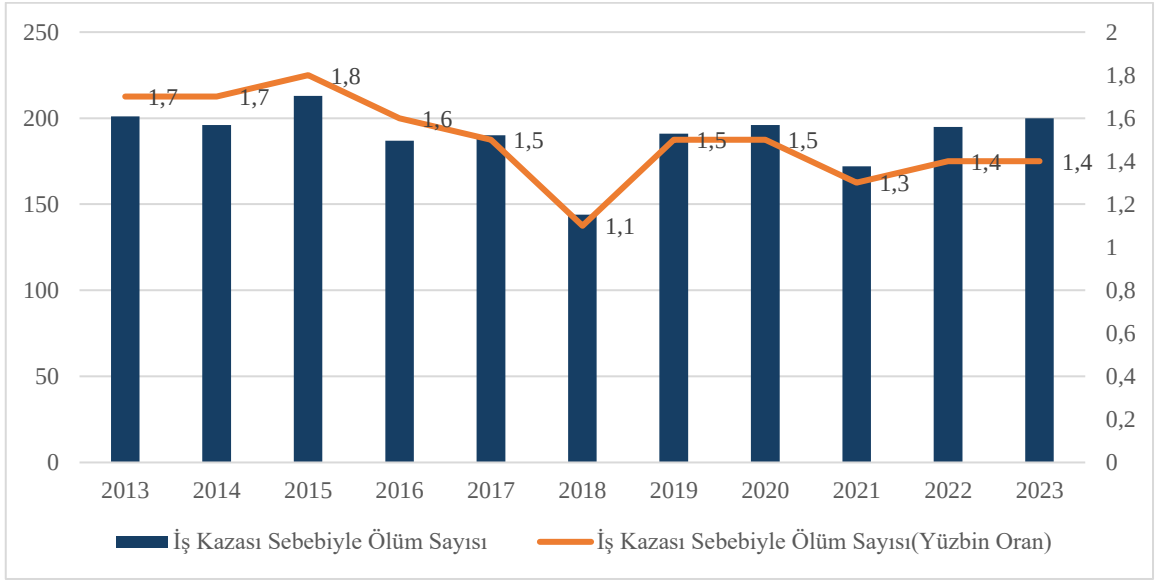
3.2.2. Avustralya

Avustralya'nın güvenli çalışma için İSG yasalarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu ulusal politika kuruluşu Safe Work Australia'dır.

2009 yılında kurulan Safe Work Australia, Avustralya Hükümeti'ne bağlı bir yasal kuruluştur. Safe Work Australia, Commonwealth ve her eyalet ve bölgeden üyeler, çalışanların çıkarlarını temsil eden üyeler ve işverenlerin çıkarlarını temsil eden üyelerden oluşmaktadır.

Safe Work Australia, iş sağlığı ve güvenliği ile işçi tazminatı düzenlemelerini iyileştirmek için Commonwealth, eyalet ve bölge hükümetleriyle birlikte çalışır. Safe Work Australia, ulusal bir politika kuruluşudur. Commonwealth ise eyaletler ve bölgeler, kendi yetki alanlarındaki iş sağlığı ve güvenliği yasalarını düzenleme ve uygulama sorumluluğuna sahiptir (safe work australia, 2023).

Avustralya'da 2022 yılında 127.800 iş kazası ve meslek hastalığı tespit edilmiştir. Aynı yıl iş kazası sebebiyle hayatını kaybeden çalışan sayısı 195 olarak tespit edilmiştir. Yüz bin çalışanda iş kazası geçiren çalışan oranı ise 1,4'tür (About the data website, 2022). Aşağıdaki grafikte 2013 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır.

Şekil 3.3: 2013-2022 Dönemi Avustralya Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında Avustralya'da iş kazası sonucunda 201 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye 2015 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 1,8'dir. Aynı dönemin en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2018 yılında gerçekleşmiş olup yüz binde ölümlü iş kazası oranı 1,1 olarak tespit edilmiştir.

3.2.2.1. Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi (2023-2033)

Avustralya'nın ulusal vizyonu herkes için güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmaktır. Bu vizyon on yıl boyunca iş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanacak zorluklara verilecek yanıtları şekillendirmektedir. Güvenli ve sağlıklı çalışma ortamı hükümetlerin, işverenlerin, çalışanların ve çalışan temsilcilerinin birlikte çalışmalarıyla ve iş birlikleriyle sağlanmaktadır.

3.2.2.2. Stratejik hedefler

Avusturya İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Belgesi'ndeki hedefler aşağıda yer almaktadır.

- Travmatik yaralanmalardan kaynaklanan çalışan ölümlerinin sayısında en az yüzde 30 oranında azalma görülmesi.

Bir hafta veya daha uzun süre işten uzak kalmaya neden olan iş kazalarının sıklık oranında en az yüzde 20 oranında azalma görmek.

Ciddi yaralanma ve hastalıkların azaltılması hedeflenmektedir.

Kalıcı sakatlıkların sıklık oranında yüzde 15 oranında azalma sağlamak.

Kalıcı veya iyileşme olasılığı düşük yaralanmalara ve hastalıklara odaklanan yeni bir hedef belirlenmiştir.

- Çalışanlar arasında işten kaynaklanan yaralanmaların veya hastalıkların genel sıklığının %3,5'in altına düşürülmesi.

2033 yılına kadar hızlandırılmış silikoz vakalarına rastlanılmaması.

Özellikle mühendislik taşları kullanılan işlerde çalışanlar arasında silikozun hızla yeniden ortaya çıkması dikkat çekmektedir. Safe Work Australia ve ilgili kurumlar, bu durumu önlemek amacıyla eğitim, denetim ve yaptırım faaliyetleri üzerinde çalışmaktadır. Yeni silikoz vakalarının olmaması yönündeki çalışmalar sürdürülecektir.

- İşle ilgili solunum yolu hastalıklarının sıklık oranında yüzde 20 azalma sağlamak için,

Hızlandırılmış silikoz vakalarının Avustralya için önemli bir odak noktası olması ve aynı zamanda akciğer sağlığına yönelik meslek hastalığı risklerinin daha geniş kapsamlı olarak daha iyi yönetilmesi ihtiyacı vurgulanarak önemli alanlarda önleyici eylemler artırılabacaktır.

- Tüm Safe Work Australia üyeleri, yeni iş yeri maruziyet standartlarının getirilmesiyle birlikte, çalışanları zararlı maddelere maruz kalmaktan koruma görevleri konusunda işverenlerin farkındalığını artırmak için harekete geçmelidir.

İşverenlerin çalışanları zararlı maddelere maruz kalmasından koruma görevleri konusunda farkındalığını artırmak, çalışanları güvende tutmak için düzenleyici standartlara uyum desteklenecektir. Strateji süresince 600'den fazla kimyasal madde için geçerli olan güncellenmiş iş yeri maruziyet standartlarının bir listesi uygulanacaktır.

- Tüm Safe Work Australia üyeleri, iş yerinde psikososyal risklerin yönetilmesi görevine uyumu güçlendirmek için işverenlerin, düzenleyicilerin ve çalışanların kapasitesinin artırılması için harekete geçmelidir.

Avustralya genelindeki İSG yasaları, psikososyal tehlikelerle ilgili açık düzenlemeleri içerecek şekilde güncellenmektedir. İşverenlerin kapasitesini geliştirmek, tüm Avustralya işyerlerinde psikososyal tehlikelerin daha iyi anlaşılmasını ve yönetilmesini sağlamak

için kritik öneme sahiptir. Psikososyal tehlikeler ve psikolojik yaralanmalar hakkında daha etkili raporlama strateji sürecinde önceliklerden biridir.

3.2.2.3. Eylemler

- Bilgilendirme ve farkındalık yaratma

Küçük işletmelerin İSG farkındalığını ve uyumluluğunu iyileştirmek için materyaller ve kontrol listeleri içeren ortak kampanyalar geliştirmek.

Küçük işletmelere İSG rehberliği, eğitimi ve bilgi boşlukları için iletişim tercihlerini sormak.

Yüksek riskli endüstrilerde daha yüksek iş sağlığı ve güvenliği açığı olan çalışan gruplarına ulaşmak için çeşitli iş gücüne sahip çalışan temsilcileri ve endüstrilerle iş birliği yapmak.

- Ulusal Koordinasyon

Başarılı girişimlerin diğer yargı bölgelerinde ve işyerlerinde çoğaltılıp ölçeklendirilebilmesi ve en iyi uygulamaların Avustralya genelinde benimsenmesi için yargı bölgeleri ve endüstriler arasında bilgi paylaşımı yapmak.

Ortaya çıkan İSG zorluklarını tespit etmek için araştırmacılarla çalışmak.

Yargı bölgeleri arasında çalışma engellerini daha iyi anlamak için ulusal işverenlerle etkileşim kurmak.

İSG düzenlemelerini, uygulama kodlarını ve diğer materyalleri hazırlayan Safe Work Australia dahil olmak üzere İSG çerçevesinin ulusal düzeyde izlenmesi ve iyileştirilmesi konusunda koordinasyon sağlamak.

- Veri ve İstihbarat Toplama

Resmi çalışan tazminat verilerine ek olarak; iş yerlerinden, sosyal anketlerden ve diğer kurum ve kuruluşlardan yeni veri kaynakları belirlemek.

Ulusal anketlerin ve diğer veri toplama çalışmalarının mümkün olan yerlerde İSG önlemlerini ve mesleki bilgileri içermesini sağlamak için hükümet, sosyal ortaklar ve araştırma toplulukları arasında iş birliği yapmak.

- Sağlık ve güvenlik liderliği

Yetki alanlarının, sistemsel İSG zorluklarını ele almaya yardımcı olmak veya belirli çalışan gruplarına odaklanmak için kendi ayrıntılı stratejilerinin ve eylem planlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi.

İSG mesleğinin (örneğin iş hijyenistleri ve hekimleri) bir kariyer yolu olarak önemini teşvik etmek için mesleki eğitim ve öğretim sektörüyle iletişim kurmak.

İSG görevlileri, çalışan temsilcileri, yöneticiler ve denetçilerin; iş yerinde sağlıklı ve güvenli çalışmayı sağlamada liderlik yapabilmeleri için eğitim düzeylerini artırmak.

- Uyumluluk ve uygulama

Stratejide tanımlanan yüksek riskli sektörler ve ortaya çıkanlar dahil olmak üzere, düşük performans gösteren sektörlerle yönelik ulusal uyumluluk ve uygulama kampanyaları yürütmek. Kovuşturmalar, bildirimler ve ihlaller hakkındaki verilerden içgörüler geliştirmek ve İSG sistemi genelinde bilgi paylaşımını arttırmak.

İş sağlığı ve güvenliğini iyileştirmek için danışma, temsil ve denetim konusunda uyumluluğu güçlendirmek.

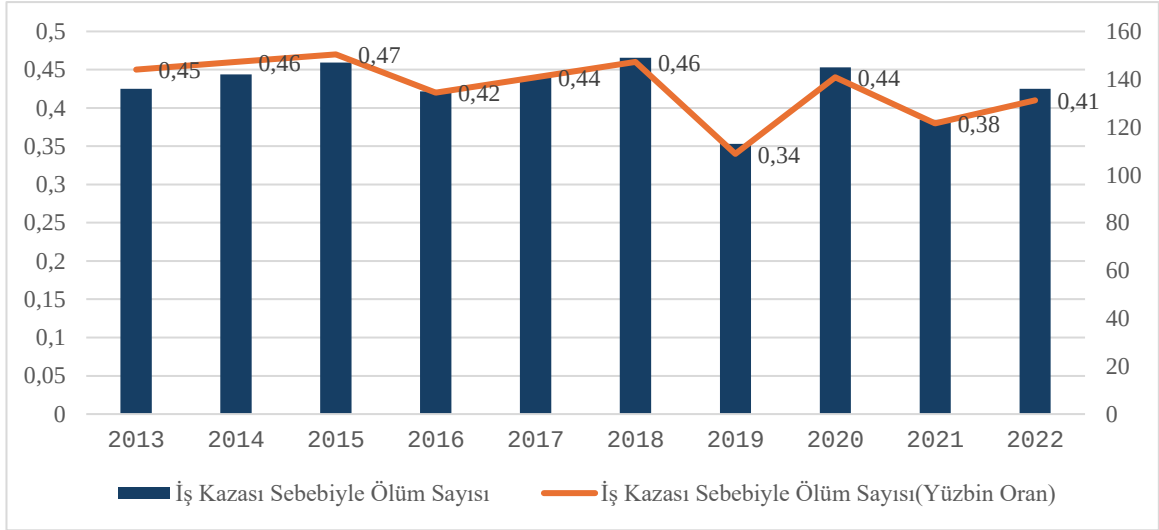
3.2.2.4. İzleme ve takip

Safe Work Australia tarafından Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi'nin hedeflerine yönelik ilerleme periyodik olarak raporlanacaktır. Bu süreçte; öncü, gecikmeli ve faaliyete dayalı ölçümlerin bir kombinasyonu kullanılacaktır. Bu yöntem, yürütülen çalışmaların amaçlanan sonuçlara veya etkiye ulaşp ulaşmadığını belirlemenin en etkili yoludur. Ortaya çıkan sorunların göz ardı edilmemesi ve faaliyetlerle sonuçlar arasındaki bağlantıların ortaya koyulabilmesi amacıyla izlenen yaklaşım, stratejik plan dönemi boyunca düzenli olarak gözden geçirilecektir. Ayrıca bu yöntem, mevcut ulusal veri kaynaklarının yetersiz kaldığı alanlarda ek veri toplama ihtiyacına katkı sağlayacak böylece ortaya çıkan sorunların zamanında belirlenmesiyle stratejinin gelişmesi ve güncelliğini koruması mümkün olacaktır.

3.2.3. Büyük Britanya

HSE (Sağlık ve Güvenlik Yöneticisi), Büyük Britanya'nın iş yeri sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal düzenleyici kuruluştur. HSE'nin rolü, çalışanın korunmasının yanı sıra kamu güvencesini de kapsar. Kurum insanların yaşadıkları ve çalıştıkları ortamlarda kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak üzere görevlerini yürütür.

2022 yılında Büyük Britanya’da 61.406 iş kazası (Index of data tables, 2022) ve 4.330 meslek hastalığı (Data Management Tool, 2022) tespit edilmiştir. İş kazası sonucu hayatını kaybedenlerin sayısı 136’dır. İş kazası sonucu hayatını kaybedenlerin yüz bin çalışanda oranı ise 0,41’dir. Aşağıdaki grafikte 1982 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır.

Şekil 3.4: 2013-2022 Dönemi Büyük Britanya Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında Büyük Britanya’da iş kazası sonucunda 136 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye 2015 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 0,47’dir. Aynı dönemin en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2019 yılında gerçekleşmiş olup, yüz binde ölümlü iş kazası oranı 0,34 olarak tespit edilmiştir.

3.2.3.1. İnsanları ve Yerleri Korumak HSE Stratejisi 2022-2032

İnsanları ve Yerleri Korumak HSE Stratejisi, çalışanın korunmasının ötesine geçen, bir dizi konuda kamu güvenliği güvencesini de içeren bir rol üstlenmektedir (HSE Strategy 2022 to 2032, 2022).

İş yerinde yeni teknolojilerin tanıtılması, geçici iş ekonomisinin büyümesi ve hükümetin sıfır kaza gündemine olan bağlılığı stratejinin içeriğinde yer almaktadır. Ayrıca HSE’nin, bina güvenliği düzenleyicisi olmak ve Avrupa Birliğinden ayrıldıktan sonra kimyasal düzenleme yapmak gibi sorumlulukları da vardır.

Kurumun temel ilkesi, risk oluşturanların riski kontrol etme sorumluluğunu almalarını sağlamaktır. Bunu başaramayanlar hesap vermeli ve maliyeti üstlenmelidir.

Strateji hem yeni hem de geleneksel risklerle doğru zamanda ve doğru şekilde mücadele etmeye odaklanılması için tasarlanmıştır.

3.2.3.2. Stratejik hedefler

İş sağlığı ve güvenliği açısından en büyük tehlikeleri oluşturan ve en büyük sosyal katkıların ele alınabileceği endüstriler HSE çalışmalarının odak noktasıdır. HSE endüstriyi, standartları sürekli iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

- Özellikle psikososyal risk etmenlerinden kaynaklanan sağlık sorunlarının azaltılması.

Büyük Britanya, Avrupa genelinde ölümcül ve ölümcül olmayan iş kazası oranlarının en düşük olduğu ülkelerden biridir. Sektör tarafından tanınan ve anlaşılan, güvenlik standartları, özellikle inşaat ve üretimde ölüm ve büyük yaralanmaları azaltmaya yardımcı olmuştur.

Büyük Britanya'da meslek hastalıkları artma eğilimindedir. En sık bildirilen meslek hastalığı nedenleri arasında stres, depresyon veya kaygı yer almaktadır. Bu soruna odaklanmak için kolektif kaynaklar kullanarak uygulamalar geliştirilecektir. Çalışanların sağlığı için büyük endüstri kuruluşları ve işletmelerin de yardım etmesi sağlanacaktır.

- İnsanların yaşadıkları, çalıştıkları ve çevrelerinde kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak için HSE'ye olan güvenin artırılması ve korunması.

Grenfell Tower faciası ve sonrasında yaşananlar insanlar, aileler ve toplumlar üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. İngiltere hükümeti, Grenfell Tower trajedisinin ardından bina ve yangın güvenliği sistemindeki reformların bir parçası olarak Bina Güvenliği Düzenleyicisini oluşturmayı hedeflemektedir. Bu reform, uyumu sağlamanın yanı sıra halkı rahatlatmayı ve yüksek riskli binalar için güvenlik gerekliliklerinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Birleşik Krallık ve Büyük Britanya'da deterjanlar, kimyasallar, pestisitler ve biyositlerin düzenlenmesinden sorumlu yetkili kurum HSE olarak belirlenmiştir. Bu ürünlerin, insan sağlığına veya çevreye zarar vermeyecek şekilde ticaretinin yapılmasını ve kullanılmasını sağlamak amacıyla, HSE tarafından etkili düzenlemeler uygulanmaya devam edilecektir.

- Sektörün büyük kazaları önlemek için güvenli bir şekilde yenilik yapmasını sağlayarak net sıfıra doğru gidişin desteklenmesi.

Hükümetin 2050 yılına kadar net sıfır sera gazı hedefine güvenli bir şekilde ulaşmasına yardımcı olmak amacıyla, karbon nötr ekonomiye geçişte ileri teknoloji ve prosedürlerle ilişkili riskleri yönetilecektir.

Yeşil bina ve pil teknolojilerinin geliştirilmesiyle oluşacak yeni zorluklar için iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının ilerlemeyi engellemeyecek şekilde uyarlanması için çalışılacaktır. Net sıfır kaza hedefi doğrultusunda, hidrojen kullanımı gibi karbon giderme çözümlerinin güvenlik etkilerini ele alarak, riskleri yönetmeye odaklanılacaktır. Bilim, politika ve düzenlemeler birleştirilerek, Büyük Britanya'daki işletmelerin net sıfır kaza konusunda dünya liderleri olmaları için yardımcı olunacaktır.

- Büyük Britanya'nın çalışmak için en güvenli ülkelerden biri olma sicilini koruması.

Büyük Britanya, zorlu koşullarda başarılı olma ve değişen çevrelere uyum sağlama konusunda kanıtlanmış bir geçmişe sahiptir. Bu da Büyük Britanya'yı çalışmak için en güvenli ülkelerden biri haline getirmiştir. Herkesin sağlık ve güvenliği artırmada bir rolü ve risk oluşturanların bunları mümkün olduğunca etkili bir şekilde yönetme yükümlülüğü vardır.

HSE insanların olabilecekleri en iyi olmaları ve becerilerini ve yeteneklerini geliştirmeleri için bir ortam oluşturacaktır. Mevcut ve gelecekteki ihtiyaçların karşılanabilmesi için kurum elinden geleni yapacaktır. Bu yalnızca kuruluş için değil, aynı zamanda Büyük Britanya'nın sağlığına ve güvenliğine de bir yatırımdır.

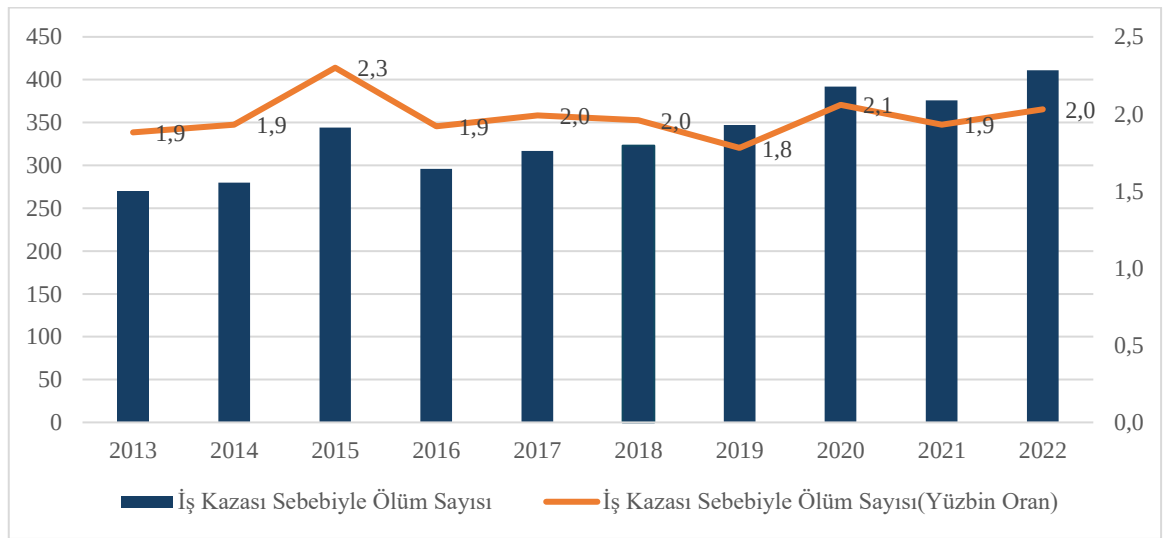
3.2.4. İspanya

İspanya'da iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları Çalışma ve Sosyal Ekonomi Bakanlığı'na bağlı olan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu ve Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (INSST) tarafından yürütülmektedir.

İspanya'da İSG 8 Mart 1995 tarihli serbest meslek çalışanları hariç tüm çalışanları kapsayan Mesleki Risklerin Önlenmesi Yasası ile düzenlenmektedir. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu (CNSST), hükümet, özerk topluluklar ve sosyal ortaklar için İSG danışma organıdır.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu (CNSST), İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi'nin tanıtımı, izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumludur (Te damos la bienvenida al Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo, tarih yok).

İspanya'da 2022 yılında 497.832 iş kazası (Eurostat, 2022) ve 22.408 meslek hastalığı (Data Management Tool, 2022) meydana gelmiştir. 411 kişi iş kazası nedeniyle hayatını kaybetmiştir. İş kazası sebebiyle hayatını kaybedenlerin yüz binde oranı 2,03'tür. Aşağıdaki grafikte 2013 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır.

Şekil 3.5: 2013-2022 Dönemi İspanya Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında İspanya'da iş kazaları sonucunda 270 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye 2015 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 2,3'tür. Aynı dönemin en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2019 yılında görülmüştür, yüz binde ölümlü iş kazası oranı 1,7 olarak tespit edilmiştir.

3.2.4.1. İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi (2023-2027)

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (INSST), Mart 2023'te İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi'ni, 2023-2027 dönemi için yayınladı (Documentación de Prevención de Riesgos Laborales, 2023).

2023-2027 İspanyol İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Belgesi, mesleki risk önleme politikalarının geliştirilmesi için bir referans çerçevesi olarak tasarlanmıştır ve bu

alandaki uluslararası yönergelerle, özellikle de Avrupa Birliği (AB) İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejik Çerçevesi 2021-2027 ile uyumludur.

Strateji belgesinde özetlenen altı stratejik hedef, belirli eylemler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

3.2.4.2. Stratejik hedefler ve eylemler

2023-2027 İspanyol İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Belgesinde yer alan hedefler ve eylemler aşağıda yer almaktadır.

- İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyici faaliyetlerin artırılması.

İş kazalarının nedenlerini araştırmak.

İşle ilgili özellikle kansere sebep olabilecek meslek hastalıklarını önlemek.

Kanserojenlere, tehlikeli maddelere ve etkenlere (solunabilir kristal silika tozu, radon gazı, üreme toksik maddeleri ve tehlikeli ilaçlar) maruz kalmayı önlemek.

Çalışanları asbeste maruz kalmaktan korumak.

- Yeni iş örgütlenmesi biçimleri, demografik ve iklimsel değişikliklerden kaynaklanan değişimlerin yönetilmesi.

Düzenleyici çerçeveyi yeni çalışma biçimlerine, demografik ve iklim değişikliklerine uyarlamak için analiz etmek.

Teknolojik, ekolojik, iklim ve demografik değişikliklerin çalışanların sağlığı üzerindeki etkisini anlamak ve önleyici eylemleri öngörmek için araştırmayı güçlendirmek.

Düzenlemelere uyumu izlemek ve kontrol sağlamak.

İşyerlerinin (özellikle KOBİ'lerin) dijitalleşme, iklim, çevresel ve demografik değişikliklerden kaynaklanan riskleri belirlemesini, değerlendirmesini ve kontrol etmesini desteklemek.

İşyerlerinde sağlıklı yaşamı teşvik etmek.

Psikososyal risklerin yönetilebilmesi için araştırmalar yapmak.

COVID-19 ve COVID-19 sonrası çalışma hayatını dikkate almak.

- KOBİ'lerde iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin iyileştirilmesi. İşten kaynaklı risklerin önlenmesinde entegrasyon ve eğitim taahhüdü verilmesi.

Yasal çerçevenin, uygulamasını iyileştirmek ve önlemeyi teşvik etmek amacıyla gözden geçirmek.

Küçük ve orta ölçekli işyerlerinin İSG yönetimini iyileştirmek.

KOBİ'lerde eğitim ve kendi kaynaklarının güçlendirilmesini teşvik etmek.

KOBİ'lerin iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesine destek olmak.

- Savunmasız çalışan gruplarının ve daha yüksek risk seviyesindeki çalışanların korunmasıyla ilgili alınacak önlemlerin genişletilmesi.

Genç ve reşit olmayan çalışanların korunmasına yönelik çalışmaları iyileştirmek.

Serbest çalışanların korunmasını iyileştirmek.

Sağlık ve sosyal bakım sektöründe çalışanları daha iyi korumak.

Özellikle ergonomik ve psikososyal yönlerden, ayakta tedavi hizmetleri ve evde bakım hizmetlerinde çalışanların risk yönetimi için kılavuzlar hazırlamak.

Uzun süreli hastalık izninden sonra işe dönüşü desteklemek.

Engelli çalışanların korunması konusunda atılacak adımlara önem vermek.

Mevsimlik işçiler ve göçmen işçilerin korunmasını iyileştirilmek.

- İş sağlığı ve güvenliği politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında, kadın-erkek fırsat eşitliği anlayışının benimsenmesi.

Toplumda kadın-erkek fırsat eşitliğini yasal çerçeveye entegre etmek.

Sağlık koşulları ve sağlık araştırmalarına ilişkin bilgileri toplamak ve analiz süreçlerinde cinsiyeti gözetmek.

Toplumda kadın-erkek fırsat eşitliği bakış açısını İSG risk yönetimine dahil etmek.

İşten kaynaklanan risklerin önlenmesinin yönetiminde cinsiyeti gözetmek.

Önleyici politikalarda toplumda kadın-erkek fırsat eşitliği bakış açısının bütünleştirilmesi gerekliliği konusunda farkındalık yaratma çalışmaları yapmak.

İzleme ve kontrol eylemleri yürütmek.

- Gelecekteki olası krizlere karşı hazırlıklı olmak için ulusal sağlık ve güvenlik sisteminin güçlendirilmesi.

Gelecekteki krizlerden önce kurumsal koordinasyon mekanizmalarını kurmak.

Tek tip uygulama kriterlerini onaylamak ve kamu kaynaklarının kullanımını optimize etmek için koordinasyon mekanizmalarını geliştirmek ve güçlendirmek.

İş kaynaklı risklerin önlenmesine yönelik; INSST, özerk toplulukların teknik organları, Devlet Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müfettişliği (ITSS), Ulusal Mesleki Güvenlik ve Sağlık Komisyonu (CNSST), Sosyal Güvenlik Sistemi ile iş birliği yapan karşılıklı sigorta şirketleri gibi kurumları güçlendirmek:

İşten kaynaklanan risklerin önlenmesinde, eğitim ve ileri eğitimin iyileştirilmesi, önleyici kaynaklara özen göstermek.

Sosyal ortakların rolünü güçlendirmek.

Toplu pazarlığı güçlendirmek.

3.2.4.3. İzleme ve takip

İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi 2023-2027, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu'nun işlevlerinin bir parçası olarak kurulan dört taraflı bir çalışma grubu (merkezi hükümet, bölgesel hükümetler, işverenler ve sendikalar) aracılığıyla izlenecektir.

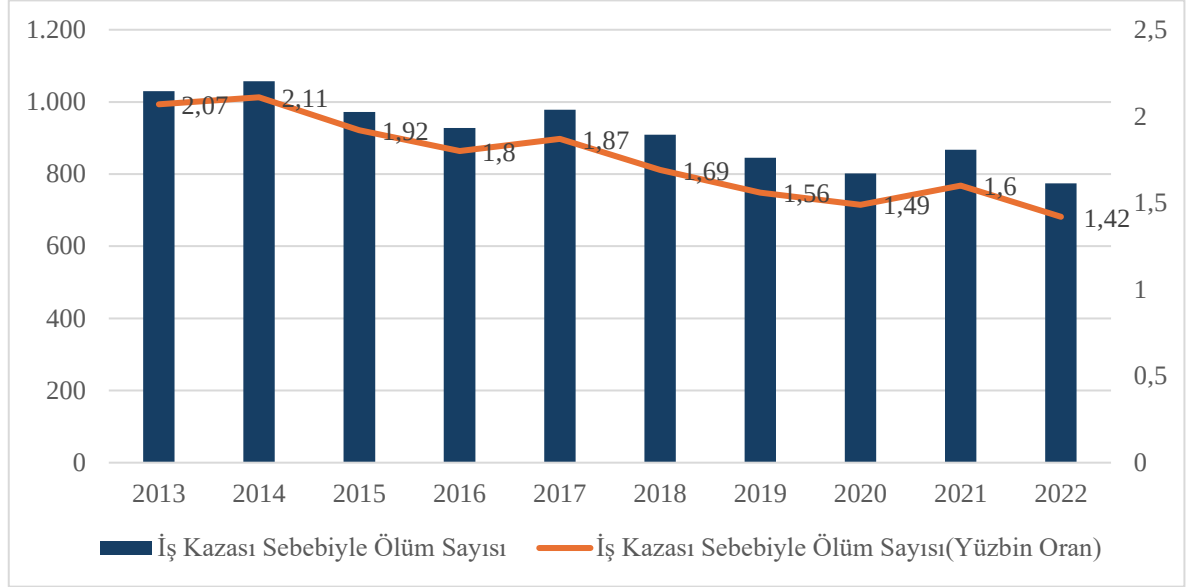
İlk eylem planının ara dönem raporu 2024'ün son çeyreğinde sunulacaktır. Bu ara dönem raporu, 2025-2027 dönemi için eylem planını güncellemek için kullanılacaktır. Gerekirse, yeni önlemler eklenecektir.

3.2.5. Japonya

Ülkede, Japonya Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığına bağlı, Endüstriyel Güvenlik ve Sağlık Bölümü (JISHA) iş sağlığı ve güvenliğinden sorumludur. JISHA'nın işyerleri için İSG yönetim sistemleri ve risk değerlendirmeleri düzenlemek, sıfır kaza kampanyası veya ruh sağlığı önlemleri için yöneticiler, ustabaşılar veya operatörler için seminerler düzenlemek, endüstriyel kaza önleyici tedbirlerin alınmasını sağlamak, ulusal kongreler ve diğer etkinlikler/kampanyalar düzenlenmek, işyerlerinde İSG koşullarının iyileştirilmesi için çalışma ortamı ölçümü veya danışmanlık hizmetlerini teşvik etmek gibi görevleri bulunmaktadır.

Japonya'da 2022 yılında 132.355 iş kazası ve 165,495 meslek hastalığı meydana gelmiştir. 165.495 meslek hastalığının 155.989'u COVID-19 teşhisi konulmuş meslek hastalığıdır. 2022 yılında iş kazası sonucu hayatını kaybeden çalışanların sayısı 774'tür.

İş kazası sonu hayatını kaybedenlerin yüz binde oranı 1,42'dir. Aşağıdaki grafikte 2013 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır (Japan Industrial Safety and Health Association(English Page), 2022).

Şekil 3.6: 2013-2022 Dönemi Japonya Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında Japonya'da iş kazası sonucunda 1.030 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye 2014 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 2,1'dir. Aynı dönemin en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2022 yılında gerçekleşmiş olup, yüz binde ölümlü iş kazası oranı 1,4 olarak tespit edilmiştir.

3.2.5.1. Japonya 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı (2023-2027)

2023 mali yılı itibariyle başlayacak olan beş yıllık programın amacı, hükümet, işverenler, çalışanlar ve diğer ilgili tarafların iş kazalarını azaltmak ve her çalışanın güvenli ve sağlıklı bir ortamda çalışmasını sağlamak için elde edilecek hedefleri ve öncelikli faaliyetleri belirlemektir (Government's Industrial Accident Prevention Plan, 2023).

3.2.5.2. Hedefler

İş sağlığı ve güvenliğinin mevcut durumu, önlemleri ve politikaları doğrultusunda düzenlenmiş hedefler aşağıda yer almaktadır.

- İSG önlemlerine gönüllü olarak katılma konusunda farkındalığın artırılması.

- İSG önlemlerine katılan işverenlerin sosyal olarak değer gördüğü bir ortamın geliştirilmesi.
- İş kazalarına ilişkin bilgilerin analiz edilmesi işlevinin güçlendirilmesi ve analiz sonuçlarının etkin bir şekilde yaygınlaştırılması.
- İSG önlemlerinde dijital platformların kullanımının teşviki.
- Yapay zeka ve giyilebilir cihazlar gibi yeni dijital teknolojilerin kullanımıyla verimli ve etkili güvenlik ve sağlık faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve tehlikeli ve zararlı işler için uzaktan kumanda, uzaktan çalışma, insansız çalışmanın desteklenmesi.
- Sağlık muayene bilgilerini elektromanyetik olarak depolamak ve yönetmek ve sigortacılara, her yaştan çalışan için hastalık önleme ve sağlıklı yaşam teşviki gibi, gizliliğe dikkat edilerek, bu sigortacılarla iş birliği içinde ortak sağlık faaliyetleri yürütmeleri için veri sağlanması.
- Kanuna dayalı olarak başvurular vb. ile ilgili olarak elektronik dosyalama kullanılması.
- Çalışanların (çoğunlukla orta ve ileri yaştaki kadın çalışanların) operasyonel davranışlarından kaynaklanan iş kazalarını önlemeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi.
- Yaşlanan işçiler arasında iş kazalarını önlemeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi.
- Yabancı işçiler arasında çeşitli çalışma tarzlarının ele alınması ve iş kazalarını önlemeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi.
- Tek başına işletme kuran kişiler vb. için güvenlik ve sağlık önlemlerinin teşviki.
- Sektörel iş kazalarını önlemeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi. Bu sektörler;
 - A. Kara taşımacılığı sektörü
 - B. İnşaat sektörü
 - C. Üretim endüstrisi
 - D. Ormancılık endüstrisi
- Çalışanların sağlığını güvence altına almaya yönelik tedbirlerin teşvik edilmesi:
 - A. Ruh sağlığına yönelik tedbirler
 - B. Aşırı çalışmaya karşı önlemler

C. Endüstriyel sağlık faaliyetlerinin teşviki

- Kimyasal maddelerden kaynaklanan sağlık bozukluklarının önlenmesine yönelik önlemlerin teşvik edilmesi.
- Asbest ve tozdan kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler.
- Isı çarpması ve gürültüden kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler.
- İyonize radyasyondan kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler.

3.2.5.3. Eylemler

- 2027 yılına kadar düşme kazalarına karşı önlem alan (hem donanım hem de yazılım açısından önlemler) işletmelerin oranını en az %50'ye çıkarmak.
- Toptancı, perakendeci, sağlık ve sosyal yardım kuruluşlarında kadrolu çalışanlar dışındaki çalışanlar için İSG eğitimi uygulama oranını 2027 yılına kadar en az %80'e çıkarmak.
- Yaşlı İşçilerin Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanmasına İlişkin Kılavuz “Yaşlı Dostu Kılavuz” (güvenlik ve sağlık yönetim sisteminin kurulması, çalışma ortamının iyileştirilmesi vb.) temelinde yaşlanan çalışanların sağlığı ve güvenliğini sağlamaya yönelik çabaları uygulayan işyerlerinin yüzdesini 2027 yılına kadar en az %50'ye çıkarmak.
- Yabancı işçilere iş kazalarının önlenmesi konusunda eğitim ve görsel-işitsel materyallerin ana dillerine çevrilerek ve onların anlayabileceği şekilde sunulması suretiyle eğitim veren işletmelerin oranını 2027 yılına kadar en az yüzde 50'ye çıkarmak.
- Kara Taşımacılığı Endüstrisinde “Yük Elleçleme Operasyonunda Güvenlik Kılavuzu” temelinde önlemler uygulayan işletmelerin yüzdesini, örneğin kara taşımacılığı endüstrisindeki işletmeler (kargo sahibi işletmeler dahil) gibi, 2027 yılına kadar en az %45'e çıkarmak.
- İnşaat endüstrisindeki işletmelerde daha düşük bir seviyeye düşmenin önlenmesiyle ilgili risk değerlendirmeleri uygulayan işletmelerin yüzdesini 2027 yılına kadar en az %85'e çıkarmak.

- Üretim endüstrisindeki işletmelerde çalışanların makineler tarafından “yakalanmasını veya tuzağa düşürülmesini” önlemek için önlemler alan işletmelerin yüzdesini 2027 yılına kadar en az %60'a çıkarmak.
- Ormancılık endüstrisindeki işyerlerinde “Kesim, vb. Konusunda Güvenlik Kılavuzu” önlemlerini uygulayanların 2027 yılına kadar en az %50'ye çıkartmak.
- Yıllık ücretli izine çıkma oranını 2025 yılına kadar en az %70'e çıkarmak.
- İşyerlerinde mesai arası sistemini uygulayanların oranını 2025 yılına kadar en az %15'e çıkarmak.
- Ruh sağlığı önlemleri alan işyerlerinin oranını 2027 yılına kadar en az %80'e çıkarmak.
- Her biri 50'den az çalışanı olan küçük ölçekli işletmelerde stres kontrolü uygulama oranını 2027 yılına kadar en az %50'ye çıkarmak.
- Her işletmede zorunlu olan endüstriyel sağlık hizmetlerini sağlayan işyerlerinin oranını 2027 yılına kadar en az %80'e çıkarmak.
- Endüstriyel Güvenlik ve Sağlık Yasasında düzenlenmesi zorunlu olmayan ancak tehlikeli veya toksisitesi kabul edilen kimyasal maddelerle ilgili olarak, etiketleme veya düzenlemeyi uygulayan işyerlerinin yüzdesini 2025 yılına kadar sırasıyla en az %80'e çıkarmak.
- Yasada risk değerlendirmesine tabi olmayan ancak tehlikeli veya toksisitesi kabul edilen kimyasal maddelerle ilgili olarak, risk değerlendirmeleri yapan işletmelerin yüzdesini 2025 yılına kadar en az %80'e çıkarmak ve risk değerlendirme sonuçlarına dayanarak işçilerin tehlikelerini ve sağlık bozukluklarını önlemek için gerekli önlemleri uygulamak.
- 2023 düzeyine kıyasla ısı çarpması kazalarını önlemek için WBGT'yi anlayan ve kullanan işletmelerin yüzdesini arttırmak.

3.2.5.4. İzleme ve takip

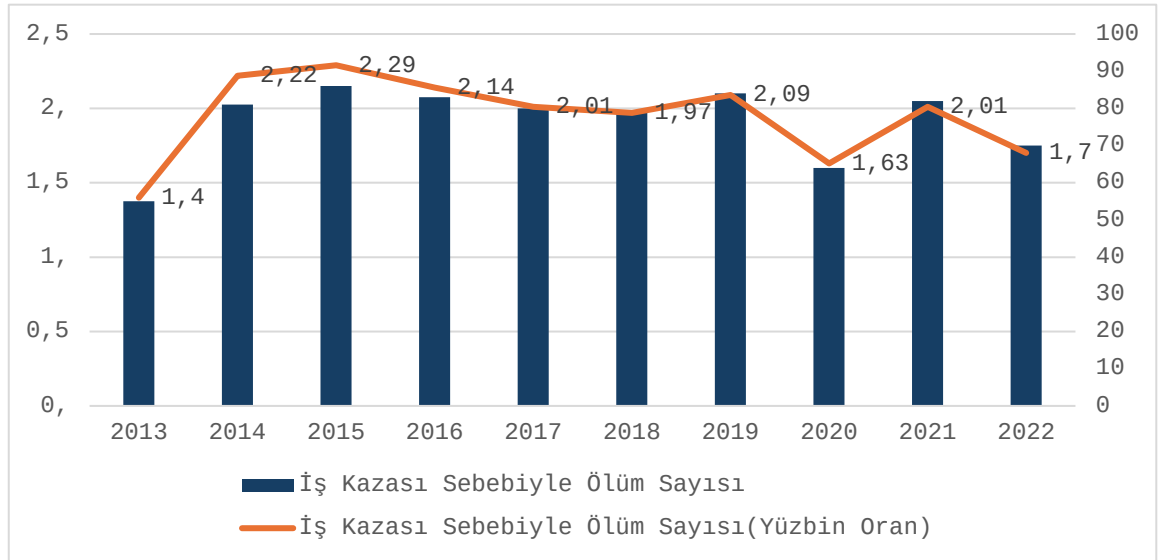
Bu programa dayalı çabaların uygulanabilmesini sağlamak için, uygulama durumu her yıl teyit edilerek incelenmektedir ve inceleme sonuçları Çalışma Politikası Konseyi İş Sağlığı ve Güvenliği Alt Komitesine raporlanmaktadır. Bu program için gereken durumlarda yeniden inceleme yapılmaktadır.

3.2.6. Macaristan

Macaristan hükümeti, istihdam politikasından sorumlu Bakanı, başkentteki ilçe müdürlüklerini ve il hükümet ofislerini, iş güvenliği ve çalışma otoritesi faaliyetleriyle ilgili idari görevleri yerine getirmek üzere iş güvenliği ve çalışma otoritesi olarak belirlemiştir.

Ekonomi Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Dairesi Başkanlığı, diğer görevlerinin yanı sıra, teftişleri yürüten iş sağlığı ve güvenliği otoritesinin çalışmalarını profesyonel olarak yönetmekte, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının hazırlanması ve geliştirilmesine aktif olarak katılmakta ve sosyal ortaklarla iş birliği içinde Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı'nın ulusal odak noktasını işletmektedir (Hungary, 2025)

Macaristan'da 2022 yılında 25.289 iş kazası (Eurostat, 2022) ve 12.361 meslek hastalığı meydana gelmiştir (Data Management Tool, 2022). İş kazası sonucu hayatını kaybeden çalışanların sayısı 70 ve iş kazası sebebiyle hayatını kaybedenlerin yüz binde oranı 1,7'dir. Aşağıdaki grafikte 2013 yılından 2022 yılına kadar ölümlü iş kazası geçiren sigortalı sayısı ve oranı (yüz bin) yer almaktadır.

Şekil 3.7: 2013-2022 Dönemi Macaristan Ölümlü İş Kazası Verileri

2013 yılında Macaristan'da iş kazası sonucunda 55 kişi yaşamını yitirmiştir. 2013-2022 dönemi incelendiğinde, yüz binde ölümlü iş kazası oranı en yüksek seviyeye 2015 yılında ulaşmıştır ve bu yıl için yüz binde ölümlü iş kazası oranı 2,29'tur. Aynı dönemin

en düşük yüz binde ölümlü iş kazası oranı ise 2013 yılında gerçekleşmiş olup, yüz binde ölümlü iş kazası oranı 1,4 olarak tespit edilmiştir.

3.2.6.1. Macaristan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası 2024-2027

Macaristan, 1993 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin uzun vadeli görevleri tanımlamak ve çalışan ve işveren temsilcileri ile istişare ederek çalışma kapasitesinin, iş güvenliğinin ve çalışma ortamının korunmasına ilişkin ulusal politikasını geliştirmekle yükümlüdür. Avrupa Birliği Konseyinin sonuçları, Avrupa Komisyonu'nun İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin AB Stratejik Çerçevesi 2021-2027'ye ilişkin tüm İletişimine rehberlik sağlar (Dokumentum, 2024).

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politikasında belirlenen görevlerin başarıyla yerine getirilmesi, devletin rolünün güçlendirilmesi yoluyla çalışma koşullarının iyileştirilmesine, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesine ve aynı zamanda ülkenin rekabet gücünün artırılmasına hizmet etmektedir.

Ekonomik kalkınmanın devamı büyük ölçüde ekonomik potansiyele bağlıdır. Bunun belirleyici unsurları ise sağlığı tehlikeye atmayan güvenli çalışma koşulları ve iyi eğitilmiş, sağlıklı çalışanların işe katılımıdır.

3.2.6.2. Stratejik hedefler

Avrupa Birliği'nin 2021-2027 mesleki güvenlik ve sağlık stratejik çerçevesiyle uyumlu stratejik hedefler, 2024-2027 yılları için üç temel hedefe odaklanmaktadır.

- Yeni çalışma dünyasında, yeşil ve dijital dönüşümlerde ve demografik dönüşümde değişimlerin öngörülmesi ve yönetilmesi,
- İş kazalarının ve hastalıklarının önlenmesinin iyileştirilmesi,
- Olası gelecekteki salgın hastalıklar gibi sağlık acil durumlara hazırlıklı olunması.

Bu hedeflere ulaşılabilmesi için AB eylemlerinin yanı sıra ulusal, sektörel ve iş yeri düzeyinde de eylemlere ihtiyaç duyulmaktadır.

- Yeşil ve dijital geçişi uygulayarak iş kazalarının ve meslek hastalıklarının daha etkili bir şekilde önlenmesi, Vizyon “sıfır”

Amaç, AB projeleri aracılığıyla mesleki güvenlik farkındalığını artırarak “sıfır kavramını” önleme kültürüne entegre etmektir. Görev, teknolojiler, üretim ekipmanları

ve mesleki güvenlik geliştirerek, iş güvenliği temsilcilerinin becerilerini arttırarak ve devletin mesleki güvenlik görevlerinin performansını iyileştirerek iş güvenliği ve sağlığını iyileştirmektedir.

İşverenleri, daha yüksek düzeyde iş güvenliği sağlayan daha modern teknolojiler, iş araçları, güvenlik ekipmanları ve koruyucu ekipmanlar satın almaya teşvik etmek/desteklemek.

İş sağlığı ve güvenliği kurumunun verimliliğinin artırılması ve yukarıdaki hedeflere ulaşılmasını desteklemek.

İş güvenliği temsilcilerinin eğitimini desteklemek.

Özellikle mikro işletmeler için bilgilendirme, iş güvenliği konusunda farkındalık yaratma ve mevcut kural ve yönergelerin uygulanmasını güçlendirmek.

İş güvenliğine ilişkin bildirimlerin dijitalleştirmek.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

- Pandemilerden en çok etkilenen çalışan grupları için demografik değişiklikleri ele almak ve korumayı artırmak, kanser ve kardiyovasküler hastalıklarla ilgili işten kaynaklanan riskleri azaltmak.

Amaç, iş yerindeki stres, bireysel sağlık durumu ve yaş özellikleri dikkate alınarak, çalışanların hedefli taramalarının AB projeleri yardımıyla desteklenmesidir.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

İş birliği yapan ortak: Sağlıktan sorumlu Bakan

- Psikososyal risklerin tanınması, önlenmesi ve azaltılmasının teşvik edilmesi, uzaktan çalışmanın da dikkate alınması.

Amaç, çalışanların ruh sağlığını korumak için iş yerindeki stresi değerlendirmek, tedavi etmek ve önlemektir. Bu, metodolojik değerlendirme ve geri bildirimlerin yanı sıra etkilenen çalışanların stres düzeylerini azaltmayı amaçlayan müdahaleleri içerir. İşyerinde stres yönetimine ilişkin yöntemlerin ve ruhsal sorunları olan veya risk altında olan çalışanların sağlıklarının iyileştirilmesine/korunmasına yardımcı olacak iş yeri protokollerinin mümkün olduğunca yaygın bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Çalışanların ve işverenlerin etkili başa çıkma stratejilerini öğrenmeleri ve kullanmaları konusunda teşvik edilmesi önemlidir.

İş dünyasındaki hızlı değişimler, artan iş temposu, iş ve özel yaşam arasındaki geleneksel sınırların belirsizleşmesi ve sayısız başka nedenlerden dolayı iş yerinde psikolojik risk etmenlerinin arttığı belirlenmiştir. İş kapasitesini korumak için artan psikososyal risklerin ele alınması gerekmektedir.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan, Sağlıktan sorumlu Bakan

- Ergonomik risklerin tanınması, önlenmesi ve azaltılmasının teşvik edilmesi.

Amaç, Bilgiyi yaygınlaştırarak kas-iskelet sistemi hastalıklarını mümkün olduğunca önlemek.

Macar toplumunun en önemli hastalık yüklerinden biri kas-iskelet sistemi hastalıklarıdır. İstihdam olanaklarının genişlemesiyle birlikte işgücü piyasasında kas-iskelet sistemi rahatsızlığı olan kişilerin sayısı giderek artmakta ve bu kişiler sağlıklı ve güvenli bir çalışma için ergonomik bilgiye ihtiyaç duymaktadır.

Kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarının etkin bir şekilde önlenmesine yönelik mevcut araştırma sonuçları ve yöntemleri erişilebilir bir elektronik formatta yayınlanmalıdır. Kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarının mesleki kökenlerinin değerlendirilmesine yönelik araştırmalar teşvik edilmeli, ergonomik prensiplere dayalı etkili önleme metodolojileri (araştırmada kullanılan tüm yöntemlerin uygun bir şekilde incelenmesi veya analiz edilmesidir) geliştirilmelidir.

Sorumlu: Sağlıktan sorumlu Bakan

- Kanserojen, mutajenik ve üreme toksik maddelerine karşı korumanın artırılması.

Amaç, kanserojen, mutajen ve üreme toksik maddelere ilişkin AB iş sağlığı ve güvenliği direktiflerinin uygulanmasını sağlamak, riskler ve iyi önleme uygulamaları konusunda farkındalığı mümkün olduğunca artırarak önlemeye yönelik bilinçli bir yaklaşım oluşturmak ve mesleki kanserlerin mesleki kökeninin değerlendirilmesine yönelik araştırma sonuçlarını yaygınlaştırmaktır.

Avrupa Birliği'nde kötü huylu tümörler, iş kaynaklı ölümlerin önde gelen nedenidir. İşyerlerinde kötü huylu tümörlerle mücadeleye yönelik eylemler, Avrupa'nın kanseri yenme planının temel unsurlarındandır. Avrupa Birliği'nin 2021-2027 İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejik Çerçevesi çerçevesinde Komisyon, Üye Devletleri "sağlık

okuryazarlığını artırmak ve kanserle ilişkili riskleri azaltmak için çalışanlar arasında Avrupa Kanseriyle Mücadele Kanunu'nu teşvik etmeye" çağırılmaktadır.

AB Asbest Direktifinin gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi yoluyla işyerlerinde asbeste maruziyetten kaynaklanan sağlık risklerinin azaltılmasını amaçlamaktadır.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

İş birliği yapan ortak: Sağlıktan sorumlu Bakan

- Güvenli ve sağlıklı istihdamı teşvik etmek için bilgi formları hazırlamak ve özellikle mikro (10'dan az çalışanı olan), küçük ve orta ölçekli işletmelere zamanında ve profesyonel bilgi sağlamak.

Amaç, devletin hizmet sağlayıcı olarak rolünü, çalışma koşullarını iyileştirmeyi hedefleyen yönergelerin derlenmesiyle ve farkındalığı artıran yayınların üretilmesiyle daha da güçlendirmektir. Yayınlar, cinsiyet farklılıklarına ve özel ihtiyaçları olan savunmasız gruplara mensup çalışanlarla ilgili bilgilere (gençler, hamile kadınlar ve yakın zamanda doğum yapmış kadınlar, yaşlı çalışanlar, kanser hastaları/kanserden sağ kurtulanlar) özellikle dikkat etmelidir. Bu bilgi materyalleri, ilgili taraflara ve girişimcilere anlaşılır bir şekilde (örneğin, internette, basında, konferanslar aracılığıyla) sunulmalı, sağlıklarını tehlikeye atmayan ve güvenli bir işe hazırlanmalarına ve işveren, çalışan ve istihdam olmak için gerekli bilgileri edinmelerine yardımcı olmalı, böylece bilgi eksikliğinden kaynaklanan iş kazaları ve meslek hastalıkları önlenmelidir. Mümkünse, bu bilgi materyalleri gençlere ve öğrencilere de sunulmalı, böylece iş güvenliği konusunda temel bilgilerin genişletilmesine yardımcı olunmalıdır.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

- Tarımda iş güvenliği bilincinin artırılması ve mevsimlik işçilerin çalışma koşullarının daha etkin bir şekilde izlenmesi.

Amaç, tarım sektöründe çalışan işveren ve çalışanlara faydalı ve güncel bilgiler sunmaktır. Çiftçilere tarımsal danışmanlık hizmetleri aracılığıyla eğitim sağlanarak becerilerinin geliştirilmesi ve çiftliklerdeki sağlık ve güvenlik kuralları, özellikle kimyasalların, özellikle de pestisitlerin güvenli kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılması sağlanmalıdır.

Sorumlu: Tarım Politikasından sorumlu Bakan, İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

İş birliği ortağı: Macaristan Tarım Odası

- İş sağlığı ve güvenliği görevlerini desteklemek için ücretsiz çevrimiçi araçların tanıtımının desteklenmesi.

Mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler için çalışma koşullarının geliştirilmesini ve rekabet güçlerinin artırılmasını teşvik etmek amacıyla Çevrimiçi etkileşimli Risk Değerlendirmesi (OiRA) araçlarının sürekli geliştirmek ve genişletmek.

Mevcut Avrupa Birliği stratejisinin temel hedeflerinden biri, küçük ve orta ölçekli işletmelerin etkili ve gerçek risk önleme tedbirleri uygulamasını sağlamak.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

- İyi uygulamaların sunulması ve bunların değişiminin teşvik edilmesi

İşletmeler sıklıkla iş güvenliği geliştirme sonuçlarını paylaşırlar ve bunların konferanslar, bilgi materyalleri, basın bültenleri veya çevrimiçi olarak yayılması daha küçük, daha az deneyimli veya yeni kurulan işletmelerin kendi çalışma koşullarını iyileştirmelerine yardımcı olmak.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

- Sağlık sektöründe risklerin daha etkili değerlendirilmesi ve yönetilmesi.

Sağlık sektörü için, özellikle çalışanları “tehlikeli ilaçlara” maruz kalmaktan korumaya odaklanan rehberliğin geliştirmek.

Sorumlu: Sağlıktan sorumlu Bakan

- İş sağlığı ve güvenliği kurumunun mesleki ve operasyonel koşullarının güçlendirilmesi.

Devlet görevlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesinin güçlendirilmesi, otoritenin iş dünyasındaki gelişmelerle uyumlu yasal çerçevelerin geliştirilmesine etkin bir şekilde katkıda bulunabilmesi ve yeni ve ortaya çıkan riskleri (mesleki hastalıkların değişen doğası, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, robotlaşma, dijitalleşme, yenilikçi istihdam biçimleri ve küreselleşmeyle ilişkili toplumsal değişimlerin ve salgınların yönetimi) izleyebilmesi için gereklidir.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan

İş birliği ortağı: Kamu yönetiminden sorumlu Bakan

- İş sağlığı ve güvenliği hizmet sağlayıcılarının veri tabanlarının oluşturulması.

İşletmelerin hangi hizmet sağlayıcılarını kullandıklarını bilmeleri büyük önem taşır. Veri tabanının oluşturulup kamuoyuna açık hale getirilmesiyle hizmet sağlayıcı seçimi kolaylaştırmak ve denetimlerin etkinliğinin arttırmak.

Sorumlu: İstihdam Politikasından sorumlu Bakan, Sağlıktan sorumlu Bakan

- İş güvenliği mevzuatının basitleştirilmesi ve rasyonalizasyonu.

İş güvenliğinin sektörel yönetimi sırasında, mevzuat sistemi sürekli olarak incelenir, işten ve sosyal ortaklardan gelen öneriler incelenir ve değerlendirilir, güvenli ve sağlıklı çalışma için gereklilikler uygulanır.

Sorumlu: Sorumlulukları ile ilgili Bakan

3.3. İNCELENEN POLİTİKA BELGELERİNDE İSG KONULARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İncelenen dokümanlardan, Türkiye'nin 2024-2028 Dönemi Kalkınma Planı 5 yıllık dönemi, Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi ve Büyük Britanya'nın İnsanları ve Yerleri Korumak HSE Stratejisi belgeleri 10 yıllık dönemi, ILO Küresel İSG Stratejisi ve Uygulanmasına Yönelik Eylem Planı 7 yıllık dönemi İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi ve Japonya 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı 5 yıllık dönemi, Macaristan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası 4 yıllık dönemi kapsamaktadır. İncelenen politika belgelerinin dönemi üç ila on yıl arasında değişmektedir.

Türkiye'nin 12. Kalkınma Planı Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve Avustralya'nın Stratejik Planı, iş sağlığı ve güvenliği yasalarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu ulusal politika kuruluşu İşte Güvenlik Avustralya (SWA) tarafından hazırlanmıştır. Büyük Britanya'nın Stratejik Planı, iş yeri sağlığı ve güvenliği için ulusal düzenleyici olan HSE tarafından, İspanya'nın Stratejik Planı, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (INSST) tarafından; Japonya'nın 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, Endüstriyel Güvenlik ve Sağlık Bölümü (JISHA) tarafından hazırlanmıştır. Macaristan'ın Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi ise Ulusal Ekonomi Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır.

İncelenen dokümanların temel bilgilerine ait tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.6: İncelenen Ülkelerin Temel Politika Belgesi Bilgileri

Temel Bilgiler	Avustralya	Büyük Britanya	ILO	İspanya	Japonya	Macaristan	Türkiye
Politika Belgesinin Adı	Avustralya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi	İnsanlar ı ve Yerleri Koruma k HSE Stratejisi	ILO Küresel İSG Stratejisi ve Uygulanması na Yönelik Eylem Planı	İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi	Japonya 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	Macaristan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası	12. Kalkınma Planı 2024-2028 ÇSGB Stratejik Planı
Sorumlu Kurum	Safe Work Australia	HSE	ILO	INSST	JISHA	Ulusal Ekonomi Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ÇSGB
Zaman Aralığı	2023-2033	2022-2032	2024-2030	2023-2027	2023-2027	2024-2027	2024-2028
İzleme ve Takip	Belirli aralıklarla(periyodik olarak) incelenecektir.	–	İlk incelemeler 2027 yılında yapılacaktır.	2024 yılının son çeyreğinde ilk inceleme yapılacaktır.	Her yıl inceleme yapılacaktır.	–	Belirli aralıklarla (3 ay, 6 ay, 1 yıl) olarak inceleme yapılacaktır. (ÇSGB)

Politika belgelerinin incelenmesi sonucunda konuların 13 temel başlık altında toplandığı görülmektedir. Bu başlıklarda; mevzuatın geliştirilmesi, iş kazaları ile meslek hastalıklarının önlenmesi, sektöre özgü risklerin yönetilmesine yönelik çalışmaların yanı sıra, dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin izlenmesi, iklim değişikliği ve yeşil dönüşüm gibi güncel konulara da yer verilmektedir. Bununla birlikte, özel risk gruplarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları, iş kazalarına ilişkin veriler toplanması ile İSG hizmetlerinin etkinliğinin artırılması, küçük ve orta ölçekli işletmelerde İSG gibi konularda politika belgelerinde yer almaktadır. Ayrıca meslek hastalıklarının önlenmesine yönelik stratejiler kapsamında; ergonomik risk faktörleri, kimyasal maruziyeti, psikososyal risk etmenleri gibi çok boyutlu İSG konularına yönelik hedef ve eylemler incelenen dokümanlarda yer almaktadır.

Dokümanlarda yer alan İSG konuları; mevzuat düzenlenmesi ve iyileştirilmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, İSG hizmetlerinin iyileştirilmesi, İSG kültürünün yaygınlaştırılması, tüm çalışanlar için İSG gibi temel konular etrafında

şekillenirken; İSG Yönetim Sistemleri, dijitalleşme, yeşil dönüşüm, sağlıklı yaşam, COVID-19 sonrası çalışma hayatı gibi konulara da politika belgelerinde yer verilmiştir.

İncelenen dokümanlarda iş sağlığı ve güvenliği hedeflerinin güncel durumu aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3.7: İncelenen Dokümanların İSG Hedefleri Karşılaştırma Tablosu

KONU/ÜLKE	Avustralya	Büyük Britanya	ILO	İspanya	Japonya	Macaristan	Türkiye
Mevzuat düzenlenmesi/güncellenmesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dijitalleşme/Teknolojik Gelişmeler	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İklim Değişikliği/Yeşil Dönüşüm	-	✓	-	✓	✓	✓	-
Meslek Hastalıklarının Önlenmesi, Tanı Sayısının Arttırılması	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Zararlı Kimyasallara İlişkin Düzenleme	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
Ergonomik Faktörler	-	-	-	✓	-	✓	-
Psikososyal Risk Etmenleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
İSG Hizmetlerinin İyileştirilmesi	✓	-	-	-	✓	✓	✓
Sektöre Özgü Çalışmalar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Küçük işletmelerde ve KOBİ'lerde İSG	✓	-	✓	✓	✓	✓	-
İSG Verilerinin Toplanması, Raporlanması, Analizi	✓	-		-	-	✓	✓
İSG Kültürünün Yaygınlaştırılması	-	-	✓	-	-	-	✓
Özel Politika Gerektiren Gruplarda İSG	✓		✓	✓	✓	✓	✓

Ülkemizin ve diğer ülkelerin politika belgelerinin tamamında yer alan ve öne çıkan iki konu başlığının iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve sektörel yaklaşım olduğu görülmektedir. Ülkemizde ve diğer ülkelerde bu konularda yürütülen politikalar ile ilgili karşılaştırma tabloları aşağıda verilmiştir. İncelenen politika belgelerinde meslek hastalıklarının önlenmesiyle ilgili politikalara detaylı bir şekilde yer verildiği için meslek hastalıklarının önlenmesi konusuna ayrı bir tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3.8: İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesine Yönelik Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırılması

İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	
Türkiye	Diğer Ülkeler
Kalkınma Planı 2024-2028 - İş sağlığı ve güvenliği alanında koruyucu ve önleyici faaliyetlerin artırılması. ÇSGB Stratejik Plan 2024-2028 - İş kazası ve meslek hastalıklarıyla etkin mücadele edilerek iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak.	Avustralya - Çalışanlar arasında işten kaynaklanan yaralanmaların veya hastalıkların genel sıklığının %3,5'in altına düşürülmesi. Büyük Britanya - Sektörün büyük kazaları önlemek için güvenli bir şekilde yenilik yapmasını sağlayarak net sifıra doğru gidişin desteklenmesi. İspanya - İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyici faaliyetlerin artırılması. Japonya - İş kazalarına ilişkin bilgilerin analiz edilmesi işlevinin güçlendirilmesi ve analiz sonuçlarının etkin bir şekilde yaygınlaştırılması, - İSG önlemlerine gönüllü olarak katılma konusunda farkındalığın artırılması, - İSG önlemlerine katılan işverenlerin sosyal olarak değer gördüğü bir ortamın geliştirilmesi. Macaristan - İş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesinin iyileştirilmesi, - Yeşil ve dijital geçişi uygulayarak iş meslek hastalıklarının ve kazaların daha etkili bir şekilde önlenmesi, Vizyon "sıfır".

Tablo3.9: Meslek Hastalıklarının Önlenmesine Yönelik Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırılması

Meslek Hastalıklarının Önlenmesi	
Türkiye	Diğer Ülkeler
Kalkınma Planı 2024-2028 - İş kazası ve meslek hastalıklarının tespiti ve bildirim süreçleri iyileştirilecektir. ÇSGB Stratejik Plan 2024-2028 - İş kazası ve meslek hastalıklarıyla etkin mücadele edilerek iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak	Avustralya - Hastalıkların genel sıklığının %3,5'in altına düşürülmesi. - İşle ilgili solunum yolu hastalıklarının sıklık oranında yüzde 20 azalma sağlanması. - Tüm Safe Work Australia üyeleri, yeni iş yeri maruziyet standartlarının getirilmesiyle birlikte, çalışanları zararlı maddelere maruz kalmaktan koruma görevleri konusunda işverenlerin farkındalığını artırmak için harekete geçmelidir. - Tüm Safe Work Australia üyeleri, iş yerinde psikososyal risklerin yönetilmesi görevine uyumu güçlendirmek için işverenlerin, düzenleyicilerin ve çalışanların kapasitesinin artırılması için harekete geçmelidir. Büyük Britanya - Özellikle psikososyal risk etmenlerinden kaynaklanan sağlık sorunlarının azaltılması. İspanya - İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyici faaliyetlerin artırılması. Japonya - Çalışanların sağlığını (ruh sağlığı, aşırı çalışma, endüstriyel sağlık) güvence altına almaya yönelik tedbirlerin teşvik edilmesi. - Kimyasal maddelerden kaynaklanan sağlık bozukluklarının önlenmesine yönelik önlemlerin teşvik edilmesi. - Asbest ve tozdan kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler. - Isı çarpması ve gürültüden kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler. - İyonize radyasyondan kaynaklanan sağlık bozukluklarını önlemeye yönelik önlemler. Macaristan - Psikososyal risklerin tanınması, önlenmesi ve azaltılmasının teşvik edilmesi, uzaktan çalışmanın da dikkate alınması. - Ergonomik risklerin tanınması, önlenmesi ve azaltılmasının teşvik edilmesi, - Kanserojen, mutajenik ve üreme toksik maddelerine karşı korumanın artırılması.

Tablo 3.10: Sektörel Yaklaşım ile İlgili Politikaların Ülke Bazlı Karşılaştırması

Sektörel Yaklaşım	
Türkiye	Diğer Ülkeler
Kalkınma Planı-2024-2028 - Eğitim ve sertifikasyon çalışmalarına devam edilecek, iş sağlığı ve güvenliğinin etkin yönetimi amacıyla madencilğe özgü kurumsal altyapı oluşturulacaktır. - İnşaat, tesisat ve elektrik birim fiyat, analiz ve tarifeleri temel iş sağlığı ve güvenliği gereklilikleri dikkate alınarak iyileştirilecek ve kamu ihale belgelerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yükümlülükler geliştirilecektir. - İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine yönelik eğitim müfredatı sektör, faaliyetler ve iş ekipmanı ile yaşanan iş kazaları göz önüne alınarak iyileştirilecektir. - Yüksekte güvenli çalışma bilincinin artırılmasına ve iş kazalarını önleyici nitelikte iş ekipmanına yönelik bilgilendirme faaliyetleri, teknik rehberlik ve destekler yaygınlaştırılacaktır. ÇSGB Stratejik Plan 2024-2028 - Tarım, Kimya, Enerji, Maden, Metal, İnşaat sektörlerine ve iş kazalarının araştırılması hususunda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile sektörlerde yaşanan iş kazası ve meslek hastalıklarının azaltılması için ihtiyaç odaklı konu başlıkları önceliklendirilerek teknik dokümantasyon çalışmalarını yürütmek.	Avustralya - Yüksek riskli endüstrilerde daha yüksek iş sağlığı ve güvenliği açığı olan çalışan gruplarına ulaşmak için çeşitli iş gücüne sahip çalışan temsilcileri ve endüstrilerle iş birliği yapılması, farkındalık oluşturulması Büyük Britanya - Daha yeşil bina ve pil teknolojilerinin geliştirilmesinin, işletmelerin ve toplumun daha az aşına olduğu zorluklar ortaya çıkaracağını kabulü ile sağlık ve güvenlik mevzuatının inovasyonu ve ilerlemeyi engellememesini sağlamak için çalışılması. İspanya - Daha yüksek risk seviyesindeki çalışanların özellikle sağlık ve sosyal bakım sektöründe çalışanların korunmasıyla ilgili alınacak önlemlerin genişletilmesi. Japonya - Sektör bazlı (kara taşımacılığı, inşaat, üretim, ormancılık) iş kazalarını önlemeye yönelik önlemlerin teşvik edilmesi. Macaristan - Tarımda iş güvenliği bilincinin artırılması ve mevsimlik işçilerin çalışma koşullarının daha etkin bir şekilde izlenmesi.

Hazırlanan tablolar ile ülkelerin iş sağlığı ve güvenliği politikaları temel konular ve hedefler üzerinden incelenmiş ve bu alandaki yaklaşımların genel çerçevesi ortaya konulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İş sağlığı ve güvenliği; çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal refahının en üst düzeyde teşvik edilmesi ve sürdürülmesi, çalışanların sağlığının korunması, iş yeri ortamının koşullarının iyileştirilmesi gibi konularla ilgilenen bir bilim dalıdır. Toplumda iş sağlığı ve güvenliğini düzenleme araçlarından birisi de politika belgeleridir. Ülkeler, ulusal düzeyde belirledikleri politikalar aracılığıyla İSG alanında belirledikleri öncelikli hedeflerini, stratejilerini ve eylemlerini ortaya koymaktadır. İSG politikaları, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemenin yanı sıra çalışanların sağlığını korumayı, üretkenliği artırmayı ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeyi de amaçlar. Bu bağlamda, ulusların İSG politika belgelerinde belirledikleri hedefler, risk önceliklerinin ve İSG bakış açılarının bir yansımasıdır.

Araştırmada Türkiye’de yayımlanan ulusal politika belgelerinden; Kalkınma Planları, Çalışma Bakanlığı Stratejik Planları, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi ile hazırlanan Ulusal İSG Politika Belgeleri’nde İSG yaklaşımının nasıl değiştiği incelenmiştir. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği alanında küresel ölçekte önemli katkılar sağlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’nün kuruluşundan günümüze İSG politikalarının nasıl değiştiği ve İSG alanında yayımlanmış olduğu önemli sözleşmeler ve tavsiye kararları ile ülkelerin güncel politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği konuları incelenerek, karşılaştırmalar yapılmıştır.

Ülkemiz politika belgelerinden, Kalkınma Planları beş yıllık dönemi, Stratejik Planlar zaman zaman değişiklik gösterse de beş yıllık dönemi, Ulusal İSG Politika Belgelerinden 1. Politika Belgesi 3 yıllık dönemi 2. ve 3. Politika Belgesi 5 yıllık dönemi kapsayacak şekilde yayımlanmıştır.

Birinci Kalkınma Planı 1963 yılına yayımlanmış olup Yedinci Kalkınma Planına kadar yayımlanan politika belgelerinde İSG ile ilgili doğrudan hedef bulunmamaktadır. Başlangıçta iş sağlığı ve güvenliği sanayileşmenin doğurduğu risklere karşı korunma amacıyla ele alınmıştır. Çalışanın yasal güvencelerinin güçlendirilmesi, iş kazası ve meslek hastalığı risklerinin sigortalanması, çalışan sağlığı, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yeri güvenliği hizmetlerinin günün koşullarına uygun biçimde yaygınlaştırılması gibi konulara yer verilmiş zamanla İSG, sosyal politika yaklaşımıyla daha bütüncül bir çerçevede değerlendirilmeye başlanmıştır.

Yedinci Kalkınma Planında işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak doğrudan İSG ile ilgili politikalara yer verilmeye başlanmıştır. Yedinci Kalkınma Planından Onuncu Kalkınma Planına kadar olan dönemde, küreselleşmenin bir sonucu olarak uluslararası standartlara uyumun önem kazanmasıyla, iş sağlığı ve güvenliği alanında daha sistemli ve somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Kalkınma planlarında, mevzuat altyapısının geliştirilmesi ve uluslararası normlara uyum sağlanması çalışmalarının yanı sıra meslek hastalıklarının izlenmesi, İSG eğitimleri, iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri gibi İSG hizmetlerine yönelik uygulamalar ve sosyal tarafların da yer alacağı İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulmasına yönelik politikalar geliştirilmiştir. Bu bağlamda hem kurumsallaşma hem de yasal düzenlemeler konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Onuncu ve On Birinci Kalkınma Planlarında ise, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini geliştirmek, İSG kültürünü topluma kazandırmak, denetim ve teşvik mekanizmalarıyla İSG standartlarına uyumluluğunun artırılması ve sektörlere özgü politikalara yer verilmiştir. On Birinci Kalkınma Planında İSG ile ilgili farklı kurumlar tarafından toplanan verilerin tek bir veri tabanına aktarılması, işyerlerinden alınacak verilerin belirlenmesi ve tüm bu verilerin iş kazası ve meslek hastalıklarını önleme amaçlı bir sistem geliştirilmesi politikalara eklenmiştir. İş kazası ve meslek hastalığı bildirimlerinin doğru bir şekilde yapılması, verilerin doğru analizini, doğru önleyici tedbirler alınmasını ve doğru politikalar belirlenmesini sağlar. Bir ölçme aracı olarak iş kazası ve meslek hastalıkları istatistikleri belirlenecek politikalar için yol göstericidir.

On İkinci Kalkınma Planında, sektöre özgü risklerin hesaba katılmasıyla önleyici faaliyetler geliştirilmesi, iş kazası ve meslek hastalığı bildirimlerinin iyileştirilmesi, İSG profesyonellerine verilen eğitimlerin iyileştirilmesi, kamu ihalelerinde İSG'nin gözetilmesi, özel politikalara ihtiyaç duyan gruplarda İSG'nin ele alınması ve İSG hizmetlerinin kalitesi iyileştirilirken teknolojik gelişmelerin takip edilmesi gibi konular yer almaktadır.

Mevcut politikalar; teknolojik gelişmelerin takip edilmesi, eğitim, kurumsal kapasite ve sektör bazlı risk yönetimi gibi çok çeşitli konuları ele alan kapsamlı bir İSG bakış açısı sunmaktadır. Politikalar oluşturulurken kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmiş, özellikle belirli grupları hedefleyen düzenlemeler düşünülmüş ve sektörel farklılıklar

dikkate alınmıştır. İSG yasal zorunluluk boyutunun yanı sıra verimlilik, sürdürülebilir kalkınma gibi boyutlarıyla da ele alınmıştır.

6331 sayılı Kanun yayımlanmadan önce yayımlanan 2009 yılı ilk Çalışma Bakanlığı Stratejik Planında; iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla denetimlerin yaygınlaştırılması, uygun KKD kullanımı, piyasa gözetim ve denetim, İSG kültürünün yaygınlaştırılması, kurum kapasitesinin artırılması gibi hedefler yer almaktadır. Ayrıca uluslararası normlar çerçevesinde mevzuatın güncellenmesi, sektöre veya riske veya özel risk gruplarına göre araştırma faaliyetlerinin yapılması, Sivil Toplum Kuruluşlarında İSG birimlerinin kurulması gibi hedeflere de yer verilmiştir. Yayımlanan ilk Stratejik Planda hedeflerle birlikte stratejilere ve bunlara ilişkin eylemlere, sonraki dönemlerde yayımlanan planlarda hedefler ve stratejilere yer verilmiştir. Yayımlanan ilk stratejik plan oldukça kapsamlı bir bakış açısıyla iş sağlığı ve güvenliğini ele almaktadır.

2014 yılında 6331 sayılı Kanun sonrası yayımlanan ikinci planda; İSG kültürünün yaygınlaştırılması, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, İSG hizmetlerinin iyileştirilmesi, paydaşlarla iletişim gibi hedeflere yer verilmiştir.

Daha sonraki dönemlerde Stratejik Planlarda hedefler ve stratejiler; iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve İSG kültürünün yaygınlaştırılması konuları etrafında şekillenmiştir.

Tüm dönemlerde mevzuata uygunluk, önleyici yaklaşım, sosyal diyalog, İSG hizmetlerinin güçlendirilmesi öne çıkan konulardır.

2005 yılında sorunların paydaşlarla iş birliği içinde çözümlenebilmesi, çalışanların sağlık ve sosyal refahlarını sağlamak amacıyla Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ve ILO ‘nun 155 Sayılı Sözleşmesi ve İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 Sayılı Sözleşmesi gereği Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi kurulmuştur. 2006 yılında Türkiye’nin ilk Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi ile hazırlanmış ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. Belge hazırlanırken AB Direktifleri, ILO sözleşmeleri dikkate alınmıştır. Devam eden dönemlerde Türkiye’nin iş sağlığı ve güvenliği alanında politikalarını belirlemek amacıyla 2009-2013 yıllarında ikinci Ulusal Politika Belgesi ve 2014-2018 yıllarını kapsayacak şekilde üçüncü Ulusal Politika Belgesi yayımlanmıştır.

2006 yılında yayımlanan ilk politika belgesinde müstakil İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun çıkarılması, iş kazalarının azaltılması ve meslek hastalığı tanı sisteminin geliştirilmesi, iş sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi hedefler bulunmaktadır. Hedefler sayısal ölçeklerler desteklense de kapsamlı değildir.

2009 yılında yayımlanan politika belgesinde; mevzuat çalışmalarının tamamlanması ve İSG Kanununun çıkarılması, iş kazalarının azaltılması, meslek hastalığı tanı sayısının arttırılması, İSG hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi hedeflere yer verilmiştir.

Yayımlanan son Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra 2014 yılında yayımlanmıştır. Önceki dönemlerin politika belgelerinde belirtildiği üzere İSG kanunun çıkarılması hedefi gerçekleştirilmiş, mevzuatın iyileştirilmesiyle ilgili hedefler konulmaya başlanmıştır. İş kazası ve meslek hastalığı kayıt sisteminin iyileştirilmesi, iş kazalarının sektörlere göre oranlarının azaltılması, kamu ve tarım sektörlerinde İSG'nin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi gibi sektöre ve tehlike sınıflarına özgü hedeflere yer verilmeye başlanmış ve daha kapsamlı daha ölçülebilir eylem planları yapılmıştır.

Türkiye'de yayımlanan politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği hedefleri mevzuat düzenlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının azaltılması, meslek hastalığı tanı sayısının arttırılması, İSG hizmetlerinin geliştirilmesi, toplumda İSG kültürünün oluşturulması gibi konular etrafında yoğunlaşmıştır.

Zaman içerisinde sektöre ve tehlike sınıfına dayalı konularda dikkate alınmaya başlanmış, iş kazası meslek hastalığı istatistiklerinin doğru toplanması ve istatistiklerin analizi, teknolojik gelişmelerin takip edilmesi gibi konulara da yer verilmeye başlanmıştır. Hedefler belli başlı konular etrafında dağılım göstermiş, zaman içerisinde farklı konularda dikkate alınmaya başlanmış kapsamlı politikalar ortaya konmuştur.

İş kazası ve meslek hastalığı kayıt sisteminin geliştirilmesi konusu önceki dönem politika belgelerinde de bulunmaktadır. İstatistiklerin doğru bir şekilde toplanması ve sonrasında doğru analizlerin yapılarak iş kazalarının önlenmesi noktasında kaza istatistikleriyle ilgili politikalar Kalkınma Planlarında, Stratejik Planlarda ve Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika belgelerinde her zaman yer verilmiştir. Gelişen teknolojiler takip edilerek bildirim sistemlerinde iyileştirmeler yapılmalı, kaza istatistiklerinin tutulduğu veri tabanları geliştirilmeli gibi hedefler politika belgelerinde yer almaktadır.

İş kazası bildirimleri konusunda, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının tek bir veri tabanında toplanması, kaza bildirim ekranlarının iyileştirilmesi vs. gibi politikalar yürütülerek yıllar içerisinde gelişme gösterilmiştir. Türkiye’de 2022 yılında bildirilen iş kazası sayısı 589.271 İspanya’da 497.832 Japonya’da ise 132.355’tir. Ancak meslek hastalığı tanı sayısı konusunda yeterli bir gelişme kaydedilememiştir. Türkiye’de 2022 yılında tespit edilen meslek hastalığı sayısı 955’tir. İspanya da 2022 yılında 22.408 meslek hastalığı tespit edilmiş, Macaristan ise aynı yıl 12.361 meslek hastalığı tespit edilmiştir. Meslek hastalığı bildirimleri Dünya ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça azdır ve meslek hastalıkları konusu Türkiye’de yayımlanan politika belgelerinde meslek hastalıkları bildirimlerinin ve tanı sayısının artırılması hedefinin etrafında şekillenmektedir.

Öte yandan, ILO 155 No’lu Sözleşme’de iş sağlığı ve güvenliği alanında ulusal politikaların düzenlenmesi, uygulanması, denetlenmesi ve bu süreçlerin paydaşlarla istişare içinde yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde, ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi’nin 2022 Raporu’nda da İSG politikalarının paydaşlarla iletişim halinde şekillendirilmesinin önemi belirtilmiştir. Politikaların belirlenmesi sürecinde paydaşlarla iş birliği içinde olunması, hedeflerin bütünüleyici olmasını sağlamakta ve stratejilerin etkin bir şekilde uygulanmasına katkı sunmaktadır. Bu bağlamda, geçmişten günümüze tüm politika belgeleri taraflarla istişare edilerek hazırlanmıştır. 2025 yılında Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi 7 yıl aranın ardından 4 Temmuz 2025 tarihinde 29. toplantısını gerçekleştirmiş ve Ulusal İSG Politika Belgesi için çalışmalara başlanmıştır.

Ülkemiz 2024-2028 dönemini kapsayan On İkinci Kalkınma Planı ile aynı dönem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planı’nda yer alan iş sağlığı ve güvenliği konuları ile incelenen ülke örneklerinin güncel politika belgelerinde yer alan İSG konularıyla ilgili karşılaştırmalar yapılmış ve ülkelerin İSG’ye bakış açıları değerlendirilmiştir.

Avustralya’da iş sağlığı ve güvenliği alanında politikalar Safe Work Australia kuruluşu tarafından yürütülür. Avustralya Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi 2023-2033 dönemi için Safe Work Australia tarafından 10 yılı kapsayacak bir dönem için yayımlanmıştır. Avustralya Stratejik Plan’ında veri odaklı yaklaşımı, belirli hedefleri ve

onları destekleyen eylemleriyle iş sağlığı ve güvenliği alanında etkili ve sağlam bir politika çerçevesi oluşturmuştur.

Büyük Britanya’da iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal politika ve uygulamalar, Health and Safety Executive (HSE) kuruluşu tarafından koordine edilmektedir. İnsanları ve Yerleri Korumak HSE Stratejisi, 2022-2032 dönemi için 10 yılı kapsayacak şekilde HSE tarafından yayımlanmıştır. Stratejide iş kaynaklı hastalıkların azaltılması (özellikle stres, depresyon ve kaygı gibi psikososyal riskler), yapı güvenliği alanında reformların hayata geçirilmesi, net sıfır karbon hedefleriyle uyumlu güvenlik düzenlemelerinin geliştirilmesi gibi politikalara yer verilmiştir. Politikalar oluşturulurken, HSE’nin güçlü denetim yapısı ve kurumsallığı göz önünde bulundurulmuş ve bu sayede politikaların işyerlerinde etkin bir şekilde uygulanacağı düşünülmüştür.

İspanya’da iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal politika ve uygulamalar, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (INSST) tarafından yürütülmektedir. İspanya İş Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi 2023-2027 dönemi için 5 yılı kapsayacak şekilde ve AB çerçeve planına uyumlu bir şekilde INSST tarafından yayımlanmıştır. İspanya Stratejik Planı 6 ana hedeften oluşmakta olup kapsamlı ve planlı bir politika çerçevesi sunmaktadır.

Japonya’da iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal politika ve uygulamalar, Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığına bağlı, Endüstriyel Güvenlik ve Sağlık Bölümü (JISHA) tarafından yürütülmektedir. Japonya’nın 14. İş Sağlığı ve Güvenliği Programı 2023–2027 dönemi için 5 yılı kapsayacak şekilde JISHA tarafından yayımlanmıştır. Japonya’nın İSG Programı sayısal hedef temelli ve teknoloji odaklı politikalardan oluşmaktadır.

Macaristan’da iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal politika ve uygulamalar, Ekonomi Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Macaristan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi 2024-2027 dönemi için 4 yıllık dönemi kapsayacak şekilde AB çerçeve planına uyumlu bir şekilde Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Politika belgesi genel olarak AB politikalarıyla uyumlu “sıfır kaza anlayışını” benimseyen bir çerçeve sunmaktadır. İncelenen ülke örneklerinden paydaşlarla birlikte hareket edilmesi politikaların her zaman

önceliklerinden olmuştur, Macaristan'ın politika belgesinde diğerlerinden farklı olarak belirlenen her bir hedef için sorumlu kuruluş ve iş birliği yapacak kuruluşlara politika belgesinde yer verilmiştir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi tüm politika belgelerinin ortak konusudur. Tablo 3.8 ülkelerin konu ile ilgili politikalarına ülkemiz ve diğer ülkeler karşılaştırması yapılarak yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere; Türkiye, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi konusunda daha çok koruyucu ve önleyici politikalara odaklanmakta olup bu yaklaşım eğitim faaliyetleri, farkındalık oluşturma çalışmaları ve mevzuatın etkin uygulanması yoluyla iş kazalarının azaltılması gibi politikalar olarak belirlenmiştir.

Meslek hastalıklarının önlenmesi konusunda incelenen ülkelerin politika belgelerinde işten kaynaklanan solunum yolu hastalıklarının azaltılması, silikoz hastalıklarının önlenmesi, psikososyal risk etmenlerinin sebep olduğu hastalıkların azaltılması, yapılan işin ergonomik ve psikososyal yönlerden değerlendirilmesi, kimyasal maddelere maruziyet ile ilgili önlemler alınması gibi konulara yer verilmiştir. Türkiye'de yayımlanan politika belgelerinde meslek hastalıkları tanı sayısının artırılması, meslek hastalığı bildirim sisteminin geliştirilmesi gibi konularla meslek hastalığı ele alınmıştır.

Ülkeler kendi önceliklerini de göz önünde bulundurarak farklı sektörler için farklı politikalar geliştirmişlerdir. Tablo 3.10'da ülkelerin politika belgelerinde sektörel yaklaşımları konusunda ülkemiz politikaları ve diğer ülkelerin politikaları karşılaştırılmıştır. Türkiye'de sektörel yaklaşım konusunda eğitim ve çalışanların bilinçlendirilmesi, sektör temsilcileri ile iş birliği yapılması, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesiyle ilgili politikalara yer verilmiştir.

İSG'nin tüm çalışanları kapsamı özellikle küçük işletmelerde İSG şartlarının iyileştirilmesi incelenen dokümanlarda öne çıkan diğer bir konudur. Macaristan'ın politika belgesinde OiRA çevrimiçi risk değerlendirmelerinin geliştirilmesi, İspanya'nın stratejik planında küçük ve orta ölçekli işyerlerinin İSG yönetimini iyileştirmek, Japonya'nın İSG programında ise tek başına işletme kuran kişiler vb. için iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanması gibi hedefler politika belgelerinde yer almaktadır. Türkiye'de 6331 sayılı İSG Kanun'unun aşamalı olarak yürürlüğe girmesiyle birlikte

01.01.2025 tarihi itibariyle tüm çalışanlar kapsama alınması politikası gerçekleştirilmiştir.

Yaşanan COVID-19 salgınından sonra, ILO'nun stratejik planında ulusal iş sağlığı ve güvenliği sistemlerinin daha geniş acil durum hazırlığının olması gerektiği, İspanya'nın stratejik planında COVID-19 ve COVID-19 sonrası çalışma hayatının dikkate alınması ve Macaristan'ın politika belgesinde pandemilerden en çok etkilenen çalışan grupları için demografik değişikliklerin ele alınması ve korunmanın artırılması gibi İSG hedefleri bulunmaktadır. Yaşanması muhtemel pandemilere karşı İSG alanında geliştirilecek politikalar, hastalığın yayılımını önlemeye, çalışanları korumaya ve işin sürekliliğini sağlamaya destek olur. Bu sebeple pandemi gibi kriz durumlarına karşı koruyucu ve önleyici İSG politikaları geliştirmek önemlidir.

İncelenen ülkeler içerisinde bir başka konu başlığı ise dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerdir. Türkiye 12. Kalkınma Plan'ında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin kalitesi teknolojik gelişmeler ve güncel eğilimlerle uyumlu olacak, teknolojik çözümler teşvik edilecek, Japonya'nın İSG programında yapay zekâ ve giyilebilir cihazlar gibi yeni dijital teknolojilerin kullanımıyla verimli ve etkili İSG faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve tehlikeli ve zararlı işler için uzaktan kumanda, uzaktan çalışma, insansız çalışmanın desteklenmesi, İspanya'nın Stratejik Plan'ında ise teknolojik, ekolojik, iklim ve demografik değişikliklerin çalışanların sağlığı üzerindeki etkisini anlamak ve önleyici eylemleri öngörmek için araştırmayı güçlendirmek gibi politikalara yer verilmiştir.

Bu bağlamda, dijital dönüşüm, iş süreçlerinde verimlilik, hız ve esneklik gibi avantajlar sağlarken aynı zamanda yeni nesil risk faktörlerini de beraberinde getirmektedir. Dijital teknolojilerin iş yaşamına entegrasyonu sürecinde çalışanın sağlığı ve güvenliği de gözetilmelidir. İSG politikaları belirlenirken dijitalleşmenin yol açabileceği psiko-sosyal riskler, ergonomik sorunlar, veri güvenliği kaynaklı stres, dijital bağımlılık ve izolasyon gibi yeni tehlikeler dikkate alınmalıdır. Yapay zekâ, otomasyon veya uzaktan çalışmanın getirdiği riskler İSG politikalarına dahil edilmelidir ve dijitalleşmenin getirdiği fiziksel, psikososyal ve ergonomik etkileri de kapsamalıdır.

İklim değişikliği ve yeşil dönüşüm hususu da incelenen ülkelerin politika belgelerinde yer alan başka bir konudur. Büyük Britanya'da yeşil bina ve pil

teknolojilerinin geliştirilmesiyle oluşacak yeni zorluklar için iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının ilerlemeyi engellemeyecek şekilde uyarlanması, İspanya’da yeni iş örgütlenmesi biçimleri, demografik ve iklimsel değişikliklerden kaynaklanan değişimlerin yönetilmesi, Macaristan’da yeni çalışma dünyasında, yeşil dönüşümde değişimleri öngörmek ve yönetmek gibi hedefler politika belgelerinde bulunmaktadır. İncelenen ülke örneklerine bakıldığında sadece AB üye ülkelerinin ve Büyük Britanya’nın konu ile ilgili hedefleri politika belgelerinde yer almaktadır.

Yeşil dönüşüm, yeni üretim modelleri, geri dönüşüm teknolojileri ve güneş paneli üretimi gibi alanlardaki gelişmeler açısından önemliyken, iklim değişikliği ise artan hava sıcaklıklarının çalışan sağlığını olumsuz etkilemesi gibi yönleriyle önem arz etmektedir. Her iki konu da iş sağlığı ve güvenliği çerçevesinde düşünülmeli, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik anlayışı ile İSG politikalarına dahil edilmelidir.

Ülkemiz ve incelenen ülke örneklerindeki politika belgelerinde yukarıda açıklanan konulara ek olarak; özel politika gerektiren gruplarda İSG, yabancı uyruklu çalışanlarda iş sağlığı ve güvenliğinin gözetilmesi, İSG yönetim sistemleri, sağlıklı yaşama teşvik, toplumda kadın-erkek fırsat eşitliği gibi konulara da yer verilmiştir.

Türkiye politika belgelerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konular zaman içerisinde çeşitlilik göstermiştir. Tehlike sınıfına ve sektörlere özgü hedefler konulmaya başlanmış, teknolojik gelişmeler gözetilmiş, verilerin sağlıklı bir şekilde toplanması, bildirim sistemlerinin iyileştirilmesi, özel politika gerektiren gruplarda İSG gibi konularda politikalar belirlenmiştir.

Politika belgeleri, toplumsal ihtiyaçlara cevaplar bulmanın yanı sıra ILO’nun sözleşmeleri ve tavsiye kararları dikkate alınarak, ülkenin gereksinimlerine uygun şekilde ve Dünya ülkelerinin İSG politikalarına bakış açısı da değerlendirilerek hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Politika ve Strateji. (2006). csgb: <https://www.csgb.gov.tr/isggm/tr/%C4%B1sg-hizmetleri/politika-ve-strateji/> adresinden alındı
- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, Temmuz). Resmi Gazete: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf> adresinden alındı
- 155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme. (1981). ILO: <https://www.ilo.org/tr/resource/155-nolu-sagligi-ve-guvenligi-ve-calisma-ortamina-iliskin-sozlesme> adresinden alındı
- 161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme. (1985). ILO: <https://www.ilo.org/tr/resource/161-nolu-saglik-hizmetlerine-iliskin-sozlesme> adresinden alındı
- About the data website. (2022). Key Work Health and Safety Statistics Australia: <https://data.safeworkaustralia.gov.au/insights/key-whs-statistics-australia> adresinden alındı
- About the ILO. (1996). Mayıs 9, 2025 tarihinde ILO: <https://www.ilo.org/about-ilo> adresinden alındı
- Alli, B. O. (2008). FundamentaL Principles of Occupational Health and Safety.
- Azzi, M. (2019). 100 years of making work safer and healthier. Mayıs 9, 2025 tarihinde <https://www.ilo.org/resource/article/100-years-making-work-safer-and-healthier> adresinden alındı
- Baybora, P. D. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ.
- BEDİR, P. E. (2016). Sosyal Politika. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ.
- Creswell, J. W. (2017). Araştırma Deseni. Eğiten Kitap Yayıncılık. <https://archive.org/details/john-w.-creswell-arastirma-deseni/mode/2up> adresinden alındı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planları. (2009). Kamuda Stratejik Yönetim: <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/180/Calisma+ve+Sosyal+Guvenlik+Bakanligi> adresinden alındı
- ÇİÇEK, I., HÜSEYİNLİ, N., & BÜLBÜL, S. (2023). Pandemi Koşulları Sonrasında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü. Sosyal Güvenlik Dergisi, 13(2), 206. <https://doi.org/10.32331/sgd.1408545>
- Data Management Tool. (2022). who: <https://dmt.euro.who.int/Measures/All/Published> adresinden alındı
- Demirci, S. (2021). Occupational safety culture and legislation course In Turkey and the world of OSH studies before and after the industrial revolution. (P. D. YILDIZ, Dü.) Academic Research&Reviews In Social, Human and Administrative Sciences, 116-123.

- Documentación de Prevención de Riesgos Laborales. (2023). insst: <https://www.insst.es/documentacion> adresinden alındı
- Dokumentum. (2024). kormany: <https://kormany.hu/dokumentumtar/a-munkavedelem-nemzeti-politikaja> adresinden alındı
- Elgstrand, K., & Petersson, N. F. (Dü). (2009). Occupational Safety and Health for Development. Royal Institute of Technology.
- Eurostat. (2022). eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/database?node_code=hs adresinden alındı
- FİŞEK, A. G. (2006). İş Sağlığı Güvenliğinde Yeni Dönem: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kurumsal Yapısının Güçlendirilmesi. ÇALIŞMA ORTAMI(84), 1. <https://calismaortami.fisek.org.tr/> adresinden alındı
- Friend, M. A., & Kohn, J. p. (2007). Fundamentals of Occupational Safety and Health. Government Institutes.
- Friend, M. A., & Kohn, J. P. (2007). Fundamentals of Occupational Safety and Health. Government Institutes. Mart 17, 2025 tarihinde alındı
- Global strategy on occupational safety and health. (2023). ILO: <https://www.ilo.org/resource/policy/global-strategy-occupational-safety-and-health> adresinden alındı
- Government's Industrial Accident Prevention Plan. (2023). jisha: https://www.jisha.or.jp/english/govs_plan.html adresinden alındı
- GÜLER, M. (2006). Kurumsal sosyal sorumluluk ve iş sağlığı ve güvenliği ilişkisi: iş güvenliğinin geliştirilmesine katkısı. Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi , 117. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyaibf/issue/57823/826930> adresinden alındı
- HSE Strategy 2022 to 2032. (2022). hse: <https://www.hse.gov.uk/aboutus/the-hse-strategy.htm> adresinden alındı
- Hungary. (2025). osha.europa: <https://osha.europa.eu/en/about-eu-osha/national-focal-points/hungary> adresinden alındı
- ILO. (2017). ILO, The ILO, The SDGs and Migration. s. 4.
- ILO. (2017). Inception Report for the Global Commission. s. 19-20. <https://www.ilo.org/publications/inception-report-global-commission-future-work> adresinden alındı
- ILO. (2019). Safety and health at the heart of the future of work. s. 9-26. <https://www.ilo.org/all-publications-for-topic?cf0=3596> adresinden alındı
- ILO. (2022). A safe and healthy working environment is a fundamental principle and right at work. s. 6. <https://www.ilo.org/publications/safe-and-healthy-working-environment-fundamental-principle-and-right-work> adresinden alındı
- ILO. (2023). The fundamental conventions on occupational safety and health. 4-8.
- ILO. (2024). Understanding the ratification and implementation process of the fundamental Conventions on occupational safety and health. s. 6.

- <https://www.ilo.org/publications/understanding-ratification-and-implementation-process-fundamental> adresinden alındı
- ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work. (2022). ILO: <https://www.ilo.org/about-ilo/mission-and-impact-ilo/ilo-declaration-fundamental-principles-and-rights-work> adresinden alındı
- ILOSTAT data explorer. (2022). Mart 12, 2025 tarihinde ILO: https://rshiny.ilo.org/dataexplorer00/?lang=en&segment=indicator&id=EAP_DWAP_SEX_AGE_RT_A&ref_area=ABW adresinden alındı
- Index of data tables. (2022). hse: <https://www.hse.gov.uk/statistics/tables/index.htm> adresinden alındı
- Information System on International Labour Standards. (1944). Mayıs 9, 2025 tarihinde ILO: https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=1000:62:0::NO:62:P62_LIST_ENTRIE_ID:2453907:NO#declaration adresinden alındı
- Information System on International Labour Standards. (2006). ILO: https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::p12100_instrument_id:312332 adresinden alındı
- Istanbul Declaration on Safety and Health at Work. (2011). ILO: <https://www.ilo.org/resource/istanbul-declaration-safety-and-health-work> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2025, Temmuz 7). ÇSGB: <https://www.cs gb.gov.tr/isggm/tr/haberler/07072025/> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012). Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012). Mart 15, 2025 tarihinde T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI MEZUAT BİLGİ SİSTEMİ: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Profili Türkiye. (2016). <https://www.ilo.org/tr/publications/ulusal-isg-profil-yayinlandi> adresinden alındı
- İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış ve Güvenlik Kültürü. (tarih yok). Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Japan Industrial Safety and Health Association(English Page). (2022). jisha: <https://www.jisha.or.jp/english/index.html> adresinden alındı
- Kalkınma Planları. (1963). Mart 15, 2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> adresinden alındı
- Kalkınma Planları. (1963). CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI: <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> adresinden alındı
- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. (2003, 12 24). MEVZUAT BİLGİ SİSTEMİ: <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5018&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı

- Karaahmetoğlu, A. (2022). Türkiye Cumhuriyeti'nde iş sağlığı ve güvenliği sisteminin temel dinamikleri ve uygulama alanı. Dergipark. <https://doi.org/https://doi.org/10.46452/baksoder.1136795>
- Kılavuz ve Rehberler. (2021). Mart 15, 2025 tarihinde Kamuda Stratejik Yönetim: <http://www.sp.gov.tr/tr/html/18/Kilavuz+ve+Rehberler/> adresinden alındı
- Lißner, D. L., Reihlen, A., Höcker, H., Elo-Schäfer, J., & Stautz, A. (2010). Comparative analysis of national strategies for safety and health at work. s. 6-8. <https://www.baua.de/DE/Angebote/Publikationen/Berichte/F2234-2> adresinden alındı
- Montero, M. J. (2009). Occupational health and safety in the framework of corporate social responsibility. Safety Science, s. 1441. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ssci.2009.03.002>
- Mülayim, B. O. (2024). Osmanlı İmparatorluğunda İşçi ve İşveren İlişkileri. İSTEM(44), 233-234. <https://doi.org/https://doi.org/10.31591/istem.1542152>
- Orta Vadeli Program. (2025, Mart 15). Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: <https://www.sbb.gov.tr/orta-vadeli-program-2025-2027-aciklandi/> adresinden alındı
- ÖZBEK, N. (2006). Cumhuriyet Türkiye'sinde sosyal güvenlik ve sosyal politikalar. Emeklilik Gözetim Merkezi.
- PİYAL, D. B. (2014). İş Sağlığı ve Güvenliği. (P. D. BAYBORA, Dü.) Anadolu Üniversitesi.
- Policy. (2025). Cambridge Dictionary: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/policy> adresinden alındı
- Rohland, H. v. (Dü.). (2019). The ILO at 100. WORLD of WORK, 16.
- safe work australia. (2023). safe work australia: <https://www.safeworkaustralia.gov.au/> adresinden alındı
- SALMAN, D. Ü. (tarih yok). İş sağlığı ve güvenliği. Mart 17, 2025 tarihinde <https://www.siirt.edu.tr/> adresinden alındı
- SEOUL DECLARATION on Safety and Health at Work. (2008). ILO: <https://www.ilo.org/resource/seoul-declaration-safety-and-health-work> adresinden alındı
- SOSYAL GÜVENLİK KURUMU. (2022). SGK: <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Index/6863b1e8-c384-4f46-90c6-511dac2376d2/> adresinden alındı
- Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi 2022 Raporu. (2022). ILO: <https://www.ilo.org/tr/publications/sozlesme-ve-tavsiye-kararlarinin-uygulanmasina-iliskin-uzmanlar-komitesi> adresinden alındı

- Swuste, P., & Coze, J.-C. L. (2019). Safety, and safety science, past, present and future. Mayıs 10, 2025 tarihinde <https://www.ilo.org/resource/statement/safety-and-safety-science-past-present-and-future> adresinden alındı
- Te damos la bienvenida al Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo. (tarih yok). insst: <https://www.insst.es/> adresinden alındı
- TOYGAR, Ş. A., & ORHANER, E. (2018). Madencilik Sektörünün İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları Açısından Politika Haritalama Yöntemiyle Analizi. Dergipark, 3(58), 1256. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ct/issue/71821/1155384> adresinden alındı
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. seçkin. <https://www.scribd.com/document/562272672/Al-Y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m-Hasan-%C5%9Eim%C5%9Fek-Sosyal-Bilimlerde-Nitel-Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-Yontemleri> adresinden alındı
- Yıllık Programlar. (2024). Mart 15, 2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. adresinden alındı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : AKYILDIZ, Damla Işıl
Doğum Tarihi ve Yeri : 15.04.1990, ANKARA
E-Posta : damla.akyildiz@csgb.gov.tr

Eğitim

Derece	Okul	Mezuniyet Tarihi
Lisans	ANKARA ÜNİVERSİTESİ /İstatistik	2013
Lise	Kanuni Lisesi	2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2022-Halen	ÇSGB	Çalışma Uzm. Yrd.

Yabancı Dil

İngilizce (YDS-2023: 76,25)

Mesleki İlgi Alanları

Veri Madenciliği

Hobiler

Spor, Sinema, Seyahat